

ΜΑ·ΤΟΥ Α΄

Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν

ΠΑΝΑΡΕΤΟΥ

Ἐπισκόπου Πάφου

ΕΙΔΗΣΙΣ

Ἰστέον ὅτι, εἰ τύχοι ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγίου τῆ Κυριακῆ τῶν Βαΐων ἢ ἐντὸς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἢ ἐντὸς τῆς Διακαινησίμου, αὕτη μετατίθεται εἰς μίαν μετὰ τὴν Διακαινήσιμον ἡμέραν.

ΕΝ Τῶ ΜΙΚΡῶ ΕΣΠΕΡΙΝῶ

Εἰς τό, Κύριε ἐκέκραξα, ἰστώμεν Στίχους δ΄, καὶ ψάλλομεν Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος α΄. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Τῶν οὐρανίων τὰ κάλλη, ποθήσας ἔνδοξε, τῶν ἐπὶ γῆς ἠρνήσω, ἀγαθῶν τὰ ἡδέα, καὶ μέσον τῆς τοῦ κόσμου τύρβης ἐστῶς, ἐβιώσω θεάρεστα, ὡς ἐν ἐρήμῳ τὸ πάλαι οἱ ἐκλεκτοί, ἱερώτατε Πανάρετε.

Γερωσύνης φορέσας, τὸ περιβόλαιον, ἀγιωσύνη τοῦτο, ἐκοσμήσω ὡς ἔννους, καὶ ᾧφθης ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀκανθῶν, ὡσπερ ῥόδον ἠδύπνοον, εὐωδιάζον ἐνθέοις σου ἀρεταῖς, τοὺς τιμῶντάς σε Πανάρετε.

Ὡς Ἐπαφρᾶ διεδέξω, τὸν θρόνον Ὅσιε, οὕτω καὶ τὰς ἐκείνου, ἀρετὰς ἀνεκτήσω, καὶ φίλος κατεστάθης ὄντως Χριστοῦ, φανερός τε γεγένη-

σαι, τῆς φερωνύμου σου κλήσεως ἐν καιροῖς, τοῖς ὑστέροις ἱερώτατε.

Ἐν ἀρεταῖς διαπρέψας, καὶ πολιτεία σεμνῆ, ποιμὴν ἀνηγορεύθη, θεία ψήφῳ τῆς Πάφου, καὶ ἔξοχος ἐδείχθη καὶ θαυμαστός, ἐν τῷ τέλει καὶ ἔμπλεως, καρποφορίας ἐνθέου ὡς νουνεχῆς, ὁ θεόσοφος Πανάρετος.

Δόξα... Ἦχος πλ. α΄.

Σὺ ἐν ἀρεταῖς διαπρέψας φαριναῖς, τὸν τῶν ἀρετῶν Πάροχον, ἐν σεαυτῷ ἐταμίευσας Πανάρετε· καὶ τὴν ἱερὰν φορέσας στολὴν, σῶμα καὶ ψυχὴν ἐστόλισας, καὶ ἡγίασας πανένδοξε· ὅθεν σὺν ἀγγέλοις χορεύεις, ἐν τῇ τῆς οὐρανόου ἱεραρχίας μεθέξει διὸ ὑπὲρ τῶν τιμῶντων σε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, παρέχειν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τό μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Εἰς τὸν Στίχον.

Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος β΄. Οἶκος τοῦ Ἐφραθά.

Οἶκος φωτοειδῆς, τῶν ἀρετῶν ἐδείχθης, καὶ σκευὸς θεοφόρε, τοῦ Πνεύματος τοῦ θείου,

καὶ μύστης θείας χάριτος.

Στίχ. Τὸ στόμα μου λαλήσει σοφίαν καὶ ἡ μέλητή τῆς καρδίας μου σύνεσιν.

Υμνους θεοτερπεῖς, προσφερόμεν σοι πάτερ, Παφίων ιεράρχα, καὶ πόθῳ τῆς μορφῆς σου, τὸν τύπον ἀσπαζόμεθα.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται.

Φέρων τῶν ἀρετῶν, τὸν ὄρμαθὸν ἀξίως, τὴν κλήσιν σὺν τῇ πράξει, ἰέρουσας συμφώνως, πανάριστε Πανάρετε.

Δόξα... Καὶ νῦν...

Υπέρθεε Τριάς, Πάτερ Υἱὲ καὶ Πνεῦμα, λιταῖς τῆς Θεοτόκου, καὶ ταῖς τοῦ Ἱεράρχου, οἰκτείρησον τοὺς δούλους σου.

Ἀπολυτίκιον.

(Ζήτει ἐν τῷ Μεγάλῳ Ἑσπερινῷ).

ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΛῷ ΕΣΠΕΡΙΝῷ

Μετὰ τὸν Προοιμιακόν, τό, Μακάριος ἀνήρ. Εἰς δὲ τό, Κύριε ἐκέκραξα, ἰστώμεν Στίχους ζ΄, καὶ ψάλλομεν Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος α΄. Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος!

Ω τοῦ παραδόξου θαύματος! ἐν ὑστέροις χρόνοις, τὸν ἀρχαῖον δράκοντα, κατέβαλε κραταιῶς, Χριστοῦ τῇ χάριτι, Πανάρετος ὁ σοφός, ἱεραρχίας τὸ θεῖον κειμήλιον· ὃς βίον ἀσκητικόν, ἐπιποθήσας εὐάρεστος γέγονεν, ἐν τε τῷ Θεῷ ὁ μέγας, καὶ βροτοῖς ἐνδέδεικται, τοῖς ποθοῦσι ποιμαίνειν, τὸν λαὸν κανὼν εὐθύτατος. (Δίς).

Ω τοῦ παραδόξου θαύματος! ὁ ἀπλοῦς τῷ τρόπῳ, ὑπεράνω δείκνυται, ἀρχόντων τῶν τοῦ λαοῦ, καὶ κλήρου ἄριστα, βιώσας ἐν ἀρεταῖς, οὐχ ὡς οἱ πρόην ἐν τρώγλαις καὶ ὄρεσιν, ἀλλ' ἐνδον ὡς νουνεχῆς, τύρβης τοῦ κόσμου ὡς ἄλλος Ἀπόστολος, καὶ τὰς ἀρετὰς ἐκείνων, τὰς αὐτὰς εἰργάσατο, ὡς σοφὸς ἱεράρχης, καὶ ἐργάτης δοκιμώτατος. (Δίς).

Σήμερον φαιδρῶς ἀγάλλεται, ἡ Κυπρίων νῆσος, Σπᾶσα ἐν τῇ μνήμῃ σου, καὶ χαίρουσιν ἐν αὐτῇ,

βροτῶν συστήματα, συγχαίρουσιν οἱ πιστοί, τῆς Λευκωσίας καὶ Πάφου μνησθέντες σου· ἡγούμενος τῆς μιᾶς, καὶ ποιμενάρχης τῆς ἄλλης γεγένησαι, καὶ καθοδηγὸς λαοῦ σου, ἀνεδείχθης ἄριστος, καὶ πιστὸς οἰκονόμος, καὶ πανάρετος ἐν πράγματι.

Σὲ τὸν τοῦ Χριστοῦ θεράποντα, θεῖον ἱεράρχην, σοὶ πιστοὶ δοξάζουσιν, ἰδόντες ἐν ἀυχμηρῷ, καιρῷ δροσίσαντα, τὴν δίψαν τῶν λογικῶν, Χριστοῦ προβάτων τοῦ σὲ ἀναδείξαντος, ποιμένα ὀλολαμπῆ, τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ παμμακάριστε, καὶ σὺν τοῖς ἀγίοις πᾶσι, χαῖρέ σοι κραυγάζουσι, τῷ ἐμπαίξαντι ἄρτι, τὸν ἀρχέκακον Πανάρετε.

Δόξα... Ἦχος πλ. β΄.

Τῇ φερωνύμῳ σου κλήσει, τὴν πρᾶξιν κατάλληλον ἔδειξας· ἦν ἐν τῇ ἐνδόξῳ σου κοιμήσει, τοῖς συνοῦσί σοι ἀναφανδὸν ὁ Κύριος πεποίηκεν· τοῦ γὰρ ἀρχαίου πτερνιστοῦ, πάσας τὰς πλεκτάνας διαρρήξας, τὴν χάριν ἐπεσπάσω τοῦ ἀγίου Πνεύματος, ἐν τῇ σῇ καρδίᾳ Πανάρετε· καὶ αὐτὴν πλουσίως δεξάμενος, τὰς ἀρετὰς ἀπάσας ὡς μίαν κατώρθωσας· ὅθεν καὶ πανάρετος ἔργῳ καὶ λόγῳ ἐγένου, καὶ πανθαύμαστος· καὶ πρεσβεύεις ἐκτενῶς, ὑπὲρ τῶν πίστει τιμώντων, Ἱεράρχα τὴν μνήμην σου.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Εἴσοδος. Φῶς ἰλαρόν. Τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας, καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Παροιμιῶν τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ι' 7, 6 γ' 13-15 ἡ' 6, 34, 35, 4, 12, 14, 17, 5-9

κβ' 21, 19 ιε' 4).

Μνήμη δικαίου μετ' ἐγκωμίων, καὶ εὐλογία Κυρίου ἐπὶ κεφαλὴν αὐτοῦ. Μακάριος ἄνθρωπος, ὃς εὔρε σοφίαν, καὶ θνητός, ὃς εἶδε φρόνησιν. Κρεῖσσον γὰρ αὐτὴν ἐμπορευέσθαι, ἢ χρυσίου καὶ ἀργυρίου θησαυρούς. Τιμιωτέρα δὲ ἐστὶ λίθων πολυτελῶν· οὐκ ἀντιτάσσεται αὐτῇ οὐδὲν πονηρόν· εὐγνωστός ἐστὶ πᾶσι τοῖς ἐγγίζουσιν αὐτῇ· πᾶν δὲ τίμιον, οὐκ ἄξιον αὐτῆς ἐστίν. Ἐκ γὰρ τοῦ στόματος αὐτῆς ἐκπορεύεται δικαιοσύνη, νόμον δὲ καὶ ἔλεον ἐπὶ γλώσσης φορεῖ. Τοιγαροῦν ἀκούσατέ μου, ὧ τέκνα, σεμνὰ γὰρ ἐρῶ· καὶ μακάριος ἄνθρωπος, ὃς τὰς ἐμὰς ὁδοὺς φυλάξει. Αἱ γὰρ ἐξοδοί μου ἐξοδοὶ ζωῆς, καὶ ἐτοιμάζεται θέλησις παρὰ Κυρίου. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, καὶ προῖεμαι ἐμὴν φωνὴν υἱοῖς ἀνθρώπων· Ὅτι ἐγὼ ἡ Σοφία κατεσκεύασα βουλήν καὶ γνῶσιν καὶ

ἐννοίαν, ἐγὼ ἐπεκαλεσάμην. Ἐμὴ βουλή καὶ ἀσφάλεια, ἐμὴ φρόνησις, ἐμὴ δὲ ἰσχύς. Ἐγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ, οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρήσουσι χάριν. Νοήσατε τοίνυν, ἄκακοι, πανουργίαν, οἱ δὲ ἀπαιδευτοὶ ἐνθεσθε καρδίαν. Εἰσακούσατέ μου καὶ πάλιν, σεμνὰ γὰρ ἔρῳ, καὶ ἀνοίγω ἀπὸ χειλέων ὀρθά. Ὅτι ἀλήθειαν μελετήσῃ ὁ λάρυγξ μου, ἐβδελυγμένα δὲ ἐναντίον ἐμοῦ χεῖλη ψευδῆ. Μετὰ δικαιοσύνης πάντα τὰ ῥήματα τοῦ στόματός μου· οὐδὲν ἐν αὐτοῖς σκολιόν, οὐδὲ στραγγαλιῶδες. Πάντα εὐθέα ἐστὶ τοῖς νοοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὐρίσκουσι γινῶσιν. Διδάσκω γὰρ ὑμῖν ἀληθῆ, ἵνα γένηται ἐν Κυρίῳ ἡ ἐλπίς ὑμῶν, καὶ πλησθῆσεσθε Πνεύματος.

Παροιμιῶν τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ι' 31-32, ια' 1-12).

Στόμα δικαίου ἀποστάζει σοφίαν, γλῶσσα δὲ ἀδίκου ἐξολεῖται. Χεῖλη ἀνδρῶν δικαίων ἐπίστανται χάριτας, στόμα δὲ ἀσεβῶν καταστρέφεται. Ζυγοὶ δόλιοι βδέλυγμα ἐνώπιον Κυρίου, στάθμιον δὲ δίκαιον δεκτὸν αὐτῷ. Οὐ ἔαν εἰσέλθῃ ὕβρις, ἐκεῖ καὶ ἀτιμία· στόμα δὲ ταπεινῶν μελετᾷ σοφίαν. Τελειότης εὐθέων ὁδηγήσει αὐτούς, καὶ ὑποσκελισμὸς ἀθετούντων προνομεύσει αὐτούς. Οὐκ ὠφελήσει ὑπάρχοντα ἐν ἡμέρα θυμοῦ, δικαιοσύνη δὲ ῥύσεται ἀπὸ θανάτου. Ἀποθανῶν δίκαιος ἔλιπε μετὰμελον· πρόχειρος δὲ γίνεται καὶ ἐπίχαρτος ἀσεβῶν ἀπώλεια. Δικαιοσύνη ἀμώμου ὀρθοτομεῖ ὁδούς, ἀσέβεια δὲ περιπίπτει ἀδικία. Δικαιοσύνη ἀνδρῶν ὀρθῶν ῥύσεται αὐτούς, τῇ δὲ ἀβουλίᾳ ἀλίσκονται παράνομοι. Τελευτήσαντος ἀνδρὸς δικαίου, οὐκ ὄλλυται ἐλπίς, τὸ δὲ καύχημα τῶν ἀσεβῶν ὄλλυται. Δίκαιος ἐκ θήρας ἐκδύνει, ἀντ' αὐτοῦ δὲ παραδίδοται ὁ ἀσεβῆς. Ἐν στόματι ἀσεβῶν παγὶς πολίταις, αἴσθησις δὲ δικαίων εὐδοξία. Ἐν ἀγαθοῖς δικαίων κατάρθωται πόλις, καὶ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν ἀγαλλίαμα. Ἐν εὐλογίᾳ εὐθέων ὑψωθήσεται πόλις, στόματι δὲ ἀσεβῶν κατασκαφήσεται. Μυκτηρίζει πολίτας ἐνδεῆς φρενῶν, ἀνὴρ δὲ φρόνιμος ἡσυχίαν ἄγει.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. δ' 7-15).

Δίκαιος, ἐὰν φθάσῃ τελευτῆσαι, ἐν ἀναπαύσει ἔσται. Γῆρας γὰρ τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον, οὐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται. Ποιὰ δὲ ἐστὶ φρόνησις ἀνθρώποις, καὶ ἡλικία γήρως βίος ἀκηλίδωτος. Εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος, ἡγαπήθη· καὶ ζῶν μεταξὺ ἀμαρτωλῶν, μετετέθη. Ἡρπά-

γη, μὴ κακία ἀλλάξῃ σύνεσιν αὐτοῦ, ἢ δόλος ἀπατήσῃ ψυχὴν αὐτοῦ. Βασκανία γὰρ φαυλότητος ἀμαυροῖ τὰ καλά, καὶ ῥεμβασμός ἐπιθυμίας μεταλλεῦει νοῦν ἄκακον. Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ, ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς· ἀρεστὴ γὰρ ἦν Κυρίῳ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔσπευσεν ἐκ μέσου πονηρίας. Οἱ δὲ λαοί, ἰδόντες καὶ μὴ νοήσαντες, μηδὲ θέντες ἐπὶ διανοίᾳ τὸ τοιοῦτον· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν Λιτὴν.

Στιχηρὰ Ἰδιόμελα.

Ἦχος α'.

Τὸν ἱεράρχην τοῦ Χριστοῦ Πανάρετον, νοῦς οὐκ ἐξαρκέσει ἐγκωμιάσαι σαφέστατα· ὁ γὰρ γενόμενος γνήσιος τῷ Θεῷ, διὰ βίου καθαρότητος, πῶς ἀξίως ἐπαινεθήσεται; καὶ ὁ νῦν σὺν τοῖς ἀγγέλοις τὸν Θεὸν ὑμνολογῶν, πῶς πρεπόντως ὑμνηθήσεται; Πάντες οὖν ἡμεῖς αὐτὸν ἱκετεύσωμεν· Ἱεράρχα Χριστοῦ μακάριε, πρέσβευε τοῦ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ἦχος β'.

Εν τῇ εὐθέτῳ βιοτῇ σου πάτερ ὅσιε, τὸν τὰ ἐκρυπτὰ γινώσκοντα Θεὸν ἡμῶν, τοῦτον μόνον θεωρὸν εἶχες καὶ γνώστην, ἱεράρχα Πανάρετε· ἐν δὲ τῇ ἐνδόξῳ σου κοιμήσει, οἱ πάντες ἔγνωσαν εικότως, τὰ κατὰ τοῦ διαβόλου τρόπαια, τὰς παρὰ Θεοῦ ἐκδεδομένας σοὶ δυνάμεις, καὶ τὰ θαυμάσιά σου ἅπαντα· ὅθεν σου τὴν μνήμην τελοῦντες, ἀνυμνοῦμέν σε λέγοντες· Θεοῦ θεράπον γνήσιε, αἴτησαι ἡμῖν παρ' αὐτοῦ τὸ μέγα ἔλεος.

Ἦχος γ'.

Τὰς ἐκ Θεοῦ σοὶ δωρεάς, ἃς ἐξ αὐτοῦ ἀπειλήφας ἐνδοξε, διὰ τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων σου, οἱ μετὰ σοῦ ἰδόντες παρ' ἐλπίδα, τὴν ὑπομονὴν σου ἐθαύμασαν· ὁ δὲ τῆς νήσου Καρπάθου εὐσημος ποιμὴν, αὐτόπτης τῶν πραχθέντων γεγονώς, κῆρυξ πέφυκε τῶν θαυμάτων σου διαπρύσιος. Ἀλλὰ πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, ἱεράρχα θεοφόρε Πανάρετε, ὑπὲρ τῶν πίστει τιμώντων, τὴν ἀγίαν μνήμην σου.

Ἦχος δ'.

Ο ἐν ὁσίοις ὅσιος πιστοί, καὶ ἐν ἱεράρχαις μέγιστος ποιμὴν, φθαῖς ἀσμάτων, οὗτος μεγαλύνεται σήμερον ἡμῖν· καὶ γὰρ ἀναδειχθεὶς ἀρι-

στος ἔργω τε καὶ λόγῳ, ἐν ὑστέροις καιροῖς στεφανοῦται θείοις ἄσμασιν· διὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εὐφραινομένη, τῷ ἑαυτῆς Νυμφίῳ κράζει λέγουσα· Ἐλαμπρύνθη μου τὸ κάλλος σήμερον, ὑπὲρ πᾶσαν ἀστέρων καὶ φωστήρων θέσιν, τῇ τοῦ ἱεράρχου σου κοιμήσει, τοῦ ἀσκητοῦ Παναρέτου· οὗ ταῖς ἱκεσίαις Εὐσπλαγχνε, δώρησαι τῷ λαῷ σου τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα... ᾠχος πλ. α΄.

Δεῦτε τῶν πιστῶν ὁ σύλλογος, τῷ Θεῷ δαυτικῶς σήμερον, ἐκβοήσωμεν λέγοντες· Μέγας εἶ Κύριε, καὶ τῆς μεγαλωσύνης σου πέρας οὐκ ἔστιν ὄλωσ. Ἰδοὺ γὰρ καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς γενεᾷ, ὁ ἔνδοξος ἱεράρχης Πανάρετος, τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνας τῶν ἀρχαίων ἐκλεκτῶν ἱεραρχῶν σου, λαμπρῶς ἐμιμήσατο, καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τῆς ἀγιωσύνης σου, δι' ἑαυτοῦ τῷ κόσμῳ πεφανέρωκεν. Αὐτοῦ ταῖς ἱκεσίαις Χριστὲ ὁ Θεός, καὶ ἡμᾶς ἀξίωσον τῆς οὐρανίου βασιλείας σου, ὡς φιλόανθρωπος.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Εἰς τὸν Στίχον.

Στιχηρὰ Προσόμοια.

ᾠχος πλ. α΄. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις ὁ ἐν ὑστέροις καιροῖς, πιστοποιήσας, τὰ τῶν πάλαι γραφόμενα, Ἁγίων ὡς πεπραγμένα, τοῖς ἀμελοῦσιν ἡμῖν· ταῦτα γὰρ ἐμπράκτως ἐξετέλεσας, Χριστοῦ γνησιώτατε, ἱεράρχα Πανάρετε, ὁ ἀγιάσας, τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι, συναπτόμενος, ἱεράρχαις ὁσίοις τε. Χαίροις ὁ παμφαέστατος, τῆς Πάφου καὶ ἔμψυχος, λαμπτήρ τῆς θείας σοφίας, δι' ἧς τοὺς σοὺς κατεσόφισας, οἰκέτας τρισμάκαρ, ἐν τῇ θεία σου κοιμήσει καὶ ἐστερέωσας.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὁσίου αὐτοῦ.

Χαίροις ὁ ἀγιάσας σαυτόν, πόνοις ἐνθέοις, τῆς ἀσκήσεως Ὅσιε, καὶ ρίψας σαρκὸς τὸ ἄχθος, ὡς περιττὸν καὶ φθαρτὸν, ὑπετάχθης ὄλος τοῖς τοῦ Πνεύματος, ἀγῶσι μακάριε, ἐν νηστείαις καὶ δάκρυσι, καὶ ἀγρυπνίαις, καὶ παννύχοις δεήσεσι, πιεζόμενος, βαρυτάταις ἀλύσεσιν. Ἄνθρωπε ἐπουράνιε, ἐπίγειε ἄγγελε, ἱεραρχῶν καὶ ὁσίων, τὸ καθαρὸν ἐνδιαίτημα, Χριστὸν ἱκετεύων, μὴ ἐλλίπης ὑπὲρ πάντων τῶν εὐφημούντων σε.

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται.

Χαίροις ὁ μνημονεύσας ἡμῖν, τὰς τῶν Ἁγίων, ἄρετὰς πάτερ ὄσιε, ἃς πάσας ἀγαλλιάσει, καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς, ἤσκησας ἐν βίῳ καὶ κοιμήσει σου· πασῶν γὰρ ἐκέκτησο, ἀρετῶν τὸ ἀγώγημα, καὶ ὑπεράνω, τῶν παθῶν διερχόμενος, ὄντως δέδειξαι, ἐν τῇ κλήσει πανάρετος· ὅθεν καὶ τὴν ἀγίαν σου, ἐγνώρισαν ἅπασιν, ὃ τε ποιμὴν τῆς Καρπάθου, καὶ οἱ οἰκεῖοί σου ἅπαντες, μετέστασιν πάτερ, δι' ἧς ἐγνώσαν οἱ πάντες ἅπερ οὐκ ἤλπιζον.

Δόξα... ᾠχος δ΄.

Τῶν ἀγίων Πατέρων ὁ χορός, ὑποδεξάμενός σε τὸν ὅμοιον, σὺν τῷ ἀσπασμῷ τὸ Χαῖρε προσεφώνει σοι· ὁ δὲ Κτίστης τῶν ἀπάντων, ὁ Βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν Χριστὸς ὁ Κύριος, εὖ δοῦλέ σοι προσειπών, τὸ στέφος τῆς νίκης σοι προσέφερε, ἱεράρχα θεοφόρε Πανάρετε. Διὸ καὶ νῦν τῷ θρόνῳ τοῦ Δεσπότης στεφηφόρος παριστάμενος, μὴ παύση πρεσβεύων ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν τιμώντων σου τὴν μνήμην ἱερώτατε.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Ἀπολυτίκιον.

ᾠχος πλ. α΄. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Τὸν τῆς Πάφου ποιμένα σεπτὸν Πανάρετον, ἀνευφημήσωμεν πάντες ὡς ἱεράρχην Χριστοῦ, ὅτι ἐργάτης συνετὸς καὶ ἐν ἀγίοις θαυμαστός, ἐγένετο ἐν ὑστέροις, καιροῖς καὶ πάντων ἡμῶν προστάτης, τῶν ἀνυμνούντων αὐτοῦ τὴν κοίμησιν.

Δόξα... Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΡΟΝ

Μετὰ τὴν α΄ Στιχολογίαν, Κάθισμα.

ᾠχος α΄. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Μετέστης πρὸς Θεόν, ὁ Θεῷ ἐγνωσμένος, δι' ἔργων ἀγαθῶν, ἃ ἐν γῆ κατειργάσω, συνήφθης τε τοῖς τάγμασιν, ἐκλεκτῶν ὡς ἐκλόγιον,

τῶν ὀσίων τε, ἱεραρχῶν καὶ δικαίων, μεθ' ὧν πρέσβευε, ὑπὲρ ἡμῶν ἱεράρχα, τῶν πίστει τιμώντων σε.

Δόξα...

Λιπὼν τὰ τῆς σαρκός, ἔτι ζῶν ἐν τῷ κόσμῳ, τὰ Πνεύματος λαβὼν, οὐκ ἐδίστασας ὄλωσ, ἐχθροῦ τοῖς πανουργύμασιν, ἱεράρχα ἀλλ' ἔδωκας, τῷ Δεσπότη σου, ψυχὴν καὶ σῶμα· διό σου, μεγαλύνομεν, τὴν ἀξιέπαινον μνήμην, Πανάρετε ὅσιε.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος γ'. Τὴν ὠραιότητα.

Τῆς θείας χάριτος μεθέξει γνήσιον, θεῖον Πανάρετον ὑστέροις ἔτεσι, πῶς μὴ ὑμνήσω ἐν ᾧδαϊς, ἢ πῶς μὴ ἐγκωμιάσω; Οὗτος γὰρ ὡς ἄγγελος, ἐν τῷ κόσμῳ ἐβίωσε, πλήθος δ' ἀρετῶν αὐτοῦ, ἐν ἡμῖν ἐφανέρωσεν. Αὐτοῦ ταῖς ἱκεσίαις Οἰκτίρμον, δώρησαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα...

Εν τῇ βιώσει σου ἀγγέλους ἠψφρανας, τοὺς κατοπτεύσαντας σοῦ τὰ ἐπίπονα, καὶ τοὺς οἰκείους σου σοφέ, ὀρῶντας τὰ πεπραγμένα, ἐν δὲ τῇ κοιμήσει σου, ἱεράρχα Πανάρετε, πλεῖον ἐβεβαίωσας, τὴν ἐν σοὶ ἀγιότητα· διὸ καὶ φερώνυμος κλησῖς, μᾶλλον ἠῤῥήθη ἐν τοῖς ἔργοις σου.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

Ἦχος δ'. Ἐπεφάνης σήμερον.

Κυβερνήτης ἔνδοξος τῆς Ἐκκλησίας, ἀνεδείχθης Ὅσιε, καθοδηγῶν σοὺς φοιτητάς, πρὸς τὸν πανεύδιον πάντοτε, τῆς εὐσεβείας λιμένα Πανάρετε.

Δόξα...

Φωτισθεὶς ὡς ἄξιος φωτὸς ἐδέξω, ἐκ τῆς θείας χάριτος, χρῖσμα τὸ θεῖον καὶ ποιμὴν, τῆς Ἐκκλησίας γενόμενος, Πάφου ἐδείχθης πανάρετος Ὅσιε.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Τὸ Α' Ἀντίφωνον τῶν Ἀναβαθμῶν τοῦ δ' Ἦχου.

Προκείμενον, Ἦχος δ'.

Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται.

Στίχ. Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐτοῦ.

Πᾶσα πνοή.

Τὸ Εὐαγγέλιον.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ἰωάννην.

(Κεφ. ι' 1-9).

(Ζῆτει εἰς τὸν Ὅρθρον τῆς 13ης Νοεμβρίου).

Εἶπεν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς ἐλληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ μὴ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας...

Ὁ Ν' Ψαλμός.

Δόξα... Ταῖς τοῦ Ἱεράρχου...

Καὶ νῦν... Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Στίχ. Ἐλέησόν με, ὁ Θεός...

Τὸ Ἰδιόμελον.

Ἦχος πλ. β'.

Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, τῶν Ἁγίων ἀπάντων ἡ βάσις καὶ τὸ στήριγμα, ὁ καὶ τὸν θεῖόν σου ἱεράρχην Πανάρετον ἐνισχύσας, ἀσκητικῶς ἀγωνισθῆναι ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς οἱ πάλαι ἐν ἐρήμῳ, καὶ ἐν τοῖς ὑστέροις χρόνοις, θαυμαστὸν ἀναφανῆναι τοῖς βροτοῖς, αὐτὸς καὶ νῦν φιλόανθρωπε, δώρησαι ἡμῖν ταῖς αὐτοῦ ἱκεσίαις, τὸ μέγα ἔλεος.

Οἱ Κανόνες. Ὁ Κανὼν τῆς Ἑορτῆς καὶ ὁ τοῦ Ἁγίου.

Ῥδὴ α'.

Ἦχος α'. Ἀναστάσεως ἡμέρα.

Α'ναστάσεως ἡμέρα, λαμπρυνθῶμεν λαοί, τὰ πάντα καινὰ ὀρῶντες, δεῦτε συμφώνως καὶ ἡμεῖς, συγκροτήσωμεν πιστοί, καινὴν ἑορτὴν, καὶ θεῖον Πανάρετον, τὸν τῆς Κύπρου τιμήσωμεν.

Α'ναστάσεως ἡμέρα, τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, καὶ μνήμη σοφοῦ ποιμένου, πᾶσιν ἀνέτειλεν ἡμῖν, τοῦ πρὸς Θεὸν ὑπὲρ ἡμῶν, πρεσβεύοντος νῦν. Αὐτὴν ἑορτάσωμεν, ὅτι δεδόξασται.

Καθαρθεὶς νοδὸς τὰς κόρας, ἐθεάσω φωτὸς, Ἰάκτινα τοῦ Τρισηλίου, δι' οὗ τὸ σκότος τῶν παθῶν, πόρρω ἐδίωξας σοφέ, βιώσας ὡς ἄγγελος, θεόφρον Πανάρετε, καὶ Θεῷ εὐηρέστησας.

Καθαρθῶμεν τὰς αἰσθήσεις, καὶ ὀψόμεθα, τὸν ἐν ὑστέροις καιροῖς ἀγωνισάμενον, οὐχ ὡς ἑνασκήσαντα, ἐν σπηλαίοις καὶ ὄρεσι, σοφῶς δὲ βιώσαντα, ἐν τῷ μέσῳ λαοῦ αὐτοῦ.

Οὐρανοὶ μὲν ἐπαξίως, νῦν εὐφραίνονται, γῆ δὲ χορεύει πᾶσα, ἐπὶ τῇ μνήμῃ σου σοφέ, ἱεράρχα Πανάρετε, ἡ Κύπρος δὲ ἕσμασι, γεραίρει σε σήμερον.

Θεοτοκίον.

Πεῖραν ὄλωσ ἡ Παρθένος, μὴ εἰδυῖα ἀνδρός, ἄσπορον τίκτεις βρέφος, ἄχραντον φέρεις τοκετόν, τὸν τῶν ὄλων Ποιητήν, Χριστόν τὸν Θεόν. Αὐτὸν ἐκδυσώπησον, εἰρηνεῦσαι τὰ σύμπαντα.

ᾠδὴ γ΄.

Δεῦτε πόμα.

Δεῦτε πόμα πῖωμεν καινόν, ἐκ πηγῆς καινοτάτης πάντες φιλέορτοι, τοῦ ἱεράρχου τοῦ σοφοῦ, Χριστοῦ τοῦ δοξάσαντος τρανῶς, ἐν βίου ὀρθότητι.

Δεῦτε εὐφημήσωμεν πιστοί, τὸν τοῦ Χριστοῦ ἱεράρχην θεῖον Πανάρετον, τὸν μυστικὸν ὡς εἰκός, τοῦ ἀμπελῶνος ἐργάτην καὶ νῦν, τὸν ὄντως θεόφρονα.

Νῦν πάντες πληροῦνται χαρμονῆς, οἱ ἐν τῇ Πάφῳ πιστοὶ οἱ ἀκούσαντες, ἐπὶ τῇ μνήμῃ τῇ σῆ, Πανάρετε θείας σου φωνῆς, Χριστὸν μεγαλύνοντες.

Νέος θησαυρὸς τῆ τοῦ Χριστοῦ, Ἐκκλησία ἐδόθης θεῖε Πανάρετε· ἡ γὰρ ἐν σοὶ ἀρετῇ, ἐργάτην σὲ ἔδειξε πιστόν, καὶ θεῖον ἐκφάντορα.

Χθὲς συνεσταυρώθη τῷ Χριστῷ, ἐν νηστείαις εὐχαῖς τε καὶ δάκρυσιν· ἀλλ' ἐξανέστης αὐτῷ, τρυφῆς μετασχὼν ἐν οὐρανοῖς, Πανάρετε σήμερον.

Θεοτοκίον.

Εν βάτῳ Μωσῆς σου τυπικῶς, τὸ μυστήριον πάλαι Σεμνὴ ἐώρακεν· ὡς γὰρ ἐκείνην ἢ φλόξ, τὸ πῦρ τῆς Θεότητος τὴν σὴν, νηδὺν οὐ κατέφλεξε.

Τὸ Κοντάκιον τῆς Ἑορτῆς

καὶ εἶτα τὰ Καθίσματα τοῦ Ἁγίου.

Ἦχος πλ. δ΄. Τὴν Σοφίαν καὶ Λόγον.

Τὴν σοφίαν τὴν ἄνω καταμαθὼν, καὶ δεξάμενος πλοῦτον τὸν μυστικόν, τοῦτον ἐθησαύρισας, σεαυτῷ τὸν οὐράνιον, καὶ ἐν παννύχῳ στάσει, Θεὸν ἐξεζήτησας, καὶ εὐρῶν ἐν τούτῳ, εὐφραίνῃ μακάριε· ὅθεν τῶν σῶν πόνων, ἀμοιβὴν ἐκομίσω, ἐκ τούτου τὴν εὐκλειαν, καὶ τὸν στέφανον ἔνδοξε, ἱεράρχα Πανάρετε. Πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ, τὴν ἁγίαν μνήμην σου.

Δόξα...

Προσευχῇ ἀνάψω καθοπλισθεῖς, καὶ νηστείαις ἀπαύστοις ὀχυρωθεῖς, τὴν κλῆσιν ἐδέξατο, καὶ Χριστῷ ἠκολούθησε· οὗτος γὰρ τὴν σάρκα, πιέζων ἀλύσεις, ἐν κρυπτῷ κοιτῶνι, ἠγρύπνει εὐχόμενος· ὅθεν καὶ τὴν θεῖαν, λειτουργίαν ἐτέλει, περιδάκρυς πάντοτε, σκεπτικὸς σύννους εὔτονος, ὁ θεόφρων Πανάρετος· οὗτος νῦν πρεσβεύει Χριστῷ τῷ Θεῷ, τῶν πταισμάτων ἄφεσιν δωρήσασθαι, τοῖς ἐορτάζουσι πόθῳ, τὴν μνήμην αὐτοῦ τὴν πανίερν.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

ᾠδὴ δ΄.

Ἐπὶ τῆς θείας φυλακῆς.

Μετὰ τὴν θεῖαν ἐκλογὴν, τῶν ἀγαθῶν ἱεραρχῶν, στὰς ὁ τοῦ Χριστοῦ ἱεράρχης, ἠγνοεῖτο τέλεον, ἐκ τε λαοῦ θεόφρονος, ἐκ τε τοῦ κλήρου καὶ ἐξ οἰκειῶν· γνωστός γὰρ μόνῳ τῷ Θεῷ ἐδείκνυτο.

Επὶ λυχνίας φωταγοῦς, λύχνος ἐτέθης φαεινός, λάμπων ἀρετῶν ταῖς ιδέαις, καὶ φωτίζων πάντοτε, τὸ ἱερόν σου ποιμνιον, πᾶσιν ἀπονέμων τὴν χάριν, τῆς ἐν κρυφῇ σου τρισμάκαρ ἀγιότητος.

Αποτινάξας ἀπὸ σοῦ, πρόνοιαν πᾶσαν τῆς σαρκός, νῆψιν ἀγρυπνίαν καὶ στάσιν, καὶ νηστείαν ἤσκησας· σιδήροις πιεζόμενος, ἔνδον τῶν ἱματίων ἐτέλεις, τὰς πρὸς Θεὸν δεήσεις σου Πανάρετε.

Ως ἐνιαύσιος ἡμῖν, ἡ σὴ φωσφόρος ἐορτή, ἤλθεν ἱερώτατε κύκλος, καὶ ὡς φῶς ἀνέτειλε, τοῖς τε συνεορτάζουσι, μνήμην σου τὴν θεῖαν

τρισμακάρα, καὶ τοῖς ποθοῦσι σὴν τρίβον ἀνύσασθαι.

Ο θεοπάτωρ μὲν Δαυΐδ, ψάλλον φησὶ πρὸς τὸν Θεόν, σοῦ δικαιοσύνην τὴν θεϊαν, ἱερεῖς ἐνδύσονται· διὸ ἐν σοὶ πεπλήρωται, σήμερον ὡς τοῖς πρὶν ἱεράρχαις· δίκαιος γὰρ καὶ ὁσιος σοφὲ γεγένησαι.

Θεοτοκίον.

Μόνη ἐφάνης γυναικῶν, χρῆμα πανθαύμαστον Ἄγνη, πρᾶγμα φοβερόν· τὴν γὰρ φύσιν, σὺ ἐκαινοτόμησας, ἄνευ σπορᾶς κυήσασα, μείνασα πάλιν ὡς πρὶν παρθένος· ὁ γεννηθεὶς γὰρ ἐκ σοῦ Θεός ἐστιν ἀληθής.

Ῥδὴ ε΄.

Ῥρθρίσωμεν ὄρθρου βαθέος.

Ορθρίσωμεν σήμερον πάντες, καὶ τῷ κλεινῷ ἱεράρχῃ σοὶ προσοίσωμεν θεῖον ὕμνον· καὶ τὴν θεϊαν μνήμην σου, δοξάζοντες Πανάρετε, χάριν ἀντλήσωμεν ἔνθεον.

Ορθρίζοντες ὑμνοῦμέν σε πάντες, τὸν ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων διαλάμπσαντα ἐν ἀσκήσει, καὶ ἐχθρὸν πατήσαντα, ποσί σου τὸν ἀρχέκακον, πάτερ ἱεράρχα Πανάρετε.

Τὴν ἄμετρόν σου εὐσπλαγχνίαν, ὁ ἱερεὺς προΐδων ὁ ἐπίορκος ἐθαμβεῖτο, καὶ ζητῶν συμπάθειαν, εὐρίσκει τὸ ποθούμενον, ἐκ σοῦ σοφὲ ἱερώτατε.

Τὴν ἄμετρόν σου κακουχίαν, κατιδόντες κρυπτῶς ἱεράρχα οἱ φοιτηταί σου, ἐμνημόνευον τὰ σά, ἀγαλλομένη ψυχῇ, πᾶσι λαλοῦντες θαυμάσια.

Προσέλθωμεν ἐλπιδοφόροι, ἐπὶ τὸ κρεῖττον πιστοὶ δεδορκότες τὰ ἐν ἐκβάσει, καὶ καλῶς ἐτάζοντες, τὰ ἐκ τούτου ἔσχατα, δόξα σοι Χριστέ ἐκβοήσωμεν.

Θεοτοκίον.

Εκύησας φύσεως νόμφ, ἀλλ' ὑπὲρ νόμον· σοῦ γὰρ μόνης ἄσπορος ἢ λοχεία, φρικτὸς καὶ νοούμενος, ὁ τρόπος καὶ λεγόμενος, τοῦ τοκετοῦ σου Πανάμωμε.

Ῥδὴ ς΄.

Κατῆλθες ἐν τοῖς κατωτάτοις.

Κατέγνωνς τῷ διορατικῷ τῆς ψυχῆς, τὴν ταχεῖαν πρὸς Θεόν, ἐκδημίαν σου πάτερ, ἦν καὶ γνωρίσας εὐθύς, τοῖς οἰκείοις σου, ἐκτενέστερον αὐτοί, τὰ ἐν σοὶ ἐπεσκόπουν.

Εφάνης ἐλαία κατάκαρπος, πολυτρόπους τε ἀρετὰς τοῖς πᾶσι, ἐδείχθης ἔχων ἐν τῇ ἐξόδῳ σου, καὶ πανάρετος, ἐγνωρίσθης ἀληθῶς, ἱεράρχης τῆς Πάφου.

Φυλάξας τὴν ποιμνὴν σου σῶαν σοφέ, ἐξ αἰρέσεως πάσης, καὶ τὴν πίστιν τηρήσας ἀμώμητον, τῆς ἐξόδου σου, Πανάρετε πανένδοξε, εὐτρεπίζεις τὴν τρίβον.

Φυλάξας ψυχὴν σου ὄλην καθαρὰν, ἱερώτατε καθαρῶς, τῷ καθαρῷ ὀκειώθης Νυμφίῳ, ὃς προτρέπει σε σοφέ, τὰ ἐντάφια, ἐτοιμάσαι σου σαφῶς, καὶ τὸν τάφον ὀρύξαι.

Σῶτερ μου παντέλειε Υἱὲ Θεοῦ, καὶ τῶν ὅλων Ποιητά, ταῖς τοῦ σοῦ ἱεράρχου, θεΐαις λιταῖς περιφρούρησον, ἀβλαβεῖς σοὺς ὑμνητάς, ἐκ παντοίων κινδύνων.

Θεοτοκίον.

Θαυμάτων τὸ μέγιστον θαῦμα ἐν σοί, ὄφθη ἄσπιλε Ἀμνάς· τὸν γὰρ αἶροντα κόσμου, τὴν ἀμαρτίαν Ἀμνόν, ἀπεκύησας, ὃν δυσώπει ἐκτενῶς, ὑπὲρ τῶν σὲ ὑμνούντων.

Κοντάκιον.

Ῥχος β΄. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Τὸν νοῦν ἐλλαμφθεῖς, τῇ αἴγλῃ τοῦ Πνεύματος, ποιμὴν πρακτικός, ἐδείχθης ἱερώτατε· δι' αὐτοῦ ἀπέληφας, τῶν θαυμάτων τὴν θεϊαν ἐνέργειαν, καὶ ἐγένου πανάρετος τῷ πράγματι, τὴν κλῆσιν ἐκ τῶν ἔργων κομισάμενος.

Ὁ Οἶκος.

Σοῦ τὴν μνήμην ἱερώτατε τελοῦντες, ἐπαξίως καὶ τὸν ὕμνον σοὶ προσφέρομεν· ὅτι τὸν ἀρχαῖον δράκοντα κατέβαλες, ἐν ἡμέραις ταῖς ἐσχάταις θείοις ἔργοις σου, καὶ ποιμὴν ἀνηγορευθῆς Πάφου ἄριστος, καὶ αὐτὴν ἐφωταγώγησας πανένδοξε. Διὰ τοῦτο καὶ πᾶς πιστὸς συγχαίρει τῇ ἐνδόξῳ σου κοιμήσει, πάτερ ὅσιε· ὅτι ἐν ἀρεταῖς δι-

έπρεψας θαυμαστός γενόμενος, ιεράρχα Πανάρετε, τὴν κλήσιν ἐκ τῶν ἔργων κομισάμενος.

Συναξάριον.

Μὴν Μάϊος ἔχων ἡμέρας λα΄.

Ἡ ἡμέρα ἔχει ὥρας ιδ΄ καὶ ἡ νύξ ὥρας ι΄.

Τῇ Α΄ τοῦ αὐτοῦ μηνός, Μνήμη τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου, Ἐπισκόπου Πάφου κατὰ τὸ ἔτος 1790 ἀσκήσει τελειωθέντος.

Στίχοι.

Πᾶσαν ἀρετὴν πρὸς ἑαυτὸν ἐλκύσας,
Πράξει τὴν κλήσιν Πανάρετος καλύπτει.

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Περιστερωνοπηγῇ τῆς ἐπαρχίας Ἀμμοχώστου ἐν ἔτει 1710. Ἐκάρη μοναχὸς ἐν τῇ ἐκεῖ εὑρισκομένη ἱερᾷ Μονῇ τοῦ ἀγίου Ἀναστασίου, ἐν τῷ ναῷ δὲ τούτου σώζονται αἱ εἰκόνες, ἃς ὁ Ἅγιος ἐδωρήσατο.

Μετὰ ταῦτα προσελήφθη εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Φιλοθέου, ὅστις ἐμόρφωσεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Λευκωσίᾳ Ἑλληνικὸν Ὁρθόδοξον Σχολεῖον. Ἀργότερον διώρισεν αὐτὸν Ἐξαρχον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐν ἔτει 1757 ἐξελέγη Ἡγούμενος τῆς ἱερᾶς Μονῆς τῆς Θεοτόκου ἐν Παλουριωτίσσει, ἔνθα παρέμεινεν ἐπὶ μίαν δεκαετίαν.

Τῷ 1767 ἐψηφίσθη Μητροπολίτης Πάφου εἰς διαδοχὴν τοῦ Μητροπολίτου Χρυσάνθου, ἀναδειχθέντος Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου. Ὡς ἀρχιερεὺς ἐμερίμνησε περὶ ἀνοικοδομήσεως ναῶν ἐν τῇ μητροπολιτικῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Πάφου, ἐν οἷς καὶ ὁ ναὸς τῆς ἱερᾶς μονῆς Χρυσορροϊατίσσης (1770). Ἐνεργεῖαις αὐτοῦ πολλοὶ ναοὶ ἐκαλλωπίσθησαν καὶ ἐπλουτίσθησαν δι' εἰκόνων, σκευῶν καὶ ἐπίπλων. Πρὸς τούτοις συνέδραμεν ὡς φιλόμουσος εἰς τὴν ἐκδοσὶν βιβλίων πρὸς φωτισμὸν τοῦ Γένους, ἐν οἷς ἡ «Ἱστορία Χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου» τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ (1778) καὶ τὸ «Περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς κατ' Ἀριστοτέλην» τοῦ Θεοφίλου Κορυδαλέως (1779). Ἀμφότερα τὰ ἔργα ἐξεδόθησαν ἐν Ἐνετίᾳ ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, τὴν δὲ δαπάνην τῆς ἐκδόσεως τοῦ δευτέρου ἔργου ἀνέλαβε πλήρως ὁ Μητροπολίτης Πανάρετος.

Ἐν ἔτει 1783 ὁ ἅγιος Πανάρετος ἐξωρίσθη μετὰ τῶν λοιπῶν Ἱεραρχῶν τῆς Κύπρου, ἐνεργείᾳ τοῦ Τούρκου διοικητοῦ τῆς Νήσου Χατζῆ Μπακκῆ, ὅστις κατέπιεζε τοὺς κατοίκους αὐτῆς. Σουλτανικὸν διάταγμα ὠρίζεν, ὅπως ἅπαντες οἱ Κύπριοι Ἀρχιερεῖς καταλίπωσι τὴν Κύπρον καὶ καταφύγωσιν εἰς Ἅγιον Ὄρος. Οὗτοι ἀφίκοντο εἰς Σμύρνην, ὅποθεν ὁ Κιτίου Μελέτιος μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν. Ἐκεῖ διηυθέτησε τὰ τῆς ἀφίξεως καὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἔνθα διεμαρτυρήθησαν εἰς τὸν Μέγαν

Βεζύρην, λέγοντες ὅτι ὁ Χατζῆ Μπακκῆ διοικεῖ κακῶς καὶ καταπιέζει ἀνηλεῶς τοὺς Κυπρίους. Ἡ Ὑψηλὴ Πύλη καθήρεσε τότε τὸν Χατζῆ Μπακκῆ τοῦ ἀξιώματος αὐτοῦ, οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἐπέστρεψαν εἰς Κύπρον καὶ ἀνέλαβον πάλιν τὰ καθήκοντα αὐτῶν.

Ὁ ἅγιος Πανάρετος ἐκλείσει τὸν Θρόνον τῆς Πάφου μέχρι τῆς 4ης Ἰουνίου 1790. Ἀσθενήσας ὀλίγας ἡμέρας πρότερον, ἐξωμολογήθη εἰς τὸν Μητροπολίτην πρῶην Καρπάθου Παρθένιον, εὐρεθέντα εἰς Πάφον ἔνεκα τρικυμίας καὶ ἐλλιμενισμού τοῦ πλοίου, ἐφ' οὗ ἐπέβαινεν. Ὁ πρῶην Καρπάθου ἐτέλεσε τὴν ἐπαύριον Δευτέραν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἀγίου Θεοδώρου καὶ μετέδωκε τῷ ἀγίῳ Παναρέτῳ τὰ ἄχραντα μυστήρια. Ὁ δὲ Ἅγιος εὐλογήσας τὸ ἑαυτοῦ ποίμνιον ἐζήτησε παρ' αὐτοῦ συγχώρησιν.

Τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν Τρίτην ὁ σεπτὸς ιεράρχης Πανάρετος προσευχόμενος καὶ εὐχόμενος, ὥραν τρίτην ἀπογευματινὴν, παρέδωκε τὴν ἀγίαν του ψυχὴν τῷ παρ' αὐτοῦ ἀγαπηθέντι ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ διανοίας Θεῷ. Ἐπηκολούθησεν ἡ τοῦ νεκροῦ ἐτοιμασία πρὸς ταφήν. Τότε ὁ πρῶην Καρπάθου Παρθένιος, ὁ πρωτοσύγκελλος καὶ ἄλλοι παρευρεθέντες ἐξεπλάγησαν ἰδόντες ἄλυσιν τετυλιγμένην περὶ τὸ γυμνὸν σῶμα αὐτοῦ καὶ ἐθαύμασαν ἐπὶ τῷ κρυπτῷ ἀγῶνι καὶ τῇ μεγάλῃ τοῦ Ἱεράρχου ἀρετῇ. Ἡ τιμία ἄλυσις μετεκομίσθη εἰς τὴν ἱερὰν Ἀρχιεπισκοπὴν Κύπρου, εἶτα δὲ εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν Σταυροβουνίου, ἔνθα μέχρι τῆς σήμερον φυλάττεται.

Ὁ βίος τοῦ ἀγίου Παναρέτου ὑπῆρξεν ὑποδειγματικῶς ἐνάρετος. Διεκρίθη εἰς τὴν ταπεινώσιν, τὴν πραότητα, τὴν ὑπομονὴν καὶ τὴν ἐγκράτειαν. Ὁ Καισάριος Δαπόντες, σύγχρονος αὐτοῦ ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεύς, ἔγραψε: «Καὶ εἶναι οὗτος πανάρετος, ζωντανὴ ἀρετὴ ὁ Θεὸς νὰ τὸν πολυετῆ». Διὰ τὴν μεγάλην τοῦ ἀνδρὸς ἀρετὴν ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο αὐτῷ τὸ διορατικόν, τὸ προορατικόν καὶ τὸ θαυματουργικόν χάρισμα.

Ἐν ἔτει 1794, μετὰ παρέλευσιν τετραετίας ἀπὸ τῆς κοιμήσεως αὐτοῦ, ἡ Ἐκκλησία ἀνεγνώρισε τὴν ἀγιότητα αὐτοῦ, ὄντος Πατριάρχου ἐν τῷ Οἰκουμενικῷ Θρόνῳ τοῦ ἐκ Κύπρου Γερασίμου Γ' (1794-1797).

Τελεῖται δὲ αὐτοῦ ἡ μνήμη κατὰ μῆνα Μάϊον, ἡμέραν πρώτην.

Παναρέτου ἱερομονάχου Ἰθρηίτου,

Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν

Παναρέτου,

Ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου.

Εὐλόγησον πάτερ,

Καθὼς τὸ κηρόμελον τίκτεται ἐντὸς τῶν ἀνθέων πολλῶν δένδρων καὶ θάμνων καὶ φυτῶν καὶ βοτάνων, τῶν εὑρισκομένων εἰς πᾶν μέρος τῆς γῆς, ἐξα-

γόμενον δὲ διὰ τῆς μελίσεως καὶ κατασκευαζόμενον γίνεται χρήσιμον εἰς πάντα ἄνθρωπον, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἀρετὴ τίκτεται μὲν ἐντὸς τῶν καρδιῶν ἡμῶν, ἐπεξεργαζομένη δὲ καὶ τελειοποιημένη ἐξέρχεται εἰς φῶς, καὶ φωτίζει καὶ χρήσιμος γίνεται τόσον εἰς τοὺς ἔχοντας ταύτην, ὅσον καὶ εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας. Αὐτῆς τῆς ἀρετῆς ἐγένοντο ἐργάται οὐ μόνον οἱ ἀσκηταὶ τῆς ἐρήμου καὶ οἱ μονασταὶ τῶν κοινοβίων, οἵτινες ἔργον κύριον καὶ καθολικὸν ἔχουσι τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα καὶ πολὺ περισσότερον δύνανται οἱ τοιοῦτοι προοδεῦσαι εἰς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς καὶ πατριάρχαι καὶ ἐπίσκοποι, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς τόσας φροντίδας καὶ θορύβους τοῦ λαοῦ τῶν πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν. Καὶ οὐ μόνον οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτοῦς τοὺς λαϊκοὺς πολλοὶ εὐδοκίμησαν εἰς αὐτήν.

Ἐκ τούτου λοιπὸν γίνεται δῆλον, ὅτι οὐ μόνον τῷ τότε καιρῷ τὸ τοιοῦτον ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ τὴν σήμερον δύνανται τις ἐργάζεσθαι τὴν ἀρετὴν ἢ καὶ εἰς τὸν κόσμον εὐρισκόμενος ἢ καὶ ἀπλοῦς ὢν ὁ τοιοῦτος· διότι ἡ ἀρετὴ τί ἄλλο ἐστὶ παρὰ ἡ τήρησις τῶν θείων ἐντολῶν, ἡ ἐργασία τῶν καλῶν ἔργων, καὶ ἡ ἀποστροφή τῶν κακῶν; ἢ ποῖος ἄρα γε ἀμφιβάλλει ὅτι ἐκτὸς τῶν τοιούτων ἔργων οὐ δύναται δικαιωθῆναι πᾶς ἄνθρωπος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ; καὶ οὐ μόνον οἱ μοναχοί, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ λαϊκοί; καὶ ὅτι ἀπὸ μὲν τοὺς λαϊκοὺς ζητεῖ ὁ Θεὸς ταῦτα, ἀπὸ δὲ τοὺς μοναχοὺς περισσότερα; διὰ γὰρ τοῦτο οἱ μοναχοὶ καὶ ὅλοι οἱ κληρικοὶ οἱ εἰς τὸν κόσμον εὐρισκόμενοι χρέος ἔχουσι ποιεῖν καὶ ἐργάζεσθαι πλείονα τῶν λαϊκῶν, καὶ μάλιστα οἱ ἱερεῖς καὶ ποιμένες, οἵτινές εἰσι τὸ καλὸν παράδειγμα τοῦ λαοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον· Οὕτω λαμπρῶς τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων κτλ.

Ταῦτα γνοὺς καὶ ὁ παρ' ἡμῶν σήμερον ἑορταζόμενος ἅγιος Πανάρετος, οὐ μόνον εἰς τὰ ἀνωτέρω χρέη τῶν λαϊκῶν εὐηρεστεῖτο, ὡσάν ὁποῦ εὐρίσκετο ἐντὸς τοῦ κόσμου, ἤτοι εἰς μόνην τὴν τήρησιν τῶν θείων ἐντολῶν, τῆς ἀποστροφῆς τῶν κακῶν καὶ τῆς ἐργασίας τῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' ὡς κληρικός, καὶ οὐ μόνον ἀπλῶς κληρικός, ἀλλὰ ἱεράρχης καὶ ποιμὴν τοῦ χριστωνύμου λαοῦ, ἠγωνίζετο εἰς τὰ μεγάλα ἔργα τῆς ἀρετῆς, ὄχι ὡς εὐρισκόμενος ἐν μέσῳ τῆς πόλεως, ἀλλ' ὡς ἐν μέσῳ τῆς βαθυτάτης ἐρήμου, οὕτως ἠγωνίζετο ὁ τρισόλβιος.

Τούτου τὸν βίον καὶ τὰ ἐνθεα κατορθώματα βούλομαι δηγηθῆναι σήμερον εἰς τὰς ὑμετέρας ἀκοάς. Ἐν μὲν, ὅτι εἰς τοὺς ἐσχάτους τούτους καιροὺς ἐβλάστησεν εἰς τὴν Ὁρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν ὁ τοιοῦτος ἅγιος βλαστός, ἐν καιρῷ δηλαδὴ ξηρασίας καὶ ἀνομβρίας, καὶ ἠγίασεν ὁ τοιοῦτος ὄχι δι' ἀθλητικοῦ τέλους, καθότι Ἀθλητὰς ἐπλούτησεν ἢ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία πολλοτάτους καὶ εἰς τοὺς ἐσχάτους τούτους χρόνους, ἕνεκα τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν καταδυναστείας, ἀλλὰ ἀπὸ ἀσκητικῶν ἀγῶνας, οἵτινες εἰς τὰς

τοιαύτας γενεάς εἰσι πολλὰ σπάνιοι. Καὶ ἄλλο δέ, ὅτι ὑπάρχων ὁ τοιοῦτος εἰς τὴν στάσιν τῶν ἁγίων ἱεραρχῶν, ὀλίγους ἔχει τοὺς τιμῶντας αὐτὸν ὡς ἅγιον. Ἐπειδὴ καὶ ἡ βίβλος, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ τούτου βίος ἐμπεριέχεται, οὐχ εὐρίσκεται εὐκόλως, καὶ τοῦτο πάλιν οὐκ ἐστὶ τὸ ὄλον αἴτιον, ἀλλ' ὅτι ἔχοντες ἰδέαν οἱ πολλοί, ὅτι οὐχ ὑπάρχει ἅγιος λέγουσιν εἰς ταύτην τὴν κλῆσιν, ἀδιαφοροῦσιν· ἔχοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι ἡ κλῆσις αὕτη οὐκ ἐστὶ κύριον ὄνομα, ἀλλὰ τρόπον τινὰ προσηγορικόν, τὸ ὁποῖον διατὶ ἔχει σημασίαν καλήν, ἔχουσιν αὐτὸ οἱ μοναχοὶ εἰς χρήσιν, ὡς καὶ ἄλλα παρόμοια. Οὕτως οὖν προοιμιάσας τὸν βίον αὐτοῦ, ἄρχομαι τῆς διηγήσεως.

Οὗτος ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Πανάρετος ἐκ τῶν ἔργων εἶχε καὶ τὴν κλῆσιν, καὶ ἐκ τῆς κλήσεως τὰ ἔργα· καθότι πᾶσαν ἀρετὴν ἐξασκήσας, εἰκότως παρὰ Θεοῦ ἐδοξάσθη. Τόσον ἐκρυπτε τὴν ἀρετὴν ὁ μακάριος, ὥστε ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ φύσιν, οὐδεὶς αὐτὸν ἐγνώριζεν, καθὼς ὁ λόγος θέλει φανερώσει τὴν ἀλήθειαν εἰς τὸ ὕστερον. Ἄν εἰς ὄλον τὸν καιρὸν τῆς αὐτοῦ ἱεραρχίας ἠγωνίζετο τόσον πολὺ, καὶ οὕτως ἀγωνιζόμενος ἐν μέσῳ πόλεως, ἐντὸς τῆς Ἐπισκοπῆς ἐν ἧ βέβαια εὐρίσκοντο ἀείποτε οἱ κληρικοὶ αὐτοῦ συλλειτουργοὶ καὶ οἱ οἰκιακοὶ ὑπηρέται, κατὰ τὴν τάξιν καὶ συνήθειαν τῶν ἀρχιερέων, ἀνίσως λέγω εἰς ὅλα αὐτὰ ἠδυνήθη κρύψαι τὸν ἀγῶνα τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς, οἱ ὁποῖοι ὑπηρέται καὶ κληρικοὶ μόλις ὀλίγον διάστημα πρὸ τοῦ τέλους τῆς αὐτοῦ παροικίας ἐγνώρισαν, πόσον μᾶλλον, ὅταν ἦτον ἀπλοῦς καὶ ἰδιώτης, νὰ μὴ ἦτον παντάπασιν ἀπόκρυφος εἰς τοὺς ἀσκητικούς ἀγῶνας, ἔτι δὲ καὶ εἰς ὅλους ἀγνώριστος καὶ ἀναμφίβολος; Ἐπειδὴ ὁμως καὶ ἐφαίνετο τοιοῦτος εἰς τὸν κόσμον, εἰς δὲ τὸν Θεὸν γνήσιος καὶ εὐάρεστος, διὰ τοῦτο ἐκ θείας προνοίας ἐψηφίσθη Ἀρχιερεὺς καὶ καθίσταται εἰς τὸν Θρόνον τῆς ἐν Κύπρῳ πόλεως Πάφου ὁ Πανάρετος, ὁ πᾶσαν ἀρετὴν ἐξασκήσας καὶ σύνεσιν.

Ἀναβὰς οὖν εἰς τὸν Θρόνον, εἶχε τοὺς ὑπηρέτας αὐτοῦ κατὰ τὴν τάξιν. Εἶχον βέβαια αὐτὸν οὗτοι, ὅσον καὶ οἱ κληρικοί, ὡς ἕνα καλὸν ἀρχιερέα, λέγοντες πρὸς ἀλλήλους· Δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ ἡμῶν, ὅτι ἔδωκεν ἡμῖν τοιοῦτον ἀρχιερέα, ταπεινόν, πρᾶον, ἐγκρατῆ, ὑπομονητικόν, ἀπλούστατον καὶ φιλήσυχον, ὄχι ὁμως καὶ ὡς ἅγιον. Καὶ ἐπειδὴ τοιοῦτον αὐτὸν ἐνόμιζον, οὐδὲν ἐξήταζον περὶ τῆς προτέρας αὐτοῦ βιοτῆς· ὕστερον δὲ πλησιάσαντος αὐτοῦ εἰς τὸ τέλος, ἐφανερῶθη ἡ αὐτοῦ ἀγιότης τόσον πρὸ τοῦ θανάτου ὅσον καὶ μετὰ θάνατον· φανερωθείσης οὖν οὕτως, ὅσα πρακτικὰ εὔρον ἐν τῇ μνήμῃ αὐτῶν οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ, ταῦτα καὶ ἔγραψαν καὶ εἰς φῶς ἔδωκαν.

Ἀναβὰς οὖν ὁ θεῖος οὗτος Πανάρετος εἰς τὸ ὕψος τῆς ἀρχιερωσύνης, ἐκρυπτε μὲν, ὡς εἶπομεν, τὴν ἀγιότητα καὶ ἀπὸ αὐτοῦς τοὺς οἰκείους, εἰς δὲ τὸ φανερόν ἐφαίνετο μόνον ἡ πραότης αὐτοῦ καὶ ἡ ταπεινότης, ἢ πρὸς τὸ ἴδιον ποιμνιον ἀκριβῆς ἐπιμέλεια καὶ συμπά-

θεια καὶ διδαχῇ. Ἡ τροφή αὐτοῦ ἦτον πάντη λιτή, ἅπαξ τῆς ἡμέρας μετὰ τὸν ἑσπερινὸν σιτιζόμενος. Ἐκ τούτου ἔλεγεν, ὅτι οὐ δύναται τρῶγειν διὰ τὴν τοῦ στομάχου ἀσθένειαν. Εἶτα δὲ εἰσερχόμενος εἰς τὸν ἑαυτοῦ κοιτῶνα, ἔκλειε τὴν θύραν προσποιούμενος ὅτι κοιμᾶται. Οἱ οικιακοὶ αὐτοῦ ὁμῶς παρατηρήσαντες αὐτὸν ἀπὸ μικρὸν τι μέρος, ἔβλεπον αὐτὸν ἰστάμενον ὄρθιον εἰς προσευχὴν δι' ὅλης τῆς νυκτός. Τὴν δὲ κλίνην αὐτοῦ αὐτὸς μόνος ἐπεσκέπτετο, μὴ ἔχων ἐν αὐτῇ οὔτε στρῶμα μαλακὸν οὔτε προσκέφαλον. Ταύτην εἶχεν ἀπόκρυφον, ὅσον ἠδύνατο. Καὶ ὅταν τις φίλος ἤρχετο πρὸς αὐτόν, ἐφαίνετο ὄλος χαρίεις, ὑποκρινόμενος τρυφηλότητα· εἶχε δὲ καὶ μεγάλην προσοχήν, ὅταν ἐξεδύετο τὸ ἑαυτοῦ ὑποκάμισον, ἵνα μὴ τις ἴδῃ αὐτὸν γυμνόν, τὸ δὲ αἴτιον θέλομεν εἰπεῖ μετὰ ταῦτα. Τὸν καιρὸν τῆς θείας λειτουργίας ἦτον ἀείποτε σύννους καὶ σκεπτικὸς καὶ περιδάκρυς ἐκ τῆς πολλῆς εὐλαβείας.

Ἐνταῦθα ἀναφέρομεν μόνον δύο θαύματα, ἅτινα ἐτέλεσε κατὰ τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐκ τῶν ὁποίων ἐγνωρίσθη ἡ κεκρυμμένη τοῦ Ἁγίου τούτου ἀρετὴ καὶ ἀγιότης· διατί, ἐὰν μὴ ἤθελον ἰδεῖ αὐτοψεῖ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ταῦτα, οὐκ ἂν εἶχον αὐτὸν διὰ ἅγιον. Καὶ ἀκούσατε, ἵνα πιστωθῆτε τὴν ἀλήθειαν.

Κάποιος ἱερεὺς, προσεστύων εἰς ἓν χωρίον τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἁγίου τούτου Παναρέτου, ἐνικήθη ἀπὸ αἰσχροκέρδειαν, καὶ κατεδυνάστευε τοὺς ὑπὸ τὴν ἐνορίαν αὐτοῦ πολὺ εἰς τόσον, ὥστε κατέφυγον εἰς τὸν Ἁγίον, μὴ ἔχοντες τὸ τί ποιῆσαι, καὶ προσκλαίοντες ἐζήτησαν διόρθωσιν τῆς μεταξὺ τοῦ ἱερέως καὶ αὐτῶν ὑποθέσεως. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἁγίος, μετεκαλέσατο τὸν ἱερέα, καὶ εἰπὼν αὐτῷ τὰ κατ' αὐτοῦ, ἠλεγξεν αὐτὸν καὶ ἐνουθέτησεν· ὁ δὲ ἱερεὺς ἀπεκρίθη τῷ Ἁγίῳ καὶ εἶπεν, ὅτι εἰσὶ συκοφαντία τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα. Πιστεύσας οὖν ὁ Ἁγίος τῷ ἱερεῖ, ἀπέλυσε αὐτὸν ἐν εἰρήνῃ. Ἀπελθὼν οὖν ὁ ἱερεὺς εἰς τὰ ἴδια, οὐκ ἐπαύσατο τοῦ κακοῦ. Τότε καὶ οἱ ἐγχώριοι ἰδόντες αὐτὸν πράττοντα τὰ ἴδια, ἤλθον πάλιν πρὸς τὸν Ἁγίον καὶ εἶπον ἐκ δευτέρου τὰ κατὰ τοῦ ἱερέως. Καὶ πάλιν προσεκάλεσεν αὐτὸν ὁ Ἁγίος, οὗτος δὲ ὠμολόγησε πάλιν αὐτὰ ὡς καὶ πρότερον. Ὁ δὲ Ἁγίος ἐπιπλήξας αὐτὸν ἱκανῶς, ἀπέλυσε. Ἐκεῖνος δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐπαυσε τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ καὶ ἔτι χεῖρονα ἐποίει τῶν προτέρων. Οἱ δὲ χριστιανοὶ ἀπελθόντες πάλιν, εἶπον τῷ Ἁγίῳ ἅπαντα τὰ γενόμενα. Ὁργισθεὶς οὖν ὁ Ἁγίος ἐπὶ τῇ πωρώσει τῆς καρδίας τοῦ ἱερέως, προσεκάλεσεν αὐτὸν καὶ τρίτον ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἠλεγξεν αὐτὸν αὐστηρῶς· ὁ δὲ ἱερεὺς ἐκεῖνος οὔτε τὸν Θεὸν φοβούμενος οὔτε τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὸν Ἁγίον ἐντρεπόμενος, ἤρχισεν εὐθὺς νὰ ὀμνύῃ ὅτι ἀληθῆ λέγει, προφέρων τὸ πανάγιον καὶ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τότε καὶ ὁ Ἁγίος, ὡς ἤκουσε ταῦτα, μεγάλως ἐταράχθη καὶ ἐφριξεν εἰς τὴν ἀφοβίαν τοῦ ἱερέως, καὶ

ἐκ τῆς πολλῆς ταραχῆς καὶ τοῦ θείου φόβου ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ· Ἐμφραγῆτω τὸ στόμα σου, ἵνα μὴ ὀμνύῃ ψευδῶς. Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! ἔκτοτε ὁ ἱερεὺς ἔμεινε βωβὸς καὶ οὐκ ἠδύνατο λαλῆσαι. Ὁ δὲ Ἁγίος ταπεινοφρονῶν, ἔλεγεν· Οὐκ ἐγὼ ὁ ἀνάξιος τοῦτο πεποίηκα, ἀλλὰ τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπαίδευσεν αὐτόν. Τότε ὁ ἱερεὺς, αἰσχυνόμενος διὰ τοῦτο ὃ ἔπαθεν, ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν καὶ ἔμεινε βωβὸς ἱκανὸν καιρὸν. Εἶτα ἀσθενήσας βαρέως, ἐκινδύνευεν εἰς θάνατον· ὅθεν καὶ φοβηθεὶς τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ Θεοῦ, ἠτίς πραγματικῶς ἤλθεν ἐπ' αὐτὸν ἔτι ζῶντα, ἐλυπεῖτο καθ' ὑπερβολήν, καὶ μετὰ φόβου γράφει πρὸς τὸν Ἁγίον παρακαλῶν καὶ λέγων, ἵνα καταδεχθῆ καὶ ἔλθῃ πρὸς αὐτὸν χάριν ἐξομολογήσεως καὶ συγχωρήσεως. Ὁ δὲ Ἁγίος βλέπων τὴν τοῦ ἀνδρὸς μετάνοιαν, ἔδραμε μετὰ χαρᾶς καὶ προθυμίας πρὸς αὐτόν. Καὶ ὡς προσήγγισεν εἰς τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς ἱερέως, ὅστις ἔπνεε τὰ λοίσθια, λέγει αὐτῷ· Θάρσει, τέκνον, ὅτι μετανοήσας ἐλεηθήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ διὰ σχημάτων μόνον μετανοῶν καὶ δακρυρρόων, ἐδηλοποιεῖ ὅτι παρακαλεῖ τὸν Ἁγίον δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῆς λύσεως τῆς ἑαυτοῦ γλώσσης, ὅπως ἐξομολογηθῆ ἐνώπιον τοῦ Ἁγίου καὶ παραστήσῃ τὰς ἑαυτοῦ ἀμαρτίας. Εὐσπλαγχνισθεὶς οὖν ὁ Ἁγίος αὐτόν, ἔκλεισε τὴν θύραν, καί, σταθεὶς εἰς προσευχὴν, ἐδέετο τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ. Καὶ ὦ τοῦ θαύματος! εὐθὺς ὡς εὐλόγησεν αὐτόν ὁ Ἁγίος, ἐλύθη τοῦ δεσμοῦ ὁ ἱερεὺς. Καὶ οὕτω μετὰ θρήνου πολλοῦ ἐξομολογηθεὶς τὰς ἀμαρτίας αὐτοῦ, ἐζήτηε τὴν συγχώρησιν. Ὁ δὲ Ἁγίος λέγει αὐτῷ· Θάρσει, τέκνον μου· ἰδοὺ γὰρ βαδίζεις εἰς θάνατον καὶ ἴλεως ὁ Κύριος γενήσεται σοι, ὃ καὶ ἐγένετο κατὰ τὴν τοῦ Ἁγίου φωνήν. Τοῦτο τὸ θαῦμα μαρτυρεῖται ἀπὸ πολλοῦς, πρὸ πάντων δὲ παρὰ τοῦ ἁγίου Θεσσαλονίκης κυρίου Γερασίμου, τοῦ εὐρεθέντος τότε ἐκεῖ εἰς τὴν Κύπρον, καὶ διατρίψαντος μερικὸν καιρὸν.

Ἀκούσατε καὶ ἕτερον θαῦμα τοῦ Ἁγίου.

Οὕτως οὖν θεαρέστως βιοτεύων ὁ Ἁγίος, ἔφθασε καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Προϊδὼν δὲ τὸν θάνατον, ἤρξατο πρὸ ἡμερῶν ἐτοιμάζειν τὸν τάφον, σκάπτων αὐτὸν ἰδίαις χερσίν. Εἶτα καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, ἃ ἐμελλε φορέσαι διὰ τὸν τάφον, ἔρραπτε καὶ αὐτὰ ὁ ἴδιος ἀπὸ λευκὸν πανίον. Καὶ ὅταν αὐτὰ ἐτελειώσεν, ἠσθένησεν ἀπὸ ὀλίγην διάρροϊαν, λέγων τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς· Ἡ ὥρα τοῦ θανάτου μου ἐπλησίασεν, ὃ τέκνα μου, καὶ ἴλεως γένοιτό μοι ὁ Κύριος. Οἱ δὲ ἐνόμιζον τὰ τοιαῦτα ὑποχονδρίας λόγια ἢ ὅτι παραλαλῶν λέγει ταῦτα. Εἰς τοῦτο δὲ μόνον ἀμφέβαλλον, ὅτι μ' ὄλον ὁποῦ ἐξωμολογεῖτο ἀείποτε κατὰ πᾶν Σάββατον, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἐβδομάδι οὐκ ἐξωμολογήθη. Ὡς ἐκ τούτου εἶχον ὑποψίαν τινά, προσμένοντες ἰδεῖν τὸ ἀποθησόμενον. Ὁ οὖν Ἁγίος ἀδυνατήσας ἐκ τῆς συνεχοῦς διάρροϊας, πρὸς τὸ ἐσπέρας λέγει τῷ πρωτοσυγκέλλῳ αὐτοῦ· Αὔριον πρωῖ, λαβὼν καὶ ἕτερον ἡμίονον, κατὰ

βα εἰς τὸν αἰγιαλὸν καὶ ἐκεῖ θέλεις ἰδεῖ ἐν καράβιον, εἰς τὸ ὁποῖον εὐρίσκεται ὁ ἅγιος πρῶην Καρπάθου κύριος Παρθένιος, πρὸς τὸν ὁποῖον εἶπέ, ὅτι παρακαλῶ αὐτόν, ἵνα λάβῃ τὸν κόπον νὰ ἔλθῃ πρὸς με εἰς ἐξομολόγησίν μου. Ὁ δὲ πρωτοσύγκελλος ἐξελθὼν διηγεῖτο τοῖς ἐκεῖ τὰ περὶ τοῦ Γέροντος αὐτοῦ, λέγων ὅτι παραλαλεῖ ἐκ τοῦ γηρατειοῦ καὶ τῆς ἀσθενείας· διότι πόθεν ἤξεύρει αὐτός, ὅτι ὁ ἅγιος Καρπάθου εὐρίσκεται εἰς τὸ παραθαλάσσιόν μας, ἐνῶ οὐδεμία εἰδησις ἢ γράμμα ἦλθεν εἰς ἡμᾶς περὶ τούτου; Ἄλλ' οὐδὲ ὑπόθεσιν τινα ἔχει ὁ τοιοῦτος ἵνα ἔλθῃ εἰς τὴν πόλιν μας. Ταῦτα οὖν λέγων καὶ στοχαζόμενος, ἠμέλησε τὴν προσταγὴν τοῦ Γέροντος. Ὁ δὲ Ἅγιος, προορῶν ταῦτα, ἅμα τῷ ἐγερθῆναι ἐκ τοῦ ὕπνου, λέγει πάλιν πρὸς αὐτόν· Ἴνα τί διστάζεις καὶ οὐκ ὑπάγεις, καθὼς σοὶ εἶπον; Ὁ ἅγιος Καρπάθου ἔρχεται ἐν πλοίῳ κάτω εἰς τὸν αἰγιαλόν. Ὑπαγε λοιπὸν καὶ μὴ ἀργοπορῆς. Τότε δὴ ὁ πρωτοσύγκελλος, θαυμάζων εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου, ἀμέσως κατήλθεν εἰς τὸν αἰγιαλόν, ὡς προσετάχθη, καὶ εὐθὺς βλέπει ἐν καράβιον, τὸ ὁποῖον ἤρχετο μὲ οὐριον ἄνεμον ἐκεῖ, ὅπου αὐτὸς ἴστατο. Καὶ ἐπιμείνας ὀλίγον, ἰδοὺ καὶ τὸ καράβιον ἐλθόν, ἐνελιμενίσθη ἐκεῖ. Καὶ πάλιν ὀλίγον ἐπιμείνας, ἰδοὺ καὶ ὁ πλοίαρχος, ἐρχόμενος ἐκ τοῦ καραβίου, ἐξῆλθεν εἰς τὴν ξηράν. Τότε καὶ ὁ πρωτοσύγκελλος πλησιάσας πρὸς αὐτόν, ἠρώτησεν ἐὰν ἔχη τινὰ ἀρχιερέα εἰς τὸ ἑαυτοῦ καράβιον. Ὁ δὲ πλοίαρχος, ὑποπτευθεὶς διὰ τὴν τοιαύτην ἐρώτησιν, ἔκρυπεν εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ἀλήθειαν. Ἐπειτα ὁ πρωτοσύγκελλος πληροφορήσας αὐτόν ὅτι οὐκ ἐρωτᾷ περὶ κακοῦ τινος, λέγει αὐτῷ· Ἐχὼ τὸν ἅγιον πρῶην Καρπάθου, ἀπὸ δὲ ἐναντίου ἀνέμου ὅστις εὗρεν ἡμᾶς ἀφ' ἐσπέρας, παραπλεύσαντες, ἦλθομεν ἐδῶ εἰς τὴν Κύπρον ἄκοντες καὶ μὴ βουλόμενοι. Τότε καὶ ὁ πρωτοσύγκελλος εἰσελθὼν μετὰ τοῦ πλοίαρχου εἰς τὸ καράβιον, καὶ ἰδὼν αὐτοπεί τὸν ἅγιον Καρπάθου, μεγάλως ἐθαύμασεν εἰς τὸ προορατικὸν τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Γέροντος. Καὶ πλησιάσας λέγει τῷ Ἀρχιερεῖ ἅπαντα τὰ γενόμενα καὶ ὅτι ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἕτερον ζῶον, ὅπως πορευθῶσιν ἀμφοτέροι ἐπάνω εἰς τὴν πόλιν Πάφου. Θαυμάσας οὖν ὁ ἅγιος Καρπάθου εἰς τὰ λεγόμενα, ἐξῆλθεν ἔξω τοῦ πλοίου καί, ἀναβάντες ἀμφοτέροι εἰς τὰ ζῶα, ἀπῆλθον εἰς τὴν Μητρόπολιν πρὸς τὸν ἅγιον Πανάρετον, χαίροντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν.

Ὅταν λοιπὸν εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μητρόπολιν ὁ ἅγιος Καρπάθου, ὑπεδέξατο αὐτόν μετὰ χαρᾶς ὁ Μητροπολίτης ἅγιος Πανάρετος Πάφου. Ἠσπάσθησαν ἀλλήλους καὶ ὁ ἅγιος Πανάρετος λέγει αὐτῷ· Ὁ Θεός, ἀδελφέ, σὲ ἀπέστειλεν ὧδε πρὸς ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς, ἐπειδὴ πάσχω κακῶς, καὶ ἡ ζωὴ μου πλησιάζει εἰς θάνατον· ὅθεν καὶ σὲ παρακαλῶ, ἵνα ἐπιμείνης ἐδῶ, ὅπως ἐξομολογηθῶ ἐνώπιόν σου ὁ ἀμαρτωλός, καὶ διὰ θελήματός σου ἀξιωθῆσομαι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων· λάβε οὖν τὸν κόπον νὰ λειτουργήσης, ὅπως εὐλογήσης καὶ

τοὺς χριστιανούς μου. Ὁ δὲ χαρᾶς ἀπείρου πλησθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ἁγίου ὑπεσχέθη νὰ τελέσῃ ὅλα τὰ παρ' αὐτοῦ. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ ὁ μὲν ἅγιος Καρπάθου κύριος Παρθένιος λειτουργήσας ἐκοινώνησε μὲν τὸν Ἅγιον τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, εὐλόγησε δὲ καὶ τὸν λαόν. Ὁ δὲ Ἅγιος ἀσθενὴς ὢν, μετὰ τὸ κοινωνῆσαι τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων, εὐλόγησε καὶ αὐτὸς τὸ ἑαυτοῦ ποίμνιον, ζητήσας καὶ παρ' αὐτοῦ συγχώρησιν. Εἶτα λέγει πάλιν τῷ ἀγίῳ Καρπάθου· Ἀδελφέ, ἐπειδὴ καὶ ὁ ἄνεμός ἐστὶν ἐναντίος πρὸς τὸ ἀποπλεῦσαι, παρακαλῶ ἐπιμείνον ὧδε ἕως τὴν αὔριον, διὰ νὰ ἐνταφιάσῃς καὶ τὸ σῶμα μου. Σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ παρακαλῶ καὶ τοῦτο· Μὴ ἀλλάξῃτε τὰ φορέματά μου, ἐπειδὴ εἰμι ἐνδεδυμένος ἀφ' ὅσα εἰσὶν ἀναγκαῖα πρὸς ταφήν, ἀλλ' οὕτως ὡς εὐρίσκομαι, ράπτοντές με εἰς ἓνα σάκκον, ρίψατέ με εἰς τὸν ἐτοιμασθέντα παρ' ἐμοῦ λάκκον. Οὕτως οὖν διατάξας ὁ Ἅγιος, τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ προσευχόμενος τῷ Θεῷ καὶ εὐχόμενος ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου, παρέδωκε τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν τῷ Θεῷ.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν ἅγιος Καρπάθου, ἀναγγείλας τῷ πρωτοσυγκέλλῳ τὴν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἐντολήν, λέγει οὕτω· ἐπειδὴ καὶ ὁ νεκρός ἐστὶν ἐνδεδυμένος τὰ παρ' αὐτοῦ ἐπεξεργασθέντα λευκοεπιτάφια, μὴ σαβανώσωμεν αὐτὸν κατὰ τὴν παραγγελίαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὕτω βληθῆτω εἰς τὸν τάφον, ὡς ἐπιμόνως ἐζήτησέ μοι. Ὁ δὲ πρωτοσύγκελλος ἔφη· Πῶς ἔσται τοῦτο, ἵνα μὴ κηδεύσω καὶ ἐνταφιάσω τὸν ἅγιον Γέροντά μου, τὸν εὐεργέτην μου, ὡς πρέπει, ὄντα καὶ Ἀρχιερέα τοῦ τόπου; Καὶ ὅτι ὁ μὲν Ἅγιος ταπεινοφρονῶν προέτεινε τοῦτο, ἐγὼ δὲ χρεωστῶ ποιῆσαι τὸ ἀπαραίτητον χρέος μου. Καὶ ταῦτα λέγων ἐφρόντιζε τὰ συνήθη. Ἀρχίζοντες λοιπὸν ἵνα γυμνώσωσι τὸ ἅγιον λείψανον κατὰ τὴν συνήθειαν, παρ' ἐλπίδα εὗρον μίαν ἄλυσον ἐντετυλιγμένην ἐπάνω εἰς τὸ γυμνὸν σῶμα τοῦ Ἁγίου, ἥτις ἐφέρετο σταυροειδῶς ἐκατέρωθεν τῶν μερῶν μέχρι τῆς μέσης, ὥστε ἀπὸ τὴν πολυκαιρίαν ἦτον σχεδὸν βεβυθισμένη ἐντὸς τῆς σαρκός. Τοῦτο ἰδόντες ἅπαντες οἱ ἐκεῖ εὐρεθέντες, μεγάλως ἐθαύμασαν διὰ τὸν κρυπτόν τοῦ Ἁγίου ἀγῶνα καὶ τὴν μεγάλην ἀρετὴν. Οἱ δὲ μετὰ μεγάλης εὐλαβείας ἐκτυλίξαντες τὴν ἄλυσον καὶ ἐπενδύσαντες κατὰ τὸ πρέπον, ἐνταφίασαν αὐτόν μετὰ μεγάλης προπομπῆς καὶ δοξολογίας πρὸς τὸν Θεόν. Τότε δὲ ἐλθόντες εἰς ἑαυτούς, ἐπέγνωσαν τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἅγιος, βουλόμενος κρύψαι καὶ μετὰ θάνατον τὴν ἀρετὴν, οὐκ ἤθελε γυμνωθῆναι τὸ ἑαυτοῦ σῶμα. Καὶ τούτων γενομένων, ἀμέσως ἐδοξάσθη παρὰ Θεοῦ διὰ θαύματος τοιοῦτου.

Πτωχός τις, παράλυτος ὢν, ἔκειτο εἰς τὸ προαύλιον τῆς ἐκκλησίας, τρεφόμενος παρὰ τοῦ Ἁγίου καὶ ἐκ τῆς τῶν χριστιανῶν ἐλεημοσύνης. Οὗτος ἰδὼν τὸ τοῦ Ἁγίου λείψανον φερόμενον εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ πορευόμενον εἰς τὸν τάφον, ἐθρήνη μετὰ δακρῶν τὴν στέρη-

σιν τοῦ τοιούτου πατρὸς καὶ εὐεργέτου ὀδυρόμενος. Συρόμενος δὲ δρομαίως, ὡς ἠδύνατο, προσήγγισε τῷ ἁγίῳ λειψάνῳ ζητῶν ἐξ αὐτοῦ τὴν βοήθειαν καὶ ὦ τοῦ θαύματος! εὐθὺς ὡς ἤγγισε τῇ σοφῷ, ἰατρεύθη τόσον, ὡς μὴ ἦτον ἐκεῖνος ὁ πρῶην παράλυτος. Ταῦτα μαθὼν ὁ Μακαριώτατος ἅγιος Κύπρου, ἦλθεν ἐκεῖ καί, ἀσπασάμενος τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου, ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν ἄλυσον καὶ μετεκόμισεν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν αὐτοῦ, διὰ τῆς ὁποίας συναθροιζόμενα τὰ πλήθη τῶν ἀσθενῶν, μετ' εὐλαβείας ταύτην ἀσπασζόμενα, τὰς ἰάσεις πάντοτε λαμβάνουσιν ἀπὸ πάσης ἀσθενείας.

Ταῦτα δὲ τὰ περὶ τοῦ ἁγίου Παναρέτου μαρτυροῦνται κοινῶς παρ' ὅλης τῆς Κύπρου, καυχωμένης ἐπ' αὐτῷ. Περιεγράφησαν δὲ τὰ αὐτὰ καὶ παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου ἁγίου Κύπρου καὶ ἐστάλησαν πρὸς τὸν Παναγιώτατον Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως κύριον Γεράσιμον, ὄντα τότε εἰς τὸν Θρόνον. Προσέτι καὶ ἀπὸ ἄλλους πολλοὺς τὰ αὐτὰ ἐμαρτυρήθησαν. Ἐξόχως κατὰ τὸ 1794, πορευθεὶς εἰς τὴν Βασιλεύουσαν ὁ ῥηθεὶς πρῶην ἅγιος Καρπάθου, ὁ ἐξομολογήσας αὐτὸν τὸν Ἅγιον, ὡς εἶπομεν, ἐπίστωσεν ἅπαντας περὶ πάντων τῶν θαυμασίων, ὅστις αὐτοψεὶ εἶδε ταῦτα, καὶ ἀνελύετο εἰς δάκρυα διηγούμενος.

Ἀφοῦ δὲ ταῦτα ἐγένετο καὶ ὁ Ἅγιος ἐφημίσθη πανταχοῦ, ἠβουλήθησάν τινες, ἵνα διὰ νυκτὸς κλέψωσιν ἐκ τοῦ τάφου τὸ ἅγιον λείψανον· ὁ δὲ Ἅγιος φαίνεται καθ' ὑπνους εἰς τὸν πρωτοσύγκελλον, εἰς τὸν δικαῖον, ἐν ταυτῷ καὶ εἰς ἄλλους τοῦ μοναστηρίου, λέγων αὐτοῖς ὅτι ἦλθον πρὸς αὐτοὺς κλέπται. Ἐγερθέντες οὖν ἅπαντες, ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους τὴν αἰτίαν δι' ἧς ἐξύπνησαν· δραμόντες δὲ ἰδεῖν τὰ περὶ τούτου, εὔρον τὰς θύρας κεκλεισμένας καὶ ἠσυχίαν πολλήν. Εἶτα ὤρμησαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου ἰδεῖν καὶ ἐκεῖ. Πορευόμενοι δὲ εἶδον ἀληθῶς ὅτι κλέπται τινές, σκάπτοντες τὸν τάφον τοῦ Ἁγίου, ἔφθασαν σχεδὸν ἕως εἰς αὐτὸ τὸ κιβώτιον. Οἱ δὲ κλέπται ἰδόντες αὐτούς, ἔφυγον δρομαίως μὴ γνωρισθέντες ποῖοι ἦσαν· ἐκ τούτου συσκεφθέντες τὸ τί ποιήσουσι περὶ τούτου, εὔρον εὐλογον, ὅπως μὴ μεταθέσωσιν ἐκεῖθεν τὸ ἅγιον λείψανον, ἕως οὗ εὔρεθῆ νόμιμον καὶ κανονικόν· ἀλλ' ἵνα βάλωσι φύλακας ἐξ ἡμετέρων καὶ ἐκ τῆς ἐξουσίας καὶ οὕτω νὰ φυλάττωσι τὸν τάφον. Καὶ οὕτω ποιήσαντες ἔβαλον τοὺς φύλακας, οἵτινες φόβον καὶ σέβας αἰσθανόμενοι, ἔτι δὲ τὰ ἄπειρα θαύματα τὰ ὑπὸ τοῦ ἁγίου ἐνεργούμενα βλέποντες, ἐφύλαττον ἀσφαλῶς τὸν τάφον.

Ἴδου λοιπὸν ὅτι καὶ εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς ἔλαμψε δι' ἀρετῆς μεγάλης πρὸς τὸν Θεὸν ὁ ῥηθεὶς ἅγιος Πανάρετος, ὅστις ἐμπράκτως πιστοποιεῖ ἡμᾶς περὶ τῶν παλαιῶν Ἁγίων, καὶ περὶ τῶν ἱστορουμένων αὐτῶν θαυμάτων καὶ περὶ τῆς οἰκειώσεως, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἀξιοῦται πρὸς τὸν Θεόν, διὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ ἐναρέτου διαγωγῆς. Καὶ ἰδοὺ πραγματικῶς καὶ ὀφθαλμοφανῶς δοξάζεται παρὰ τε τῷ Θεῷ

καὶ τοῖς ἀνθρώποις δόξαν αἰώνιον καὶ ἄφθαρτον, διδάσκων ἡμᾶς καὶ μετὰ θάνατον μὲ τὸ ἑαυτοῦ παράδειγμα τὴν σωτηριώδη ὁδόν, καὶ πληροφορῶν ἡμᾶς ὅτι οὐκ ἐκλείνουσιν εἰς τὸν αἰῶνα ὑπηρεταὶ τῷ Θεῷ ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἧς πύλαι ἄδου οὐ κατισχύουσιν εἰς τὸν αἰῶνα, κατὰ τὸ ἀψευδὲς στόμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὡς πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Σάββα ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ τοῦ Ἁγίου
Ἵρους,

Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν
Πανάρετον, Ἐπίσκοπον Πάφου ἐν Κύπρῳ.

Ἐγκωμιαζομένου δικαίου, εὐφρανθήσονται λαοί. (Παροιμ.
κθ' 2).

Εὐλόγησον πάτερ,

Πόθος μοι γίνεται θεῖος, ἵνα ἐγκωμιάσω τὸν σήμερον ἑορταζόμενον ἅγιον Πανάρετον. Ἐγείρει μου τὸν νοῦν καὶ ἀνασπᾷ ριζόθεν τὴν κατήφειαν ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆ, συνοδευομένη μετὰ θαυμάτων καὶ μαρτυριῶν, εἰ καὶ περὶ τὰ τέλη τῆς βιοτῆς αὐτοῦ καὶ μετὰ τέλος ἐφανερώθησαν. Τί οὖν ποιήσω ἐνταῦθα; Διαιρέσω τὸν λόγον μου εἰς δύο μέρη, ἵνα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς τοῦ Θεοῦ μαρτυρίας καὶ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὁμιλήσω ἰκανῶς τὰ περὶ αὐτοῦ. Ποία δὲ ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ καὶ ποία τῶν ἀνθρώπων; Αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοῦ, οἱ λόγοι τῶν Προφητῶν, οἱ διὰ τοῦ παναγίου Πνεύματος δι' αὐτῶν λαληθέντες, περὶ τῶν δικαίων δηλονότι, καὶ τὰ θαύματα τὰ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ δι' αὐτοῦ γεγονότα· ἡ δὲ τῶν ἀνθρώπων μαρτυρία αὕτη ἐστὶν, ὅσοι δηλαδὴ εἶδον καὶ ἤκουσαν τὰ θαύματα αὐτοῦ καὶ ὅσοι ἰάθησαν ἢ εὐηργετήθησαν ἐξ αὐτοῦ. Καὶ ἰδοὺ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἀπάρχομαι.

«Ἐγκωμιαζομένου δικαίου, εὐφρανθήσονται λαοί», (Παροιμ. κθ' 2), λέγει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον διὰ στόματος Δαυὶδ καὶ Σολομῶντος τῶν προφητῶν. Λέγει δὲ ταῦτα, ἀποκρίνεται ὁ Σολομῶν, διότι ἡ μνήμη αὐτοῦ, δηλ. τοῦ δικαίου, ἐστὶν ἀθανασία· ὅτι καὶ εἰς τὸν Θεὸν γινώσκειται καὶ εἰς τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅτι ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐστὶν ἀρεστὴ εἰς αὐτόν. Οὕτω φησὶν ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ διὰ τοὺς δικαίους καὶ ἁγίους ἄνδρας, οἷος ἦν καὶ ὁ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Πανάρετος, ὁ πᾶσαν ἀρετὴν ἐλκύσας πρὸς ἑαυτόν. Τοιουτοτρόπως ὧδε ὁ προφήτης ἐγκωμιάζει αὐτούς. Καὶ οὕτως ἐξακολουθεῖ λέγων περὶ ἀγιότητος καὶ ἀρετῆς, ὀνομάζων αὐτὴν σοφίαν· Ἐπιθυμήσατε τοιγαροῦν, ὦ ἄνδρες, σοφίαν καὶ ποθήσατε αὐτὴν καὶ παιδεύθητε εἰς αὐτήν, καθότι ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἐστὶν ἀγάπη πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον, καὶ δι' αὐτῶν ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Τιμήσατε οὖν τὴν ἀρετὴν, ἵνα βασιλεύσητε εἰς τὸν

αἰῶνα· ὑπόσχομαι δὲ ὑμῖν καὶ οὐ θέλω κρύψειν ἀφ' ὑμῶν τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Ταῦτα ὑπόσχεται ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς καὶ ἀκολούθως λέγει ὅτι Αὐτός, ὁ Θεὸς δηλονότι, ἐστὶν ὅστις ὁδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας, καὶ ἀνορθοῖ καὶ διεγείρει καὶ προτρέπει καὶ διδάσκει ἡμᾶς. Εἰς αὐτὴν τὴν σοφίαν τῶν ἀρετῶν ἀναπαύεται τὸ νοερὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ἀπαύγασμα τοῦ αἰδίου φωτός, καὶ ἡ εἰκὼν τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ· δι' αὐτῆς φιλοῦται ὁ ἄνθρωπος μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ λαμβάνει τὸ τῆς προφητείας χάρισμα, τὸ τῆς ἀγιότητος καὶ τὸ τῶν θαυμάτων· οἷα ἔλαβε καὶ εἶχε καὶ ἔχει καὶ ὁ παρ' ἡμῖν ἐορταζόμενος σήμερον, καὶ ἐν τῷ ζῆν αὐτόν.

Ταῦτα καὶ ἔτι πλείονά φησιν ἡ Σολομώντιος φωνή. Τὰ αὐτὰ καὶ ὁ ἱεροψάλτης Δαυῖδ λέγει ἐν Πνεύματι ἀγίῳ διὰ τοὺς ἐναρέτους καὶ ἀγίους ἄνδρας, οἷος κατεστάθη ὁ ἱεράρχης οὗτος θεῖος Πανάρετος, οὗ ἡ κλήσις ἐν τῇ πράξει καὶ ἡ πρᾶξις ἐν τῇ κλήσει εὐρίσκεται. Πρὸς τοῦτοις καὶ ἡ Παροιμία τοῦ αὐτοῦ λέγει· Ἡ μνήμη τοῦ δικαίου ἐστὶ πάντοτε μετ' ἐγκωμίων καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ ὅτι μακάριος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅστις εὔρε σοφίαν θεῖαν καὶ ὡς φρόνιμος ἐγνώρισεν ὅτι ἐστὶ θνητὸς καὶ φροντίζει τὰ πρὸς σωτηρίαν· ὁ γὰρ τοιοῦτος προκρίνει, ἵνα πραγματευῆται τὰ σωτήρια ἢ τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυσίον· ἡ τοιαύτη λέγει σοφία ἀσυγκρίτως ἐστὶ τιμιώτερα τῶν πολυτίμων λίθων καὶ ἀπὸ πᾶν τίμιον ἄλλο πρᾶγμα, διότι ἐξ αὐτῆς πηγάζει πᾶσα δικαιοσύνη καὶ τήρησις νόμου. Ἴδου τὰ προφητικὰ λόγια τί λέγουσι διὰ τοὺς ἀγίους ἄνδρας, τὰ ὅποια ἐν καθ' ἑν ἀρμόζουσι καὶ εἰς τοῦτον τὸν Ἅγιον· πραγματευόμενος γὰρ οὗτος τὰ σωτήρια, ὑπὲρ τὸ ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ τοὺς τιμίους λίθους, εὔρε τὸν Θεόν, ἐν ᾧ τὰ πάντα καὶ δι' οὗ τὰ πάντα εἰσὶ καὶ ἦν καὶ ἔσται.

Καὶ ἡ μὲν μαρτυρία τοῦ Θεοῦ διὰ μέσου τῶν προφητῶν περὶ τοῦ Ἁγίου τούτου, ὡς καὶ περὶ πάντων, αὕτη ἐστίν, ἣτις λέγεται ἔμμεσος. Ἡ δὲ ἄμεσος ποία; Τὰ θαύματα, τὸ προορατικόν, τὸ διορατικόν, καὶ τὰ τούτων ἀκόλουθα, τὰ ὅποια ὅλα εἶχε καὶ ὁ θεῖος οὗτος Πανάρετος. Ἦθελε γὰρ καὶ οὗτος δοξάζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, κατὰ τὸ κοινόν φρόνημα καὶ κατὰ τὸ γεγραμμένον· «Πολλοὶ τὸν πλοῦτον ἐμίσησαν, ἀλλὰ τὴν δόξαν οὐδεὶς». Ἀλλὰ πειθόμενος μᾶλλον εἰς τὸ θεῖον θέλημα, τόσον ἐμίσησε τὴν πρόσκαιρον δόξαν, ὥστε ὑπερέβη τοὺς τῆς ταπεινώσεως ὅρους. Καὶ τόσον ἔκρυπτε τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, ὥστε παρ' ὀλίγον οὐκ ἂν ἐμνήσθη τις τὰ περὶ αὐτοῦ. Εἰ γὰρ οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν αὐτὸν ἐφ' ὄρου ζωῆς, εἰ μὴ μόνον ἐν τῷ τέλει, καὶ τότε οὐχ ὡς ἔπρεπε, πόσον μᾶλλον ἄλλος τις γνωρίσαι ἠδύνατο; Καὶ πάλιν ἠθελε, λέγω, καὶ οὗτος ἐσθίειν καὶ πίνειν καὶ κοιμᾶσθαι καὶ ἀναπαύεσθαι καὶ περιδεύειν, ὡς ταῦτα ἀκόλουθα τοῖς ἔχουσιν εὐκαιρίαν καὶ τρόπους, οἷος ἦν ὁ τοιοῦτος. Ἀλλ' εἰδὼς τὰ

θεῖα προστάγματα, καὶ καθ' ὃ ποιμὴν τῶν λογικῶν τοῦ Χριστοῦ προβάτων, οὐ μόνον ἐξέκλινεν ἀπ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐποίησε ὅλον τὸ ἀνάπαλιν τῶν πρώτων κατὰ τὸ γεγραμμένον· «Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν». Ἦθελε, λέγω, καὶ οὗτος τρέφεσθαι ἀβροδιαίτως, κατὰ τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα, ἀλλ' αἰσθόμενος τὸ διὰ τῆς βρώσεως ὀλίσθημα τοῦ Ἀδάμ, ἐξηρκεῖτο μόνον εἰς ἄρτον καὶ ὕδωρ, καὶ ταῦτα ὀλιγοστὰ καὶ ἅπαξ τῆς ἡμέρας, προσποιούμενος ἀσθένειαν στομάχου. Καὶ οὕτω καθεξῆς, ἀντὶ ὕπνου καὶ ἀναπαύσεως, παννύχιον στάσιν, ἀντὶ περιοδείας καὶ θεαμάτων καὶ περιττολογίας, τῇ ἀενάφῃ προσευχῇ τῇ ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ στενώσει, τῇ τοῦ Θεοῦ νοερῶς θεωρίᾳ καὶ τῇ παντελεῖ σιωπῇ, ὁ σοφὸς ἱεράρχης ἑαυτὸν ἀφιέρωσεν. Ἐντρυφῶν μᾶλλον τῶν δευτέρων ἢ τῶν πρώτων, μιμούμενος κατὰ πάντα τρόπον τοὺς προκατόχους ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ποιμένας, τὸν τέ φημι τετραήμερον Λάζαρον, τὸν θαυματουργὸν Σπυρίδωνα, τὸν Ἐπιφάνιον καὶ ὅσους ἄλλους πρὸ αὐτοῦ ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ ἤκμασαν.

Τί δὲ ἕτερον πρόκειται εἰπεῖν τις περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀγίων ἀνδρῶν ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτοὺς μαρτυρίας; Οὐδὲν ἄλλο βέβαια ἔχομεν εἰς τελείαν ἐπικύρωσιν τοῦ λόγου ἡμῶν, περὶ τοῦ αὐτοῦ Ἁγίου, εἰμὴ μόνον τὰ θαύματα καὶ τὸ διορατικὸν καὶ προορατικὸν τούτου. Καὶ τὰ μὲν θαύματα ταῦτά εἰσιν, ὡς καὶ ἐν τῇ βιογραφίᾳ αὐτοῦ ἀναφέρομεν, τὰ ὅποια παριστάνουσιν ἡμῖν τὸν ἄνδρα μέγαν ἐν ἀγίοις ἱεράρχαις καὶ ποιμένα ὄντως θεοπρόβλητον ἐν τῇ ἐσχάτῃ ταύτῃ γενεᾷ τοῦ δεκάτου ὀγδοῦ αἰῶνος. Καθότι εἰς μὲν τὰ ὀλίγα ἔτι ζῶν αὐτὸς θαυμάσια, παρίσταται εἰς τοὺς εἰδήμονας καὶ διορατικὸς καὶ προορατικὸς καὶ πρᾶος καὶ ταπεινὸς καὶ μέγας ἐν ἀσκήσει καὶ γνήσιος καὶ φίλος Χριστοῦ· διορατικὸς μὲν καὶ προορατικὸς, ὅποταν ἠτοιμάσατο τὰ ἐντάφια αὐτοῦ καὶ τὸν τάφον, ὅποταν προεῖπε τὸν ἐρχομὸν τοῦ ἀρχιερέως Παρθενίου καὶ ὅποταν ἐγνώρισε τὴν ἡμέραν καὶ ὥραν τῆς ἑαυτοῦ τελευτῆς· πρᾶος δέ, ὅποταν κατεγίνετο εἰς τὸ καταρτίσαι τὸν πλεονέκτην ἐκεῖνον ἱερέα· ταπεινός, ὅποταν ἀπέφευγε τὴν δόξαν τόσον, ὥστε δυνάμενος τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει ποιεῖν θαυματουργίας πολλάς, πολλὰ ὀλίγα ὁμως ἐποίησε, καὶ ταῦτα πλησίον τοῦ θανάτου· μέγας ἐν ἀσκήσει, ὅποταν ἀπεδείχθη σιδηροφόρος. Εἰς δὲ τὰ μετὰ θάνατον, ἔτι μᾶλλον ἀποδείκνυται ἡμῖν τοῖς πιστοῖς πεπαρρησιασμένος πρὸς τὸν Θεόν, φίλος αὐτοῦ γνήσιος, πρέσβυς πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ ἡμῶν, ὁδηγὸς καὶ προστατῆς ἡμῶν τῶν τιμώντων αὐτοῦ τὴν μνήμην καὶ ἐορταζόντων κατὰ τὸ πρέπον.

Ἴδου ὠμιλήσαμεν ἱκανῶς τίνι τρόπῳ ἔχουσιν οἱ Ἅγιοι τὴν μαρτυρίαν ἐκ Θεοῦ, καὶ τί λέγουσι τὰ προφητικὰ λόγια δι' αὐτούς, καὶ ὅτι εἰς ταῦτα πάντα μέτοχος ἦν καὶ ὁ θεῖος οὗτος Πανάρετος. Τί δὲ ἄλλο λείπεται, ἵνα πληρωθῇ ἡ ἀναφορὰ τοῦ πρὸς αὐτὸν λόγου; Ἐν καὶ μόνον, ἢ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους μαρτυρία, ὅτι

δηλαδή εἶδον ταῦτα καὶ ἤκουσαν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν φανερά τοῖς πᾶσιν ἐγενήθησαν, ὡς μαρτυρεῖ ὁ βίος αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα μὲν εἰς τοσοῦτον. Πρέπον δέ ἐστιν, ἵνα ἀναφέρωμεν ἔτι δύο τινὰ καὶ μετὰ ταῦτα τὸ τέλος ποιήσωμεν. Ποῖα δὲ εἰσὶ ταῦτα; Ἐν μὲν, τὸ πῶς εἰς τοὺς ὑστέρους τούτους καιροὺς ἐνεφάνη τοιοῦτος ὄσιος ἀνὴρ, καὶ οὐκ ἐφημίσθη τόσον πολὺ, οὐδὲ νῦν εὐφημίζεται ἄλλο δέ, ὅτι εἰς αὐτὰ τὰ προφητικὰ τοῦ Παροιμιαστοῦ λόγια πρέπει τελειωθῆναι ὁ λόγος, εἰς τὰ ὁποῖα καὶ τὴν ἀρχὴν ἐποιήσαμεν· ὅθεν καὶ λέγομεν εἰς τὸ πρῶτον ταῦτα.

Ἀληθῶς μέγας ὁ ἀγὼν τοῦ ἀνδρὸς τούτου! Παράδοξον πῶς ὁ τόσον μέγας οὐκ ἠκούσθη τοῖς πολλοῖς, οὐδὲ ἀκούεται νῦν. Ἄλλ' ἐὰν μετὰ σκέψεως κρίνωμεν τὸ πρᾶγμα, τὰ πάντα εὐρίσκομεν. Καὶ περὶ μὲν τῶν ἀσκητικῶν αὐτοῦ ἀγῶνων, οὓς ἐτέλεσεν ἐν τοῖς ὑστέροις τούτοις καιροῖς καὶ ἠγίασεν, εἰ θαυμαστόν ἐστι καὶ παράδοξον, οὐχὶ ὅμως καὶ ἀμφίβολον. Θαυμαστόν καὶ παράδοξον, ὅτι οὐκ ἔχει τις ἐκεῖνα τὰ μέσα, ἅτινα εἶχον τότε οἱ ἀγωνιζόμενοι, παρακινούμενοι ὁ εἷς ἐκ τοῦ ἑτέρου, βοηθούμενοι καὶ προθυμοποιούμενοι, καὶ ὅτι τὰ πάντα ἔχουσιν ἀκμὴν καὶ παρακμὴν. Καὶ ἡ μὲν ἀκμὴ παρήλθε καὶ προέβη, ἡ δὲ παρακμὴ νῦν ἔχει τὸ κῦρος· ὅτι ἡ κακία ἐπλεόνασε, καὶ διὰ τὸ πληθυνθῆναι αὐτὴν ἐψύγη ἡ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων. Διὰ ταῦτα οὖν φαίνεται παράδοξον τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐκ ἀμφίβολον, διότι οὐκ ἐκλείψουσιν οἱ δίκαιοι μέχρι τῆς συντελείας οὐδὲ ἡ εὐσέβεια σβεσθήσεται πώποτε, εἰ καὶ καταδιώκεται ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβῶν καὶ αἰρετικῶν ἀνδρῶν· εἰ γὰρ καὶ μειοῦται ἐν μέρει κατὰ τὸ φαινόμενον, ἀλλ' ἐν μέρει αὐξάνει καὶ θάλλει καὶ καρποφορεῖ. Οὐκ ἀμφίβολον οὖν, ὅτι καὶ τανῦν σώζονται καὶ δίκαιοι γίνονται καὶ ἅγιοι οἱ βουλόμενοι ἀγωνίζεσθαι, ὅτι ἡ ὁδὸς ὑπάρχει ἐλευθέρα καὶ αἱ θύραι ἀνεωγμέναι εἰσίν· ἡ γὰρ ἀπ' οὐρανοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου πρὸς ἡμᾶς κάθοδος καὶ ἡ ἀφ' ἡμῶν πρὸς τοὺς οὐρανοὺς τοῦ αὐτοῦ ἄνοδος τὰ πάντα τοῖς πᾶσιν ἐχαρίσατο. Καὶ πάλιν θαυμάσιος ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀγιότης, ὅτι εἰς ὀσιακὸν χῶρον ἦν καὶ οὐκ εἰς μαρτυρικόν, καθότι μαρτυρικοὺς ἀγῶνας εἶδον πολλοὺς, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν, καὶ ἐκ τούτων προθυμοποιεῖται ἕκαστος, ὀσιακοὺς ὅμως πολλὰ σπανίως. Εἰσέρχεται γὰρ ὁ καθεὶς εἰς τὸ μαρτυρικὸν στάδιον καί, διαλογιζόμενος τὰ δεινὰ βασανιστήρια, ὄλος ἐξίσταται καὶ ἀμφιβάλλει· ἀλλ' ὁπότεν ἐπινοήσῃ τὸ βραχὺ τοῦ ἀγῶνος, πληροῦται θάρρους καὶ παρακλήσεως. Εἰσερχόμενος δὲ εἰς τὸ ἀσκητικὸν ἀγωνιστήριον καὶ λαβὼν ὑπ' ὄσιν ὅλα τὰ εἶδη τῆς ἀσκητικῆς διαγωγῆς, μένει κατηφῆς καὶ σύννου· ἀλλ' ὅταν ἔτι μνημονεύσῃ τὸ τῆς πολυκαιρίας μέτρον, ὄλος πληροῦται χαυνότητος, ὄλος ἀμφιβολίας, καὶ ὄλος ἀπελπισμοῦ. Ταῦτα πάντα νικήσας ὁ ὄσιος ἐν ἱεράρχαις Πανάρετος, οὐδὲ ἡ παρακμὴ τοῦ καιροῦ προσέκοψεν αὐτοῦ τὸ πρόθυμον, οὐδὲ ἡ πολυκαιρία, οὐδὲ ὁ φόβος, οὐδὲ ἡ ἀμέ-

λεια, οὐδὲ αὐτὸς ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς διάβολος.

Ὁμιλήσαντες μέχρι τοῦδε περὶ πασῶν ὧν εἶχεν ἀρετῶν ὁ φερώνυμος τούτων Πανάρετος, ἔτι ἐν ὑστερούμεθα, καὶ τοῦτο μαθεῖν ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα μὴ ἀτελεῖς ἐσμεν δι' αὐτὸ καὶ μόνον, τὸ πῶς δηλ. οὐκ ἐγνώσθη εἰς πολλὰ μέρη ἢ τούτου ἀγιότης. Τοῦτο, ὃ φιλέορτοι ἀκροαταί, οὐκ οἶδαμεν πόθεν παράγεται· διότι, εἰ μὲν καὶ γνωστός ἐστιν εἰς ἐκεῖνα μόνον τὰ κύκλω μέρη τῆς Κύπρου καὶ ἐορτάζεται ἐκεῖ ἢ μόνον εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν Πάφον, ὡσπερ ἀκολουθεῖ γίνεσθαι τοῦτο καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς ἀγίους, οὐδεὶς περὶ τούτου ὁ λόγος. Εἰ δὲ καὶ ἐκεῖ ἀγνοεῖται καὶ εἰς μόνον τὸ τυπωθὲν ἐν Κωνσταντινουπόλει βιβλίον, τὸ καλούμενον Ὁρμος σωτήριος, ἐμπεριέχεται, τοῦτο εἰ καὶ δυσνόητον φαίνεται, εὐκόλως ὅμως καὶ ἐν βραχεῖ διαλύεται. Ἄκουσον. Πάντες οἱ Ἄγιοι παρῆρσιαν ἔχουσι πρὸς τὸν Θεόν, οἱ μὲν πολλήν, οἱ δὲ περισσοτέραν ἢ ὀλιγωτέραν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἑαυτῶν ἀγιότητος. Ἐκ τούτων πολλοὶ ἐξήτουν παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τινα ζητήματα καὶ ἐλάμβανον αὐτά, ὡς ἀναγινώσκομεν τὰ περὶ αὐτῶν καὶ ὡσπερ φησὶν ὁ αὐτὸς ἐν Εὐαγγελίῳ: «Ζητεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν». Τί οὖν παράδοξον, ἐὰν καὶ οὗτος, ὡσπερ καὶ τινες ἕτεροι, ἐξήτησε παρὰ Θεοῦ ταύτην τὴν χάριν καὶ εὔρεν αὐτὴν, ὡς ἐπόθει, κατὰ τὸ νόημα τῆς αὐτοῦ διαγωγῆς; Ἦγουν τί παράδοξον, εἰ ἠτήσατο μὴ μνησθῆναι ἢ μνήμη αὐτοῦ μηδὲ ἐορτάζεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, ὡσπερ καὶ ζῶν ἐνετείλατο μὴ ἀλλαχθῆναι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ εἰς ταφήν, ἵνα μὴ φανῇ ἡ σιδηρᾶ περὶ τὰς σάρκας αὐτοῦ ἄλυσος; Τοῦτο καὶ μόνον βέβαια διαλύει πᾶσαν ἀπορίαν, εἰ καὶ ὀλίγος ὁ περὶ τούτου λόγος.

Οὕτως οὖν πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ σαφηνίσαντες, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Παροιμιαστοῦ, τὸ τέλος ποιήσωμεν. Τί δὲ λέγει τὸ ὑπόλοιπον τεμάχιον αὐτοῦ διὰ τοὺς ἐναρέτους καὶ ἀγίους ἄνδρας, οἷος ἦν οὗτος, ὃς οὐχὶ ἐνάρετος, ἀλλὰ Πανάρετος, καὶ πρᾶγμα καὶ ὄνομα; «Τοιγαροῦν ἀκούσατέ μου, ὃ τέκνα· σεμνὰ γὰρ ἐρῶ». Οὕτω, φησὶν, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς ἀκροατάς. Λοιπόν, ὃ τέκνα, ἀκούσατέ μου τοὺς λόγους, διότι φρονίμως σᾶς ὁμιλῶ, καὶ μακάριός ἐστιν ἐκεῖνος ὅστις φυλάξει αὐτοὺς, καὶ ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ ζωὴ ἔσεται, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς καὶ προπέμπω τὴν φωνὴν μου καὶ λέγω σας· Ὅτι ἐγὼ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ κατεσκεύασα τὴν βουλήν, τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐννοίαν· ἐγὼ εἰμι ἡ βουλή, ἡ γνῶσις, ἡ ἀσφάλεια καὶ ἡ ἰσχὺς. Ἐγὼ τοὺς ἀγαπῶντάς με ἀγαπῶ, οἱ δὲ ζητοῦντές με θέλουσιν εὔρει χάριν. Καὶ ταῦτα ἀκούοντες οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ νοήσατε πανουργίαν, ἐκλέξαντες τὸ ἀγαθόν, οἱ δὲ ἀπαίδευτοι καὶ πονηροὶ εἰσάξατε εἰς τὴν καρδίαν σας τὰ ἀγαθὰ, ἀπορρίπτοντες τὰ πονηρὰ. Ἴδου καὶ πάλιν λέγω ὑμῖν τὰ αὐτὰ καὶ ἀκούσατε τὰ ἐκ τῶν χειλέων μου, ὅτι ὁ λάρυγξ μου μελετᾷ τὴν ἀλήθειαν καὶ οὐ ψεύδομαι·

καθότι τὰ ψευδῆ χεῖλη εἰσὶ βδέλυγμα ἐνώπιόν μου, ἐπειδὴ καὶ τὰ λόγια τοῦ στόματός μου μετὰ δικαιοσύνης λαλοῦνται· οὐ γὰρ ὑπάρχει δολιότης εἰς τοὺς λόγους μου οὐδὲ ἀνορθότης, ὅτι πάντα μου εἰσιν εὐθέα εἰς τοὺς νοήμονας καὶ ὀρθὰ εἰς τοὺς ἔχοντας γνῶσιν· διδάσκω δὲ εἰς ὑμᾶς τὰ ἀληθῆ, ἵνα κτήσητε καλὴν ἐλπίδα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πληρωθῆτε τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος».

Ταῦτα ἐν συντόμῳ εἰσὶ τὰ θεῖα λόγια, τὰ ὅποια οἱ Ἅγιοι εἶχον ἐν ἑαυτοῖς. Ταῦτα ἔχων καὶ ὁ θεῖος οὗτος Πανάρετος, καὶ παρὰ Θεοῦ ἐμαρτυρήθη καὶ παρὰ ἀνθρώπων ἢ αὐτοῦ ἀγιότης· κατησχύνθη οὖν ὁ ἐχθρὸς τῆς ἀληθείας καὶ ἐπλήγη καιρίως, ὅτι πολλοὺς ἀπατήσας ἐν ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ἐρήμοις καὶ κοινοβίοις ἀγωνιζομένους ἀπόλεσε. Καὶ ὁ σοφὸς οὗτος Ἱεράρχης, εὕρισκόμενος εἰς ὄλον τὸ ἀνάπαλιν τούτων, ἐξέφυγε τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὡσπερ ὁ δελφὶν ἐκ μέσου τῶν δικτύων. Τί οὖν ἕτερον εἶπωμεν περὶ αὐτοῦ, ἵνα καὶ τὸ τέλος ποιήσωμεν; Οὐδὲν ἄλλο δυνάμεθα εἰπεῖν, εἰμὴ ταῦτα τὰ ὀλίγα λόγια.

Χαίροις, λοιπόν, Ἱεράρχα Πανάρετε, ὁ τὸν τετραήμερον Ἱεράρχην ζηλώσας καὶ τὰς ἀρετὰς τούτου ἐπισφραγίσας.

Χαίροις, ὁ τὸν Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνα μιμηθεὶς τῇ πραότητι ὡς ὁμοπάτριον.

Χαίροις, ὁ τοῦ Ἐλεήμονος Ἰωάννου, Τύχωνος καὶ Ἐπιφανίου μιμητῆς γενόμενος, τὴν ἀγιότητα τούτων διασώσας.

Σὺν αὐτοῖς οὖν τῷ θρόνῳ τῆς Θεότητος παριστάμενος ἐν παρρησίᾳ, μὴ παύση πρεσβεύων ὑπὲρ ἡμῶν τῶν τιμώντων σου τὴν μνήμην, Ἱεράρχα, τῶν τε μεμνημένων σου, ἑορταζόντων καὶ πανηγυριζόντων σε. Πρέσβευε οὖν σὺν αὐτοῖς Χριστῷ τῷ Θεῷ, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τοῦ ἁγίου προφήτου Ἱερεμίου.

Στίχοι.

Ψυχὰι λιθῶδεις καὶ ξένοι θείου φόβου
Λίθοις ἀνεῖλον θεῖον Ἱερεμίαν.

Πρώτη ἐν Μαῖοιο λίθοις κτάνον Ἱερεμίαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τῆς ἀθλήσεως τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Βατᾶ τοῦ Πέρσου.

Στίχοι.

Καὶ τῷ Βατᾶ, τμηθέντι τὴν κάραν ξίφει,
Βατὰ πρεπόντως οὐρανοῦ τὰ χωρία.

Ὁ ἅγιος μάρτυς Φιλόσοφος ξίφει τελειοῦται.

Στίχοι.

Φιλόσοφος κλήσει καὶ ἔργῳ, μάκαρ,
ᾧ ὠφθῆς ἀληθῶς, ᾧ σοφίας σὺ φίλε.

Ἡ ὁσία Ἰσιδώρα ἐν εἰρήνῃ τελειοῦται.

Στίχοι.

Ἐκ γῆς ἀπέπτη πρὸς μελισσῶνας πόλου,
Μέλισσα χρηστῶν πράξεων Ἰσιδώρα.

Ὁ ἅγιος μάρτυς Σάββας ἐν συκῇ κρεμασθεὶς
τελειοῦται.

Στίχοι.

Ἦνεγκε καρπὸν πρῶτον συκῆς κλάδος,
Τὸν χειροδέσμοις ἐκκρεμάμενον Σάββαν.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τελοῦνται τὰ ἐγκαίνια τῆς Νέας Ἐκκλησίας καὶ συνεισέρχεται ὁ Πατριάρχης ἐν τῷ Παλατίῳ, κάκειθεν ἀπέρχεται μετὰ λιτῆς εἰς τὴν Νέαν Ἐκκλησίαν, καὶ λειτουργεῖ ἐκεῖσε.

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, Μνήμη τῶν τριῶν νέων ὁσιομαρτύρων Εὐθυμίου τοῦ ἐκ Δημητσάνης (Μαρτίου κβ'), Ἰγνατίου τοῦ ἀπὸ Ἑσκή Ζαγαρὰν (Ὀκτωβρίου η') καὶ Ἀκακίου τοῦ ἀπὸ Νιβάρη Θεσσαλονίκης. Τελεῖται δὲ ἡ μνήμη αὐτῶν ἐν τῷ κατὰ τὴν σκῆτην τοῦ Τιμίου Προδρόμου σεπτῷ αὐτῶν μαρτυρίῳ.

Στίχοι.

Εἰς τὸν ἅγιον Εὐθύμιον.

Εὐθύμιέ μοι, χαῖρε, χαῖρε πολλάκις,
Σφαγεὶς γὰρ εὖρες, τὴν ἄνω χαρὰν πρόφρων.

Εἰς τὸν ἅγιον Ἰγνάτιον.

Τὸν Ἰγνάτιον, ἄλλον ὡς ἄστρον βλέπω,
Ἐκ γῆς φαινόν, εἰς πόλον δι' ἀγχόνης.

Εἰς τὸν ἅγιον Ἀκάκιον.

Ἄρνὸς δίκην σφάττουσι, φεῦ! διὰ ξίφους,
Τὸν κλεινὸν Ἀκάκιον ἄνδρες αἱμάτων.

Ταῖς αὐτῶν ἀγίαις πρεσβείαις, Χριστὲ ὁ Θεός,
ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

ᾠδὴ ζ'.

Ὁ Παῖδας ἐκ καμίνου.

Ὁ Παῖδας ἐκ καμίνου ῥυσάμενος, Θεὸς τρισυπόστατος, ᾤκησεν ἐν σοί, τῇ καθαρᾷ σου βιοτῇ, καὶ τὰ ἄδηλα δῆλά σοι Ὅσιε, εἰργάσατο ὡς φασιν οἱ αὐτόπται, τῆς ἐκδημίας σου Πανάρετε.

Ο Παῖδας ἐκ καμίνου ῥυσάμενος, αὐτὸς σοῦ διήνοιξε, κόρας τοῦ νοός, καὶ τῆς ψυχῆς σου προέγνωσ τὴν ἔξοδον, θεόφρον Πανάρετε· Αὐτῷ καὶ ἀνέκραζες· Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Γυναῖκες μετὰ μύρων θεόφρονες, Χριστοῦ πρὸς τάφον ἔδραμον· σοῦ δὲ τῇ ταφῇ, λύπη συνείχοντο πολλοί, καὶ ἐξόχως τῆς Κύπρου οἱ τρόφιμοι, σὺν τούτοις καὶ Καρπάθου, ὁ ιερώτατος Παρθένιος.

Γυναῖκες σὺν ἀνδράσι θεόφρονες, καὶ αὐτοὶ οἱ οἰκέται σου, μέμνηνται τῆς σῆς, ιερωτάτης βιοτῆς, ιεράρχα Χριστοῦ παναοίδιμε, καὶ βοῶντες ἀλλήλοις ἐκραύγαζον· Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ τῶν Πατέρων ἡμῶν.

Ως ὄντως ιερά σου ἡ ἔξοδος, Πανάρετε ἐνδοξε· αὕτη γὰρ λαμπρῶς καταφωτίζουσα πιστούς, ἐγκαινίζει αὐτοῖς τὰ τε ὄσια, τῶν πρῶην θεοφόρων τὰ ἔργα, ιεραρχῶν τε καὶ ὁσίων ὁμοῦ.

Θεοτοκίον.

Θανάτου καθαιρέτης ὁ Τόκος σου, Δέσποινα πανάμωμε, γέγονε· καὶ γάρ, ἐκ τῶν νεκρῶν ἐξαναστάς, συνεχῆγειρε τὰ τάγματα τῶν Ἁγίων, ὁ μόνος εὐλογητὸς τῶν Πατέρων, Θεὸς καὶ ὑπερένδοξος.

ᾠδὴ η΄.

Αὕτη ἡ κλητή.

Αὕτη ἡ κλητή καὶ ἀγία ἡμέρα, ἐν ἣ τῷ Πανάρετου, ἐκτελοῦμεν τὴν μνήμην, ὡσπερ ἡλιος, σελήνην εὐθέως κατηύγασεν, ἐν ἣ καὶ ὑμνοῦμεν, Χριστὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Αὕτη ἡ κλητή καὶ ἀγία ἡμέρα, ἐγέρσεως Κυρίου, ἐν ἣ ἡ θεία σου μνήμη, ὡς ἡμέρα ἐξ ἡλιακοῦ φωτὸς καταλάμπεται, ἐν ἣ σὲ ὑμνοῦμεν, τὸν θεῖον ιεράρχη.

Δεῦτε τὴν καινὴν ἑορτὴν τοῦ Ὁσίου, καιναῖς ὑμνολογίαις, νῦν ἑορτάσωμεν πάντες· ἀφοτέρωθεν γὰρ τέρπει, φιλεόρτων τὰ συστήματα, μέσον ὡς ἐστῶσα, τῶν ἑορτῶν τοῦ Δεσπότου.

Αῖρον κύκλω τοὺς ὀφθαλμούς σου, λαὲ Κυρίου, καὶ ἴδε τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ τελεῖται ἡ μνήμη, Πανάρετου τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ ποιμένος σου, καὶ Χριστὸν ἀνύμνει, Αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Πάτερ παντοκράτορ καὶ Λόγε καὶ Πνεῦμα, ἡ ἀναρχος οὐσία, ἡ ἀκατάληπτος φύσις, ὁ Θεὸς τοῦ παντὸς πάσης θλίψεως, τὸν σὸν λαὸν ἐξελοῦ, ταῖς τοῦ σοῦ ᾠ Τριάς, Ἱεράρχου πρεσβείαις.

Θεοτοκίον.

Μόνη ἐν μητράσιν, ἐδείχθης παρθένος, θεόνυμφε Μαρία, ἄνευ ἀνδρὸς τετοκυῖα, τὸν Σωτῆρα Χριστὸν, τῆς ἀγνείας τὴν σφραγίδα φυλάξασα, σὲ μακαριοῦμεν, πιστοὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

ᾠδὴ θ΄.

Φωτίζου, φωτίζου.

Φωτίζου εὐφραίνου, τῶν ὀρθοδόξων ἡ πληθὺς, ἐξαιρέτως δὲ σκίρτα, Κύπρος ἡ πλουτήσασα, τὸν πρὸς Θεὸν, πρέσβυν κραταῖον, θεῖον φρουρὸν καὶ ἡμῶν προστάτην, τὸν ἐν ἀγίοις Πανάρετον.

Φωτίζου φαιδρύνου, ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ· καὶ γὰρ νέα φαιδρότης, νῦν σε κατεκόσμησε· χόρευε οὖν, καὶ ἀγάλλου φαιδρῶς, ἐπὶ τῇ μνήμῃ θείου σου φωστῆρος, τοῦ λαμπρῶς σε κοσμήσαντος.

Ω θείας! ᾠ φίλης! ᾠ μακαρίας τελευτῆς! δι' ἧς μέτοχος ᾤφθης, τῶν προκρίτων Ὁσίου, Ἱεραρχῶν, τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀσκήσει λαμπάντων, μεθ' ὧν σὲ γεραίρομεν, πρεσβευτὰ ἡμῶν Πανάρετε.

Ω θείας καὶ μόνης, δόξης τῆς ἄνω ἦν τρυφᾶς, Ἱεράρχα Κυρίου, τοῦ Χριστοῦ Πανάρετε· χόρευε οὖν, καὶ πρεσβεῖαν ποιοῦ, ὑπὲρ ἡμῶν, τῶν ἀεὶ τιμώντων, τὸ ἱερόν σου μνημόσυνον.

Ω Πάτερ καὶ Λόγε, καὶ θεῖον Πνεῦμα καὶ σεπτὸν, ᾠ Τριάς ὁ Θεός μου, ταῖς τοῦ σοῦ θεράποντος, θείαις λιταῖς, ἄφεσιν πταισμάτων, δώρησον νῦν, ἡμῖν τοῖς σοῖς δούλοις, καὶ βασιλείας σου ἀξίωσον.

Θεοτοκίον.

Τὸ ὄρος τὸ μέγα, ἐν ᾧ κατῴκησε Χριστός, σὺ ὑπάρχεις Παρθένε, ὡς βοᾷ ὁ θεῖος Δαυΐδ, δι' ἧς ἡμεῖς, ἀνυψώθημεν, πρὸς οὐρανὸν υἰοθετηθέντες, τῷ Πνεύματι παμμακάριστε.

Ἐξαποστειλάριον.

Σαρκὶ ὑπνώσας.

Ποιμὴν τῆς Πάφου γεγονώς, ἐν ἀρεταῖς διέπρεπας, Πανάρετε Ἱεράρχα, πρᾶξιν ὡς κλησιν

έσχηκώς, καὶ μεταστὰς τοῦ βίου σου, τῷ σῶ Δεσπότη παρέστης, ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ πρεσβεύειν.

Ἔτερον. Ὅμοιον.

Τῶν ἀρετῶν τὸν ὄρμαθόν, πασῶν ἐκτίσω ὅσιε· Πανάρετος ἐπεκλήθης· ὅθεν προσήγγισας Θεῷ, καὶ καθορᾶς τοὺς πίστει σου, ἐπιτελοῦντας σὴν μνήμην, καὶ σὲ μεγαλύνοντας.

Καὶ τῆς Ἑορτῆς.

Εἰς τοὺς Αἴνους.

Ἰστώμεν Στίχους δ΄, καὶ ψάλλομεν Στιχηρὰ Προσόμοια.

Ἦχος δ΄. Ὁ ἐξ Ὑψίστου κληθεῖς.

Οὐρανόθεν τὴν χάριν δεδεγμένος, ὅτε ἠκολούθησας μάκαρ τῷ Κτίστη σου, καὶ σοῦ τὸν νοῦν ἀνεπτέρωσας, θεία μελέτη, πρὸς θεῖον ὕψος· τότε καὶ πέποκας, νᾶμα τὸ οὐράνιον χαίρων Πανάρετε, καὶ τὴν ψυχὴν ἀνεζώωσας, τῇ θεία πόσει, τῶν ζωηρῶν πηγῶν τοῦ Πνεύματος· ὅθεν ἐν πόλει ὡς εἰς ἔρημον, μιμηθεὶς βιοτὴν τὴν ισάγγελον, κεκρυμμένως διήλθες, τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀσκήσεως.

Τοὺς σοὺς ἀγῶνας Πανάρετε θεόφρον, στάσιν τὴν ὀλόφυκτον εὐχὴν τὴν ἄπαυστον, τῆς ἐγκρατείας τὸ μέγεθος, τοῦ σοῦ ποιμνίου, πρόνοιαν πᾶσαν τίς διηγῆσεται; ζῶν γὰρ ὡς ισάγγελος πάντων ἀφέστηκας, τῶν τε ἡδέων τὸ μάταιον, καὶ τὰ παρόντα, ὑπερπηδήσας ὅλος οὐράνιος, ὠφθης ἐν μέσῳ τύρβης Ὅσιε, καὶ ἐδέξω ὡς ἄλλος Ἀπόστολος, τὴν τοῦ Πνεύματος χάριν, ιεράρχης ὡσπερ ἔνθεος.

Τῷ πιεσμῷ τῆς ἀλύσου καὶ νηστείας, συσχεθεὶς ὁ Ὅσιος θαυμάτων εἴληφε, τὴν θείαν χάριν καὶ ἤγειρε, τὸν ιερέα, αἰσχροκερδείας ζύμη τηκόμενον· ὅθεν καὶ πρὸς θάνατον ἐγγίσας ἔδειξε, τὴν τῶν θαυμάτων ἐνέργειαν, ἀγιωσύνη, καὶ ὀσιότητι ὡς κατάκομος, καὶ τούτων μάρτυς ὁ Παρθένιος, τῆς Καρπάθου ὁ ποιμὴν ὁ σεβάσμιος, ὃς αὐτόπτης ἐδείχθη, τῆς Ἁγίου μεταστάσεως.

Τὴν τῶν θαυμάτων ἐνέργειαν τὸ σῶμα, σοῦ καὶ μετὰ θάνατον μάκαρ ἐπλούτησε· καὶ μαρτυροῦσιν οἱ φύλακες, οἱ σοῦ τὸν τάφον, ὡς τοῦ Δεσπότη φυλάττειν ἔσπευδον, ιεράρχα ὅσιε Χριστοῦ Πανάρετε· οὕτω γὰρ οἶδεν ὁ Κύριος, δοξάζειν πάντας, τοὺς τοῦτον ἔργοις ἀντιδοξάζοντας. Ὅθεν ὡς μύστης θείας χάριτος, ἰκετεύων μὴ

παύσῃ πρὸς Κύριον, ὑπὲρ πάντων τῶν πίστει, σοῦ τελούντων τὸ μνημόσυνον.

Δόξα... Ἦχος πλ. α΄.

Τὴν ιερατικὴν σου διπλοῖδα πάτερ ὅσιε, τοῖς ἀσκητικοῖς σου πόνοις ἐξυφάνας, τῇ ἀγιωσύνη συνέρραψας, καὶ τοῖς θαύμασιν αὐτὴν κατακοσμήσας, ἐτελεσιούργησας. Καὶ τὰ μὲν τῆς ἀπ' ἀρχῆς βιοτῆς ἐπίπονα, ἢ ἐνδοξός σου κοίμησις, τοῖς πᾶσιν ἐφανέρωσε Πανάρετε· τὰ δὲ μετὰ πότμον γέρα σοι, ἢ πρὸς Θεόν σου παρρησία, ἢ ἐν θαύμασιν ἡμῖν μαρτυρουμένη, βεβαιοῖ τοῦ ἔργου τὴν ἀσφάλειαν· ταύτης οὖν ἐντυγχάνων ἐνδοξε, ὑπὲρ τῶν τελούντων σου τὴν μνήμην, μὴ ἐλλίπης πρεσβεύειν πρὸς Κύριον.

Καὶ νῦν... Τῆς Ἑορτῆς.

Δοξολογία Μεγάλη, καὶ Ἀπόλυσις.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου ἡ γ΄ καὶ ζ΄ ᾠδή.

Ὁ Ἀπόστολος.

Προκείμενον, Ἦχος βαρῦς, (Ψαλμὸς ριε΄).

Τίμιος ἐναντίον Κυρίου ὁ θάνατος τοῦ ὀσίου αὐτοῦ.

Στίχ. Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν;

Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς Παύλου
τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ιγ΄ 17-21).

(Ζήτει τῇ 6ῃ Δεκεμβρίου).

Αδελφοί, πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν καὶ ὑπέικετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ὡς λόγον ἀποδώσοντες· ἵνα μετὰ χαρᾶς τοῦτο ποιῶσι καὶ μὴ στενάζοντες· ἀλυσιτελὲς γὰρ ὑμῖν τοῦτο. Προσεύχεσθε περὶ ἡμῶν· πεποιθάμεν γὰρ ὅτι καλὴν συνείδησιν ἔχομεν, ἐν πᾶσι καλῶς θέλοντες ἀναστρέφεσθαι. Περισσοτέρως δὲ παρακαλῶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα τάχιον ἀποκατασταθῶ ὑμῖν.

Ὁ δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νε-

κρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν ἐν αἵματι διαθήκης αἰωνίου, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν, καταρτίσαι ὑμᾶς ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ εἰς τὸ ποιῆσαι τὸ θέλημα αὐτοῦ, ποιῶν ἐν ὑμῖν τὸ εὐάρεστον ἐνώπιον αὐτοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Ἄλληλουῖα (γ'), Ἦχος α', (Ψαλμ. ρλα').

Στίχ. Οἱ ἱερεῖς σου, Κύριε, ἐνδύσονται δικαιοσύνην, καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται.

Ὅτι ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών.

Τὸ Εὐαγγέλιον.

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον.

(Κεφ. δ' 25-ε' 12).

(Ζήτει ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τῆς 10ης Ἰανουαρίου).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ ὄχλοι πολλοὶ ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας...

Κοινωνικόν.

Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον ἔσται δίκαιος. Ἄλληλουῖα.

ΠΗΓΑΙ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

1. Πηγαί.

α) Χειρόγραφοι κώδικες.

1) Χειρόγραφον ὑπ' ἀριθμὸν 1722 τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων τοῦ Ἁγίου Ὁρους τοῦ Ἁθωνος, χαρτ. 275X185 χιλ., φφ. 69, τοῦ ἔτους 1868.

Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς ἐν Κύπρῳ Πάφου. Τῷ νεωστὶ ἀσκητικῶς τὸν βίον διαλάμπαντι ὡς ἐν ὄρεσι, καὶ ὄσιακῶς τελειωθέντι, ἐν ἔτει χιλιοστῶ ἑπτακοσιοστῶ ἐννενηκοστῶ (sic) πρώτῳ. Εἰς αἰδίου εὐλαβείας τεκμήριον πρὸς αὐτὸν τὴν δε (sic) τὴν νεοσύστατον αὐτοῦ Ἀκολουθίαν σὺν τῇ βιογραφίᾳ, τὴν ἐρανισθεῖσαν ἐκ τοῦ νεωστὶ τυπωθέντος βιβλίου τοῦ ἐπιγραφομένου Σωτήριος Ὁρμος, ἀνατίθησιν ὁ ὁμώνυμος τούτου ὁ ἐκ τῆς Ἀνδριανουπόλεως (sic) καταγόμενος Πανάρετος Ἱερομόναχος Ἰβηρίτης. Ἐν ἔτει αὐξή'. 1868.

σσ. 3-51. Ἡ ἀκολουθία.

σσ. 52-69 Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου.

Θερμόταται εὐχαριστίαι ὀφείλονται εἰς τὸν πανοσ. Καθηγούμενον τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ἰβήρων Ἁγίου Ὁρους τοῦ Ἁθωνος, καθὼς καὶ εἰς τὸν μοναχὸν αὐτῆς Θεολόγον, διότι διὰ τῆς καταγραφῆς εἰς τὸ δελτίον Ἀκολουθιῶν τῆς Μονῆς Ἰβήρων ἡμερ. 10.3.1994 μᾶς ἐπληροφόρησαν διὰ τὴν ὑπαρξίν τοῦ χειρογράφου τῆς ἀρχικῆς Ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Παναρέτου, τὸ ὁποῖον εἶχε παλαιὸν ἀριθμὸν 310, καὶ διὰ τὴν πρόθυμον ἀποστολὴν εἰς τὸ Γραφεῖον Ἐκδόσεως Ἀκολουθιῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου φωτοαντιγράφου τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ, καθὼς καὶ τῆς ἐντύπου ἀκολουθίας τοῦ ἁγ. Παναρέτου τῆς δημοσιευθείσης ἐν Τρικκάλοις ὑπὸ Παναρέτου Βαγιάνᾳ τὸ ἔτος 1991.

2) Χειρόγραφον ὑπ' ἀριθμὸν 30 (παλ. ἀριθμὸς 61) τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κιτίου, χαρτ. 345X215 χιλ., φφ. 26 (σελίδες 52), τοῦ ἔτους 1885.

Εἰς φ. 136 ἐνθύμησις καὶ βιογραφικὸν σημείωμα:

Ἄγιε τοῦ Θεοῦ Πανάρετε μνήσθητι τῶν ταπεινῶν δούλων σου Σάββα Ἱερομόναχον καὶ Διονύσιον Ἱεροδιάκονον τῶν συνεργισάντων (sic) καὶ μεταγραφάντων τὸν θεάρεστον καὶ ἱερόν σου βίον, ὅπως εὐρομεν (sic) ἔλεος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως παρὰ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐν ἔτει 1885 αὐπε' ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ α' ἐν τῇ Ἱερᾷ Σκῆτῃ τῆς μικρᾶς Ἁγίας Ἁννης, ἐν τῇ καλύβῃ τῆς ἁγίας

τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως.

Ἐγράφη τὸ παρὸν διὰ χειρὸς ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Σάββα Ἱερομονάχου καὶ πνευματικοῦ τοῦ ἁγίου ὄρους.

φ. 1α-φ.86 Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου.

φ. 86-φ.13 Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Πανάρετον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον, τῆς ἐν Πάφῳ Κύπρου.

Ἐγκωμιαζομένου δικαίου εὐφρανθήσονται λαοί.

φ. 136-φ.146 λευκά.

φ. 15-φ.266. Μηνὶ μαΐῳ β'. Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου ἀρχιεπισκόπου Πάφου τῆς ἐν Κύπρῳ νήσου.

Ὁ ἱερομόναχος Σωφρόνιος Γ. Μιχαηλίδης μᾶς παρέδωσε φωτοαντίγραφον τοῦ χειρογράφου αὐτοῦ. Τὸ Γραφεῖον Ἐκδόσεως Ἀκολουθιῶν τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς εὐχαριστεῖ τὸν πατέρα Σωφρόνιον διὰ τὴν παρεχομένην συνεχῆ βοήθειαν αὐτοῦ εἰς αὐτὸ διὰ τῆς ἐξασφαλίσεως πλείστων χειρογράφων Ἀκολουθιῶν.

(Βλ. Ἱερομονάχου Σωφρονίου Γ. Μιχαηλίδη, Ἱστορία τῆς κατὰ Κίτιον Ἐκκλησίας, Ἱ. Μητρόπολις Κιτίου, Λάρνακα Κύπρος 1992, Κατάλογος χειρογράφων Ἱ. Μ. Κιτίου, σ. 635 χειρόγραφον 30 (παλ. ἀρ. 61), Δελτίον καταγραφῆς ἀκολουθιῶν Ἱ. Μητροπόλεως Κιτίου ἡμερ. 24.10.1989 ὑπὸ Ἱερομονάχου Σωφρονίου Γ. Μιχαηλίδη, χειρόγραφος ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Παναρέτου Ἐπισκόπου Πάφου, Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος, Μικροφωτογραφήσεις χειρογράφων καὶ ἀρχείων Γ', 1981-1983, Ἀθήνα 1985, σσ. 26, 53).

3) Χειρόγραφον ὑπ' ἀριθμὸν 390 τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Μονῆς Παντοκράτορος Ἁγίου Ὁρους Ἁθωνος, χαρτ. 27,5X20 χιλ., σσ. 66, τοῦ ἔτους 1890.

Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς ἐν Κύπρῳ Πάφου. Συγγραφεῖσα παρὰ τινος Ἱερομονάχου. Δι' ἐπιμελείας καὶ δαπάνης τοῦ ὀσιωτάτου ἐν Μοναχοῖς κυρίου Παναρέτου τοῦ εὕρισκομένου ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος.

Ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Ἁθω. 1890.

Σσ. 1-45 Ἀκολουθία Μηνὶ Μαΐῳ Β'. Μνήμη τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου Ἀρχιεπισκόπου τῆς ἐν Κύπρῳ Πάφου.

σ. 46 Λευκή.

Σσ. 47-66 Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου Ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου.

Τὸ χειρόγραφον ἐφωτογραφήθη τὸν Αὐγούστον τοῦ 1992 ὑπὸ τοῦ Ἀναστασίου Ἀλεξάνδρου Χριστοδουλίδου διὰ τὰ «Κύπρια Μηνναῖα».

(Βλ. Λίνου Πολίτη με τὴ συνεργασία Μ. Ί. Μανούσα-κα, Συμπληρωματικοὶ κατάλογοι χειρογράφων Ἁγίου Ὁρους, Θεσσαλονίκη 1973, σσ. 158-159.

390 [280] χαρτ. 27,5X20 χιλ., σσ. 66, ἔτ. 1890.

Ἄκολουθία ἁγ. Παναρέτου ἐπισκόπου Κύπρου.

σ. 47 Βίος καὶ πολιτεία. Ἄρχ. Καθὼς τὸ κηρόμελον τί- κτεται ἐντὸς τῶν ἀνθέων πολλῶν δένδρων (εἰς δημῶδη). [Βλ. Μέγαν Συναξαριστὴν, Μαΐου 1, βίον με ὀλίγον πα- ραλλάσσουν ἀρχήν].

Α. Γραφὴ λίαν ἐπιμελής, «καλλιγραφικὴ». Ἐρυθρό- γραφα ἀρχικὰ καὶ ἐπίτιτλα. Στάχωσης ἡμιδερματίνη.

Β. Ἐν ἁγίῳ ὄρει Ἰθῶν 1890).

4) Χειρόγραφον Ἱερᾶς Μεγίστης Μονῆς Βατοπαιδίου, ἐπισημανθὲν ὑπὸ τοῦ δρος θεολόγου Γεωργίου Κ. Χρι- στοδούλου τὸν Αὐγουστον τοῦ ἔτους 1999, ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ βιβλιοθηκαρίου τῆς Μονῆς π. Φιλίππου Βατοπαι- δινοῦ τὴν 18ην Νοεμβρίου 1999 φωτοαντίγραφον αὐτοῦ διὰ τὰ «Κύπρια Μηναῖα».

Ἀφιέρωσις: Τῷ Ὁσιωτάτῳ ἐν Μοναχοῖς κυρίῳ Πανα- ρέτῳ Βατοπαιδινῷ λίαν μοι ἀγαπητῷ ἐν Χριστῷ ἀδελφῷ καὶ συμπατριῶτῃ ἀνατίθημι τὸ μικρὸν τοῦτο πόνημα εἰς ἀνάμνησιν.

Ἐν Ἱερᾷ καὶ Σεβασμίᾳ Μονῇ τοῦ Βατοπαιδίου τῇ 9ῃ Ἀπριλίου, αψζ'. 1907. Ὁ ἐλάχιστος ἐν ὑποτακτικοῖς Θε- ὄδωρος Δημητρίου Αἰνίου Βατοπαιδινός.

Ἐκ τῆς Ἄκολουθίας τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Πανα- ρέτου Ἀρχιεπισκόπου Πάφου τῆς ἐν Κύπρῳ ἢ γ' σὺν τῇ ζ' ψδὴ καὶ τὸ Ἀπολυτίκιον σὺν τῷ Κοντακίῳ. Ἐκ τοῦ Μεγάλου Συναξαριστοῦ τοῦ Μαΐου ἦτοι ἐκ τοῦ Σαρδόνυ- χος τοῦ Νοητοῦ Παραδείσου. Ἡ Μνήμη αὐτοῦ τελεῖται τῇ 1ῃ Μαΐου. Ἐτελειώθη ἐν ἀσκήσει τῷ 1791, αψζα'. Ὁ βίος αὐτοῦ ἐμπεριέχεται εἰς βίβλον ὀνομαζομένην Ὁρμος σωτήριος, ἐκεῖθεν δὲ ἠρύσθη καὶ ἐτέθη εἰς τὸν Σαρδόνυχα.

5) Χειρόγραφον ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ κυροῦ Πάφου Γενναδίου, εὑρισκόμενον εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ Μητροπο- λίτου Ζιμπάμπουε Μακαρίου Τηλλυρίδη. Ἄκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου Ἐπισκόπου Πάφου Κύπρου. Ἀντεγράφη ἐν Ἱερᾷ Μονῇ Καλογραιῶν Ἁγίου Γεωργίου Ἀλαμάνου 1960.

Σσ. 1-53 Ἄκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πανα- ρέτου Ἀρχιεπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου τῇ 1ῃ Μαΐου.

Σσ. 54-85 Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου.

6) Ἐντυποὶ ἐκδόσεις.

1) Κωνσταντίνου Χ. Δουκάκη, Μέγας Συναξαριστής, Μάιος, Ἐν Ἀθήναις 1892, Εἰς τὴν Α' Μαΐου Ἄκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου, ἀρχιεπισκόπου Πάφου τῆς ἐν Κύπρῳ.

Σσ. 31-45 Ἡ ἀκολουθία.

Σσ. 45-53 Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου, ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου.

Σσ. 53-59 Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα

ἡμῶν Παναρέτον, ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Πάφῳ Κύπρου.

2) Τοῦ ἁγίου Παναρέτου Μητροπολίτου Πάφου Βίος καὶ πολιτεία, ἀκολουθία καὶ λόγος πανηγυρικὸς. Λευκω- σία-Κύπρος 1971, Τύποις «Ἀναγέννησις», Λευκωσία, Φροντίδι Νικάνδρου μοναχοῦ Σταυροβουνιάτου.

3) Τοῦ ἁγίου Παναρέτου ἐπισκόπου Πάφου, Βίος καὶ ἀκολουθία, ἐπιμελεία ἀρχιμανδρίτη Ἐπιφανίου Εὐθυβού- λου, Ἐκδόσεις Ὁρθοδόξου Πνευματικοῦ Κέντρου Λεμε- σοῦ, Λεμεσὸς 1984.

Σσ. 1-6 Ὁ Ἅγιος Παναρέτος (1 Μαΐου) σ. 7 Ἀπολυτί- κιον, σσ. 8-27: Ἡ ἀκολουθία, σσ. 28-29: Ἀνοιξαντάρια, σσ. 30-35: Πολυέλεος, σσ. 36-43: Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου, σσ. 44-49: Λόγος πανηγυρικὸς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις πατέρα ἡμῶν Παναρέτον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Πάφῳ Κύπρου.

4) Ἄκολουθία ἁγίου Παναρέτου ἀρχιεπισκόπου Πά- φου, οὔ ἢ μνήμη τῇ 1ῃ Μαΐου. Ἐκδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ πρω- τοπρεσβυτέρου Παναρέτου Βαγιάνα, Τρίκκαλα 1991.

Βιβλιοθήκη Ἱερᾶς Μονῆς Ἰθῶν Ἁγίου Ὁρους Ἰθῶν- νος.

5) Βίος καὶ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Παναρέτου ἐπισκό- που Πάφου τοῦ θαυματουργοῦ, ἐπιμελεία ἀρχιμ. Ἐπιφα- νίου Εὐθυβούλου, Ἐκδόσεις: Ὁρθόδοξο Πνευματικὸ Κέντρο Λεμεσοῦ, Λεμεσὸς 1999.

γ) Βίοι-Συναξάρια-Λόγος.

1) Ὁρμος σωτήριος. Βιβλίον ψυχωφελές, εὐμεθόδως φιλοπονηθέν, εἰς τέσσαρά τε Κεφάλαια διαιρηθέν, καὶ ἐν ἀπλῇ φράσει συντεθὲν παρὰ τοῦ εὐγενεστάτου, καὶ φιλο- γενοῦς Ἀρχοντος Ποστελνίκου κυρίου κυρίου Βασιλεί- ου. Παρὰ δὲ τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου ἀκριβῶς θεω- ρηθὲν καὶ ἐπικυρωθέν. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, αψζη' ἔτει.

Τύποις ἐκδίδεται ἀναλώμασι τῶν τιμιωτάτων ἐν πρα- γματευταῖς ἀταδέλφων Εὐσταθίου καὶ Ἰωάννου Ῥέσ- σου, οἷς καὶ προσηνέχθη δι' ἐπιστασίας δὲ κυρίου Φιλίπ- που Χ. Μιχαῆλ τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης, ΑΩΕ'. 1805.

Παρὰ τῇ ἐν Βιέννῃ τῆς Ἀουστρίας Ἑλληνικῇ Τυπο- γραφίᾳ Ἰωάννας Σχράϊμβλ.

(Βλ. Δημητρίου Γκίνη καὶ Βαλέριου Μέξα, Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία 1800-1863, τόμος Α', 1800-1839, Ἐν Ἀθή- ναις 1939, σ. 60, Κατάλογος τῶν βιβλίων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλλάδος, Ἐν Ἀθήναις, ἐκ τοῦ Τυπογρα- φείου τοῦ Κράτους 1883, σ. 124 Θεολογία, Ψυχωφελῆ ἀρ. 4744 4 Δ1, Βιβλιοθήκη Ἱερᾶς Μεγίστης Μονῆς Βα- τοπαιδίου Ἁγίου Ὁρους ἀρ. 126. Φωτοαντίγραφα τῶν σελίδων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸν Πάφου Παναρέτον παρεχωρήθησαν ὑπὸ τῶν Καθηγουμένων τῶν Μονῶν Βατοπαιδίου καὶ Ἁγίας Λαύρας Καλαβρύτων εἰς τὰ «Κύ- πρια Μηναῖα», διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς ἐκδόσεως τῆς Ἄκολουθίας τοῦ Ἁγίου, τοὺς ὁποίους εὐχαριστοῦμεν θερμῶς).

Σσ. 36-41 Βίος τοῦ Ἁγίου Πάφου.

2) Κ. Δουκάκη, Μέγας Συναξαριστής, Μάιος, 'Εν 'Αθήναις 1892, σσ. 45-53 Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Παναρέτου, ἐπισκόπου Πάφου τῆς Κύπρου, 53-59 Λόγος πανηγυρικός εἰς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν Πανάρετον Ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Πάφῳ Κύπρου.

3) Βίκτωρος Ματθαίου, Ὁ Μέγας Συναξαριστής τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, Τόμος Ε', ἔκδοσις α', 1946 Κερατέα-Ἀττικῆς, σσ. 45 Ἀπολυτίκιον, Κοντάκιον, Μεγαλυνάριον, Τοιχογραφία Ἱ. Μ. Φανερωμένης Σαλαμίνας, ἔργον 18ου αἰῶνος. Χεῖρ Μάρκου τοῦ Ἀργείου, 46-53 Βίος τοῦ ἀγίου Παναρέτου, 54-59 Λόγος πανηγυρικός πρὸς τὸν ἐν ἀγίοις πατέρα ἡμῶν Πανάρετον.

4) Λοῖζου Φιλίππου, Ἡ ἐν Πάφῳ Ἐκκλησία, ἐν «Ἀπόστολος Βαρνάβας», περ. β', τόμ. β', 24 Ἀπριλίου 1930, ἀρ. 69, σ. 266, τοῦ αὐτοῦ, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος Ἐπίσκοπος Πάφου, ἐν «Πάφος», τόμ. α', 1935-1936, σσ. 311-315 (βλ. Ἀνατύπωσις ἀπ' τὸ περιοδικὸ «Πάφος», Λευκωσία-Κύπρος 1936, σσ. 1-5).

5) Δημ. Ἱ. Παλαιομυλίτη (Παλαιμάχου), Ἐνας Κύπριος ἐπίσκοπος πὺ ἐθεωρεῖτο Ἅγιος, Ἐφημερὶς «Ἀλήθεια», Λεμεσὸς Κύπρου, ἔτος 53ον, ἀρ. 2698, Παρασκευὴ 20 Νοεμβρίου 1936.

6) Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου, Ἐνετίσιν 1788, σσ. 314, 329, 404.

7) Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, πρ. Λεοντοπόλεως, Ἀγιολόγιον τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας, 1935, Ἐκδοσις Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σ. 372.

8) Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Μακαρίου Γ', Κύπρος, ἡ ἀγία νῆσος, Ἀθήναι 1968, σ. 37, Λευκωσία 1997, σ. 42.

9) Παπασταύρου Παπαγαθαγγέλου, Μορφὲς πὺ ἁγιασαν τὴν Κύπρον, δ' ἔκδοσις, Λευκωσία 1988, σσ. 338-344, ε' ἔκδοσις, Λευκωσία 1998, σσ. 349-354, 567.

10) Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, Ἐπίσκοπος Πάφου (1η Μαΐου), ἐν «Ὁ Ζωοποιὸς Σταυρός», ἀρ. 36, Μάιος 1987, σσ. 34-39, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος ἕνας ἀσκητὴς ἐπίσκοπος τῆς Πάφου, 1η Μαΐου 1791-1η Μαΐου 1991 (200 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησίν του), ἐν «Ὁ Ζωοποιὸς Σταυρός», ἀρ. 75-76, Ἀπρίλιος-Ἰούλιος 1991, σσ. 141-144. Ὁμιλία καθηγουμένου Ἱ. Μονῆς Σταυροβουνίου κατὰ τοὺς ἑορτασμοὺς γιὰ τὰ 200 χρόνια ἀπὸ τὴν κοίμησιν τοῦ Ἀγίου Παναρέτου. Εἰκὼν τοῦ Ἀγίου διὰ χειρὸς Συμεῶν Συμεοῦ, Ἀρχιμανδρίτου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κιτίου, νῦν προϊσταμένου Ἱ. Μονῆς Ἀγίου Γεωργίου Μαυροβουνίου.

11) Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Ἀσματικὴ ἀκολουθία τῶν ἐν Κύπρῳ ἁγίων, Κύπρος 1988, σσ. 44, 66, 83, 134, 147, 153.

12) Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Σταυροβουνίου, Ἱστορία-Ἀρχιτεκτονικὴ-Κεϊμήλια. Ἐκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Κύπρος 1998, σ. 175 Οἱ ἀσκητικὲς ἀλυσίδες τοῦ Ἀγίου Παναρέτου, Ἐπισκόπου Πάφου (1767-1790).

13) Γεωργίου Κάκκουρα, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, Ἐπίσκοπος Πάφου, ἐν «Ἀγωνιστικὴ πορεία», ἔτος Η', φ. 70,

Μάιος 1989, φ. 71 Ἰούνιος 1989.

14) Χρίστου Δημητριάδη, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, ἐν «Ὁρθόδοξη μαρτυρία», ἀρ. 14, Μάιος-Αὐγουστος 1985, σσ. 52-53.

15) Ἐλισσαίου, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, ἐπίσκοπος Πάφου, ἐν «Ὁρθόδοξη μαρτυρία», ἀρ. 21, Μάιος-Αὐγουστος 1987, σσ. 35-36.

16) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Παναγία ἡ Χρυσορωγιάτισσα, Λευκωσία 1965, σσ. 35, 36 ἐνθύμησις εἰς βιβλίον τῆς Μονῆς ὑπ' ἀρ. 58 Διδαχαὶ εἰς τὴν ἀγίαν καὶ Μ. Τεσσαρακοστήν, ὑπὸ Σπυρίδωνος Μίλια, Ἐνετίσιν Ἰουλίῳ, 1773: «αψζ ἰουνίου γ' μέρα δευτέρα ἐκυμήθην ὁ τρισμακάριστος ἡμῶν δεσπώτοισ κῦρ Πανάρετος καὶ ὁ Θεὸς ἀναπαύσοι τὴν μακαρίαν αὐτοῦ ψυχὴν, εἰς τὰς αἰωνίους σκυνὰς αὐτοῦ, ἀμήν», σ. 145 ἐνθύμησις εἰς βιβλίον τῆς Μονῆς ὑπ' ἀρ. 27α Μηναιὸν τοῦ Αὐγούστου, Ἐνετίσιν Ἰουλίῳ, 1772: «τῷ 1790 Ἰουνίου 4 ἐπόθανεν ὁ ἅγιος Πάφου Πανάρετος, 1790 ἰουνίου 24 ἀρχυεράτευσεν ὁ ἅγιος Πάφου σοφρόνιος».

17) Ἱ. Συκουτρῆ, Παλαιογραφικὰ ἐκ Κύπρου, ἐν «Κυπριακὰ Χρονικὰ», τόμ. II, 1924, σ. 159 ἐνθύμησις εἰς παράφυλλον 26 κώδικος ἐκ χάρτου, 0,28x0,21, τοῦ 15' μᾶλλον αἰῶνος, ἀκεφάλου, περιέχοντος ὕμνους καὶ ἐγκώμια εἰς τοὺς Ἀρχαγγέλους: «1790 ἰουνίῳ 4 ἐκυμήθην ὁ μακαρίτης ὁ Πανάρετος Πάφου», εἰς ὑποσημείωσιν προστίθεται ὅτι τὸ ἔτος τοῦ θανάτου τοῦ Πάφου Παναρέτου εἶναι ἄγνωστον εἰς τὸν Hackett σ. 315.

18) Κωνσταντίνου Ἱ. Μυριανθοπούλου, Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος, ὁ διερμηνεὺς τῆς Κύπρου 1779-1809, ἤτοι συμβολαὶ εἰς τὴν Ἱστορίαν τῆς Κύπρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1570-1878), Ἐν Λευκωσίᾳ 1934, σσ. 51-59 Τὸ χρονικὸν τοῦ Ἰωακείμ: 1790 Ἰουνίου δ' Τρίτην βράδην (sic) ὥρα τρίτη ἐκοιμήθην ὁ ἀγιώτατος γέροντάς μου Ἅγιος Πάφου κύριος Πανάρετος στὴν αὐτοῦ μητρόπολιν καὶ τὸν ἐνταφίασαν εἰς τὸν Ἅγιον Θεόδωρον στὸ Κτήμαν· ὁ πανάγαθος Θεὸς νὰ τὸν κατατάξῃ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαὰκ ἐν τῷ χορῷ τῶν δικαίων· καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἐχειροτόνησαν Μητροπολίτην Πάφου τὸν πρωτοσύγκελλον Σταυροῦ Ὁμόδου Κύριον Σωφρόνιον, Ἰουνίου κδ'.

19) Κῶδιξ Α' Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, σ. 64 Ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Πάφου ὑποψηφίου κυρίου Παναρέτου 1767, Ἰανουαρίῳ ια', σ. 71 Ὑπόμνημα ἐκλογῆς τοῦ Πάφου ὑποψηφίου κυρίου Σωφρονίου 1790, ἐν μηνί Ἰουνίῳ.

20) Macaire, hiéromoine de Simonos-Petras, Le Synaxaire, Vies des Saints de l' Église Orthodoxe, tome quatrième: Avril (16 au 30), Mai, Juin, Éditions «To Perivoli tis Panaghias», Thessalonique 1993, σ. 141.

δ) Ἡ παροῦσα ἔκδοσις.

Ἡ τιμὴ τοῦ ἀγίου Παναρέτου ἤρχισε διὰ τῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἀγιότητος αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τὸ 1794 καὶ διὰ τοῦ βιβλίου «Ὁρμος σωτή-

ριος» τοῦ ἔτους 1805, εἰς τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη ὁ βίος τοῦ Ἁγίου Πάφου διὰ νὰ καταδειχθῇ «ὅτι οὐκ ἐκλείψωσιν ὑπηρεταί τοῦ Θεοῦ ἐκ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας». Ὁ Πανάρετος ἱερομόναχος Ἰβηρίτης συνέθεσε τὸ 1868 ἀκολουθίαν τοῦ ἁγίου, μετὰ βίου καὶ πολιτείας αὐτοῦ. Ὁ Σάββας ἱερομόναχος τῆς Σκίτης τῆς Μικρᾶς Ἁγίας Ἄννης ἐπρόσθεσε τὸ 1885 λόγον πανηγυρικὸν εἰς αὐτόν. Ἡ ἀκολουθία τοῦ ἁγίου καὶ οἱ λόγοι αὐτοὶ εἰσηλθόν ἤδη εἰς τὴν λειτουργικὴν πρᾶξιν τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτὴν τὴν λειτουργικὴν παράδοσιν ἐχρησιμοποίησαμεν ὡς βάσιν τῆς παρούσης ἐκδόσεως, προσαρμόσαντες καὶ διορθώσαντες συμφώνως πρὸς πληροφῶριαν νεωτέρας περὶ τοῦ βίου τοῦ Ἁγίου τοὺς ὕμνους καὶ τοὺς λόγους τῆς ἀκολουθίας. Εἰς τὸ δημοσιευόμενον Συναξάριον περιλαμβάνονται ἱστορικαὶ πληροφῶριαι διὰ τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ Ἁγίου, ἐπὶ τῇ βάσει διαφόρων νεωτέρων πηγῶν καὶ βοηθημάτων. Διορθώνεται ἐπίσης ἡ ἡμερομηνία τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας αὐτοῦ, ἡ ὁποία εἶναι ἡ 4η Ἰουνίου 1790 καὶ οὐχὶ ἡ 1η Μαΐου 1791, ὡς ἀνεγράφη εἰς τὸ βιβλίον «Ὁρμος σωτήριος».

2. Βοηθήματα.

α) Μελέται.

1) L. Petit, Bibliographie des Acolouthies Grecques, Bruxelles 1926, σσ. 223-224 Panaretus ep. Paphensis in Cypro, + 1790. – Maii 1.

2) Καισαρίου Δαπόντε, Ἱστορικὸς κατάλογος ἀνδρῶν ἐπισήμων (1700-1784), ἐν Κωνσταντίνου Σάθα, Μεσαιωνικὴ Βιβλιοθήκη, τόμος Γ', Βενετία 1872, σ. 135: Πρὸς τοῖς ἄλλοις δὲ εἶναι ὁ νῦν Πάφου τῆς ἐν Κύπρῳ, Πανάρετος Κύπριος, περὶ οὗ μὲ εἶπαν, ἀφοῦ ἐτελείωσα τὸν κατάλογον· εἶναι δὲ καθὼς μὲ παρέδωκαν, ἐπίσημος ὄχι, ἀλλ' ἐπίσημότατος, εἰς τὰ γράμματα ὄχι, ἀλλ' εἰς τὰς ἀρετάς, εἰς τὰ πράγματα· καὶ εἶναι οὕτως Πανάρετος, ζωντανὴ ἀρετὴ· ὁ Θεὸς νὰ τὸν πολυετῆ.

3) Ἀθανασίου Κομνηνοῦ Ὑψηλάντου, Τὰ μετὰ τὴν ἄλωσιν (1453-1789), Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1870, σσ. 636-638, 640.

4) Ἀνδρέου Ν. Μιτσίδου, Οἱ Κύπριοι Σχολάρχαι καὶ Διδάσκαλοι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Γένους Σχολῆς, Λευκωσία 1983, σ. 53.

5) Ἀνδρέου Ν. Μιτσίδου, Ὁ Μητροπολίτης Πάφου Πανάρετος Α΄ ὁ ἅγιος (1767-1790), ἐν «Ἀντιπελάργησις», τόμος τιμητικὸς πρὸς τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Κύπρου κ.κ. Χρυσόστομον, ἐπὶ τῇ εικοσιπενταετηρίδι τῆς ἀρχιερατικῆς αὐτοῦ διακονίας, Λευκωσία 1993, σσ. 345-350.

6) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Παναγία ἡ Χρυσορρωγιατίσσα, Λευκωσία 1965, σσ. 23-26 Κῶδιξ Μονῆς, 35-43 Ὁ νέος κτίτωρ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Χρυσορρωγιατίσσης ἐπίσκοπος Πάφου Πανάρετος ἀνακηρύσσεται ἅγιος. Βιογραφία του, σσ. 33-34 Μὲ τὴν πατρικὴν προτροπὴν τοῦ Ἐπισκόπου Παναρέτου συνελέγησαν δι' εἰσφορῶν τὰ χρήματα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ἐπιχρῶσιν τοῦ καλλι-

τεχνικοῦ εἰκονοστασίου τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ ξυλογλύπτου Προσκυνηταρίου.

7) Λοῖζου Φιλίππου, Ἡ Ἱερὰ Μονὴ Χρυσορροιατίσσης ὑπὸ Ἱερωνύμου Κ. Περιστιάνη, Πάφος 1934, σσ. 16-17.

8) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σσ. 184-186 Ὁ ἅγιος Πανάρετος, Μνήμη 1 Μαΐου, σ. 294: 1773 Ὁ Ἅγιος Φίλιππος, ἐγένεν ἡ παρούσα εἰκὼν διὰ δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πάφου κυρίου Παναρέτου, ἄπογ' Χριστοῦ, (Ὁμοδος), σ. 313. Τοῦ ἁγίου Παναρέτου, Ἐπισκόπου Πάφου (1767-1790), ὁ τάφος εὐρίσκεται εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Κτήματος, κάτω ἀπὸ τὸ σημερινὸν κωδωνοστάσιον. Αἱ δύο ἀσκητικαὶ ἀλύσεις του φυλάσσονται εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Σταυροβουνίου, σ. 318: Ὁμοδος, Ἐπὶ τῆς εἰκόνας τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου: Ὁ Πάφου Πανάρετος προσφέρει εἰς τὸν Ἅγιον τὸ ἱερὸν κρανίον ἐντὸς νέας θήκης.

9) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, «Ζωντανὴ ἀρετὴ», ὁ ἅγιος Πανάρετος ἐπίσκοπος Πάφου, Ἐφημερὶς «Ἐλευθερία», Τρίτη 19 Ἰανουαρίου 1971, σσ. 2, 4 Διὰ τὴν ἄλυσιν ἀναφέρει ὅτι ὁ Κύπριος Χρῦσανθος, ὅταν ἀργότερα ἐπεσκέφθη τὴν Πάφον, τὴν ἐπῆρε καὶ τὴν ἐφύλαξεν εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, ὅπου καὶ ἐθαυματούργει. Οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἁγίου τὴν ἐδώρισαν ἔπειτα εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τοῦ Σταυροβουνίου. Ἐκεῖ, εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, μένει φυλαγμένη, μετ' ἄλλης ὀρειχαλκίνης μικροτέρας, τὴν ὁποῖαν ὁ Ἅγιος ἔφερον εἰς τὸν λαϊκόν.

10) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ἅγιοι τῆς Κύπρου: 22. Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, ἐν «Ἀπόστολος Βαρνάβας», περ. γ', τόμ. κζ', τεύχος 7-8, Ἰούλιος-Αὐγούστος 1966, σσ. 209-213.

11) Ἰωάννου Ἀντ. Γ. Συκουτρῆ, Μοναστήρια ἐν Κύπρῳ, στ) Ἅγιος Ἀναστάσιος, ἐν «Κυπριακὰ Χρονικά», τόμ. II, 1924, σσ. 259-260.

12) Γεωργίου Ἰ. Καργώτου, Ἡ Μονὴ Παλουριωτίσσης, ἐν «Κυπριακὰ Σπουδαί», τόμ. XIII, 1949, σσ. 60-62, Βλ. τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορία τῆς Μονῆς Παλουριωτίσσης, Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ II' τόμου τῶν «Κυπριακῶν Σπουδῶν», Λευκωσία, Κύπρος, σσ. 60-62.

13) Λοῖζου Φιλίππου, Ἡ Μονὴ τοῦ Σταυροῦ τῆς Μίθθας: Δύο ἐπιγραφαί, ἐν «Κυπριακὰ Χρονικά», τόμ. IV, 1926, σ. 195.

14) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ὁ Ἅγιος Νεόφυτος πρεσβύτερος, μοναχὸς καὶ ἐγκλειστος καὶ ἡ Ἱερὰ αὐτοῦ Μονή, Ἐν Κτήματι Πάφου 1955, σ. 63: Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1746 ὁ Πρωθιεράρχης Φιλόθεος διώρισεν Ἠγούμενον τῆς «Ἱερᾶς καὶ Βασιλικῆς Μονῆς ἁγίας Ἐγκλείστρας» τὸν Ἐξαρχὸν τοῦ κῦρ Πανάρετον. Ὁ Πανάρετος παρητήθη τῆς ἡγουμενίας «αὐθὶς μετὰ παρέλευσιν ἡμερῶν τινῶν» ἀπὸ τοῦ διορισμοῦ του, καὶ τὸν διεδέχθη ὡς ἐπιστατῶν Ἠγούμενος ὁ Ἱερομόναχος κῦρ Ἀθανάσιος (Μονῆς τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου Κῶδιξ σ. 3).

15) Ἰωάννου Χάκκεττ, Ἱστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, κατὰ μετάφρασιν καὶ συμπλήρωσιν Χαριλάου Ἰ. Παπαϊωάννου, τόμ. Α', Ἐν Ἀθήναις

1923, σσ. 302-304, τόμ. Β΄, Ἐν Πειραιεῖ 1927, σσ. 84, 146-147.

16) Κ. Χατζηψάλτη, Ἐπίσκοποι Πάφου, Ἐφημερίς «Ἐκκλησιαστικὸν Βῆμα», 11 Φεβρουαρίου 1954, Πανάρετος 1767-1790.

17) Κωνσταντίνου Ἰ. Μυριανθοπούλου, Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας καὶ οἱ ἀρχιεπίσκοποι αὐτῆς, Ἐφημερίς «Ἐκκλησιαστικὸν Βῆμα», 8 Ἀπριλίου 1954, 22 Ἀπριλίου 1954, Ε΄ Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Χρῦσανθος (1767-1810).

18) Τάσου Ἀθ. Γριτσοπούλου, Καρπάθου καὶ Κάσου Μητρόπολις, ἐν «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τόμ. 7ος, Ἀθήναι 1965, σσ. 366-369. Εἰς σ. 368 ἀναφέρεται ἀρχιεπίσκοπος Καρπάθου καὶ Κάσου Παρθένιος (1744-1755, 1793-1821).

19) Μανουῆλ Ἰ. Γεδεών, Μητροπόλεις Αἰγαίου πελάγους (Καρπάθου καὶ Κάσου) ἐν «Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια», τόμ. ΛΒ΄, 1912, σσ. 349-352.

20) Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου, Ἱστορία τῆς νήσου Καρπάθου, Ἀθήναι 1940-1949, τεύχος Γ΄, σσ. 414-429.

21) Γ. Μιχαηλίδου-Νουάρου, Περὶ τὴν Ἐκκλησίαν Καρπάθου καὶ Κάσου, ἐν «Δωδεκανησιακὸν Ἀρχεῖον», τόμ. Α΄, 1955, σσ. 13-24 Ἀρχιεπίσκοπος Καρπάθου καὶ Κάσου ὁ Δανιὴλ 1764-1793.

22) Μητροπολίτου Σάρδεων Γερμανοῦ, Ἐπισκοπικοὶ κατάλογοι τῆς Ἐκκλησίας Δωδεκανήσου, ἐν «Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος», τόμ. ΛΣΤ΄, 1937, σσ. 200-211.

23) Θεμιστοκλέους Π. Βολίδου, Συναίτικα ἔρευνα, ἐν «Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν», ἔτος ΙΓ΄, 1937, σσ. 211-223: Δεκατέσσερα πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Καρπάθου καὶ Κάσου (τῶν ἐτῶν 1762-1972) εὑρισκόμενα ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Σινᾶ.

24) Κωστὴ Κοκκινόφτα, Ὁ Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης (1788-1810) καὶ μετέπειτα Χαλκηδόνος (1810-1820) Γεράσιμος, ἐν «Ἐπετηρὶς τοῦ Κέντρου Ἐπιστημονικῶν Ἐρευνῶν», τόμ. XX, Λευκωσία 1994, σσ. 297-307.

25) Κωστὴ Κοκκινόφτα, Τὸ χρονικὸ τοῦ Ἰωακείμ Παλλουριωτίσης, ἐν «Πολιτιστικὴ Κύπρος», τεύχος 11, 1997, σσ. 30-36, τεύχος 12, 1997, σσ. 32-42.

26) Κωστὴ Κοκκινόφτα, Ὁ ἅγιος Πανάρετος ἐπίσκοπος Πάφου. Ὁ ἀσκητὴς Ἐπίσκοπος, Ἐφημερὶς «Πολίτης», 28 Ἀπριλίου 1999.

27) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλου, Παφιακά, ἐν «Κυπριακαὶ Σπουδαί», τόμ. XXXI, 1967, σσ. 110-111 Ἀνέκδοτος εὐχὴ ὑπὲρ τοῦ Μητροπολίτου Πάφου Παναρέτου καὶ ἅπαντος τοῦ χριστεπωνύμου ποιμνίου, σσ. 112-113: Ἀνέκδοτος γράμμα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Καρπάθου καὶ Κάσου Δανιὴλ τοῦ ἔτους 1783 πρὸς οἰκονομικὴν ἐνίσχυσιν ἱερέως ἀνακαινίσαντος ἱερὸν μονόδριον.

28) Νικ. Ε. Τζιράκη, Πανάρετος. Ἀρχιεπίσκοπος Πάφου († 1790), τιμώμενος ὡς Ἅγιος τὴν 1ην Μαΐου, ἐν «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τόμ. 9ος, Ἀθήναι 1966, σσ. 1120-1121.

29) Ἄντρου Παυλίδη, Πανάρετος Α΄ ὁ ἅγιος, ἐν «Με-

γάλη Κυπριακὴ Ἐγκυκλοπαίδεια», τόμ. 11ος, Λευκωσία 1989, σ. 68.

30) Χρυσοστόμου Κυκκώτου ἱεροδιακόνου, νῦν Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου κ.κ. Χρυσοστόμου Α΄, Κύπριοι Ἅγιοι ἐπὶ Τουρκοκρατίας, ἐν «Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος», τόμ. ἐνδέκατος, 1956, Ἐν Ἀθήναις, σσ. 277-289, σσ. 284-287: Ὁ Ἅγιος Πανάρετος Ἐπίσκοπος Πάφου.

6) Ἡ συμβολὴ τοῦ Ἁγίου εἰς τὰ Γράμματα.

1) Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ, Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου, Ἐνετίησιν 1788, σ. 404 ἀναφέρει μετ' ἄλλων συνδραμόντων φιλοπατρίων τὸν Πανιερολογιώτατον Πάφου κύριον Πανάρετον.

2) Λοῖζου Φιλίππου, Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, τόμ. Α΄, Λευκωσία 1930, σσ. 84-86. Ἀνέλαβε τὴν δαπάνην τῆς ἐκδόσεως τοῦ ἔργου τοῦ σοφοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου Θεοδοσίου γνωστοῦ ὡς Θεοφίλου Κορυδαλέως, Γενέσεως καὶ φθορᾶς περὶ κατ' Ἀριστοτέλην ἐκτεθέντα ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Θεοφίλου τοῦ Κορυδαλέως. Νῦν πρῶτον τύποις ἐκδοθέντα σπουδῆ μὲν καὶ δαπάνη τοῦ Πανιερωτάτου τῆς κατὰ Κύπρον Μητροπόλεως Πάφου κυρίου Παναρέτου, χάριν τῶν φιλεπιστημόνων. Μεθ' ὅσης οἶόν τε ἦν τῆς ἀκριβείας διορθωθέντα, ἐπιστάσι δὲ Κυπριανοῦ ἀρχιμανδρίτου Κυπρίου.

Τόμος δεύτερος, ἀψπ', Ἐνετίησιν 1780.

Παρὰ Νικολάφ Γλυκεῖ τῷ ἔξ Ἰωαννίνων.

Con licenza de superiori.

Σχῆμα 4ον, σσ. α-ιβ' + 414.

3) Émile Legrand, Bibliographie Hellénique, ou description raisonnée des ouvrages publiés par des Grecs au dix-huitième siècle, Tome deuxième, Paris 1928, σσ. 303-304.

γ) Ὁ Ἅγ. Πανάρετος ὡς ὑποψήφιος Μητροπολίτης κατὰ τὸ ἔτος 1763.

1) Κῶδιξ Α΄ Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, σ. 63 Ὑπόμνημα τοῦ Κυρηνεῖας ὑποψηφίου. Πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν ὀσιώτατον καὶ μουσικώτατον ἐν ἱερομονάχοις κύρ Χρῦσανθον, δεύτερον τὸν ἱερομόναχον κύρ Πανάρετον καὶ τρίτον τὸν ἱερομόναχον κύρ Χρῦσανθον, 1763 Ὀκτωβρίῳ ιη'.

2) Λοῖζου Φιλίππου, Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, τόμ. Α΄, Λευκωσία 1930, σ. 134.

3) Κώστα Χατζηψάλτη, Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου Εὐλαλίου, ἐν «Κυπριακαὶ Σπουδαί», τόμ. ΙΧ, 1945, σ. 21.

δ) Ὁ Ἅγ. Πανάρετος ὡς σύμβουλος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Χρυσάνθου.

1) Λοῖζου Φιλίππου, Τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐν Κύπρῳ κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας, τόμ. Α΄, Λευ-

κωσία 1930, σ. 77.

2) Αρχιμ. Παύλου Έγγλεζάκη, Είκοσι μελέται διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Κύπρου, Ἀθήναι 1996, σσ. 346-347: «Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου κατὰ τὸν 18ο καὶ 19ο αἰῶνα. Τὸ 1775, ἐπὶ Χρυσάνθου, ἐκδίδεται αὐστηρὸ Συνοδικὸν γράμμα περὶ τῶν καλογέρων. Τὸ 1781 ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐκδίδει νέα νομοθεσία γιὰ τὴ μεταρρύθμιση τοῦ βίου τῶν μοναχῶν. Ἐκφράστηκε ἡ γνώμη πὼς πίσω ἀπὸ τὴς ἐγκυκλίους αὐτὲς στέκεται ὁ ἅγιος Πανάρετος Πάφου, ὑπόθεσις πὸς τὴ θεωρῶ πολὺ πιθανή». (Βλ. Ἰ. Τσικνοπούλλου, Παναγία ἡ Χρυσορρωγιάτισσα, Λευκωσία 1965, σ. 38).

3) Ἀνδρέου Ν. Μιτσίδου, Ὁ Μητροπολίτης Πάφου Πανάρετος ὁ Α' ὁ ἅγιος (1767-1790), ἐν «Ἀντιπελάργησις», Λευκωσία 1993, σ. 346: Ὁ Μητροπολίτης Πάφου Πανάρετος προσυπέγραψε τὴς Συνοδικὲς Ἐγκυκλίους τοῦ Ὀκτωβρίου 1775 (Κῶδιξ Α' Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, σσ. 86-87, 88-89) καὶ τοῦ Ἰανουαρίου 1781 (Κῶδιξ Α' Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Κύπρου, σσ. 90-91, 92-93).

ε) Ναογραφία.

1) Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, ἕνας ἀσκητῆς ἐπίσκοπος τῆς Πάφου, ἐν «Ὁ Ζωοποιὸς Σταυρὸς», ἀρ. 75-76, Ἀπρίλιος-Ἰούλιος 1991, σ. 141 φωτογραφία: Ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πάφου κ. Χρυσόστομος, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Καθηγούμενο τῆς μονῆς μας ἀρχιμ. Ἀθανάσιο, μεταφέρει τὴν «Τιμίαν Ἄλυσον» τοῦ Ἀγίου Παναρέτου στὸ ναὸ πὸς εἶναι ἀφιερωμένος στὴ μνήμη τοῦ Ἀγίου καὶ βρίσκεται στὸ χωριὸ Κολώνη τῆς Πάφου.

2) Κωστῆ Κοκκινόφτα, Ὁ ἅγιος Πανάρετος Ἐπίσκοπος Πάφου, Ὁ ἀσκητῆς Ἐπίσκοπος, Ἐφημερὶς «Πολίτης», 28 Ἀπριλίου 1999: Πρόσφατα (1989) κτίστηκε στὴν Κολώνη τῆς Πάφου ναὸς ἀφιερωμένος στὸν Ἅγιο.

ς) Εἰκονογραφία.

1) Βίκτωρος Ματθαίου, Ὁ Μέγας Συναξαριστῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, Τόμος Ε', ἐκδ. α' 1946, Κερατέα-Ἀττικῆς, σ. 45: Τοιχογραφία Ἰ. Μ. Φανερωμένης Σαλαμίνας, ἔργον 18ου αἰῶνος. Χεῖρ Μάρκου τοῦ Ἀργείου.

2) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Παναγία ἡ Χρυσορρωγιάτισσα, Λευκωσία 1965, σσ. 224-226: Ἡ τοιχογραφημένη μορφή τοῦ ἁγίου Παναρέτου, Ἐπισκόπου Πάφου καὶ δευτέρου κτίτορος τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Χρυσορρωγιάτισσης.

3) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σ. 185: Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, Ἱερὸν Ἱερᾶς Μονῆς Φανερωμένης νήσου Σαλαμίνας. Τοιχογραφία τοῦ Ἀγίου, σ. 315: Τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου τὰ ἱερὰ λείψανα. Ἡ θήκη τοῦ ἱεροῦ Κρανίου τὸ 1770 ἀντικατεστάθη ὑπὸ τοῦ Πάφου Παναρέτου τοῦ Ἀγίου μὲ τὴν ἔκτοτε διασωζομένην, σ. 262: Ἡ ἐκ τοῦ Ἄρσους προελθοῦσα Εἰκὼν τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου

(1773), σ. 294: Ἱερὰ Εἰκόνες 1773, Ὁ Ἅγιος Φίλιππος. Ἐγένετο ἡ παροῦσα εἰκὼν διὰ δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πάφου κυρίου Παναρέτου Ἀψογ' Χριστοῦ, σ. 316: Ὁμοδος. Ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος, σ. 318: Ὁμοδος. Ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου: Ὁ Πάφου Πανάρετος προσφέρει εἰς τὸν Ἅγιον τὸ Ἱερὸν Κρανίον ἐντὸς νέας θήκης.

4) Α. Παπαγεωργίου, Ἱερὰ Μητρόπολις Πάφου, Ἱστορία καὶ τέχνη, 1950 χρόνια ἀπὸ τὴν ἴδρυσή της, Λευκωσία 1996, σ. 204: Ὁ Ἅγιος Φίλιππος, 101,2Χ54,2 ἐκ. Ναὸς Τιμίου Σταυροῦ, Ὁμοδος, 1773.

5) Ἡ ὑπὸ Βίκτωρος Ματθαίου δημοσιευθεῖσα τοιχογραφία ἐκ τοῦ Ἱεροῦ βήματος τοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἰ. Μ. Φανερωμένης Σαλαμίνας εἰς τὸν Μέγαν Συναξαριστὴν (ἐκδ. α' 1946, Κερατέα, σ. 45) παριστάνουσα ὀλόσωμον ἱεράρχην ἔχοντα εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ προσώπου αὐτοῦ τὴν συλλαβὴν [...] ΤΟC καὶ ἀποδοθεῖσα εἰς τὸν ἅγιον Πανάρετον ἐπίσκοπον Πάφου, διεπιστώθη ὑπὸ τοῦ δρος Γεωργίου Κ. Χριστοδούλου ὅτι ἀποκλείεται νὰ εἶναι εἰκὼν τοῦ ἁγίου Παναρέτου διὰ τοὺς ἀκολουθοῦσους λόγους:

α) Ἡ ἱστορήσις τῶν τοιχογραφιῶν τῆς Μονῆς Φανερωμένης Σαλαμίνας ἐγένετο συμφώνως πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν ἐν τῷ ναῷ: «Ἱστορήθη δὲ διὰ χειρὸς Γεωργίου Μάρκου ἐκ πόλεως Ἄργους καὶ τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ Νικολάου Μπενιζέλου ἐν ἔτει 1735», ἐνῶ ἡ ἀναγνώρισις τοῦ Ἀγίου Παναρέτου ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐγένετο τὸ ἔτος 1794.

β) Ἡ ὑπὸ τοῦ χρόνου διαφθαρεῖσα ἐπιγραφὴ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἱεράρχου διασώζει μόνον τὴν τελευταίαν συλλαβὴν [...] ΤΟC, ἡ ὁποία οὐδόλως ὑποδηλοῖ τὸ ὄνομα Πανάρετος.

γ) Ὁ εἰκονιζόμενος ἐπίσκοπος φέρει πολυσταύριον φαιλόνιον, χαρακτηριστικὸν τῆς παλαιοχριστιανικῆς ἐποχῆς καὶ οὐχὶ ἀρχιερατικὸν σάκκον τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας.

δ) Τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μορφῆς τοῦ ἱεράρχου θὰ ἠδύνατο νὰ ταυτίσωσιν αὐτὸν μεθ' ἑτέρας τοιχογραφίας τοῦ αὐτοῦ Καθολικοῦ τῆς Ἰ. Μονῆς Φανερωμένης παριστανούσης ἐντὸς μεταλλίου τὸν Ἅγιον Τίτον (Βλ. Ἀρχιμανδρίτου Τίτου Κ. Χορτάτου, Βίος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τίτου, Ἀθήναι 1984, σ. 10, δρος Μιχαὴλ Χ. Γκητάκου, Ἡ Μονὴ Φανερωμένης Σαλαμίνας ἐξ ἀπόψεως ἱστορικῆς, ἀρχαιολογικῆς καὶ ἀγιογραφικῆς, τρίτη ἐκδοσις, Ἀθήναι 1993, σ. 192, Εἰρήνης Δ. Ροκίδη, Ἡ Μονὴ Φανερωμένης Σαλαμίνας, 6' ἐκδοσις, Ἀθήναι 1999, Νικ. Τζιράκη, Φανερωμένης Μονῆς ἐν Σαλαμίनि, ἐν Θ.Η.Ε., τόμος 11ος, σσ. 985-987, Τάσου Γριτσοπούλου, Μάρκου Γεώργιος, ἐν Θ.Η.Ε., τόμος 8ος, σσ. 770-773).

Θερμαὶ εὐχαριστίαι ὀφείλονται εἰς τὴν ὀσιολογιωτάτην καθηγουμένην τῆς Ἰ. Μονῆς Φανερωμένης Σαλαμίνας μοναχὴν Ἀγνήν διὰ τὰς πληροφορίες, τὰς ὁποίας παρέσχε σχετικῶς πρὸς τὴν εἰκονογράφησιν τῆς Μονῆς, καθὼς καὶ τὴν πρόθυμον ἀποστολὴν, τιμῆς ἔνεκεν, τῶν βιβλίων: Μ. Γκητάκου, Ἡ Μονὴ Φανερωμένης Σαλαμί-

νος, Ειρήνης Ροκίδη, Ἡ Μονὴ Φανερωμένης Σαλαμίνας, Βίος καὶ ἀκολουθία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Λαυρεντίου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ Σαλαμίῃ, κτίτορος τῆς αὐτόθι Ἱ. Μονῆς Φανερωμένης, Ποίημα Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ἐν Ἀθήναις 1984, χάρις εἰς τὴν ὁποίαν κατέστη δυνατὴ ἡ ἄρσις τῆς λανθασμένης ἐντυπώσεως διὰ τὴν ταυτότητα τοῦ ἱεράρχου τὴν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Βίκτωρος Ματθαίου καὶ ἐπαναληφθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Τσικνοπούλλου εἰς τὰ ἔργα του, Παναγία ἡ Χρυσορρωγιάτισσα, σσ. 42-43, 224-226 καὶ Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, σσ. 184-186.

Μετὰ τὴν ἄρσιν τῆς λανθασμένης πληροφορήσεως διὰ τὴν τοιχογραφίαν τοῦ ὀλοσώμου ἱεράρχου τῆς Μονῆς Φανερωμένης Σαλαμίνας, μοναδικὴ αὐθεντικὴ προσωπογραφία παριστάνουσα τὸν ἅγιον Πανάρετον ἐπίσκοπον Πάφου εὑρίσκεται εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου, χρονολογουμένην τὸ ἔτος 1773, προελθοῦσαν ἐκ τοῦ ἱ. ναοῦ τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου τοῦ χωρίου Ἄρσος καὶ νῦν ἐκτιθεμένην εἰς προσκύνησιν εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Τιμίου Σταυροῦ Ὁμόδους. Εἰς τὴν κάτω δεξιὰν γωνίαν αὐτῆς γονυκλινῆς ὁ Ἅγιος παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου προσφέρει εἰς τὸν Ἀπόστολον τὸ Ἱερὸν Κρανίον αὐτοῦ ἐντὸς νέας θήκης, λέγων· «Δέξαι Φίλιππε, τὸ μικρὸν τοῦτο δῶρον, ὅπερ σοι κεκόμικα, ἱερὰν κάραν. Πρέσβυς φάνηθι ὑπὲρ ἁμαρτημάτων ἀρχιθύτου τε τῆς Πάφου Παναρέτου» (βλ. Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ὁ Ἀπόστολος Φίλιππος, ἐν «Ἀπόστολος Βαρνάβας», περ. γ', τόμ. λα', Σεπτέμβριος-Ὀκτώβριος 1970, τεύχος 9-10, σσ. 263, 266-267, τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σσ. 294, 316, 318, Ἀ. Παπαγεωργίου, Ἱερὰ Μητρόπολις Πάφου, Ἱστορία καὶ τέχνη, 1950 χρόνια ἀπὸ τὴν ἵδρυσή της, Λευκωσία 1996, σ. 204).

ζ) Ἀφιέρωσεις, ἀνακαινίσεις καὶ ἀνεγέρσεις ναῶν.

1) Ἰωάννου Ἀντ. Γ. Συκουτρῆ, Μοναστήρια ἐν Κύπρῳ, ΣΤ' Ἅγιος Ἀναστάσιος, ἐν «Κυπριακὰ Χρονικά», τόμ. ΙΙ, 1924, σσ. 259-260 Μαρμαρινὴ πλάξ τοῦ 1755, ἀψνε' Ὁ ναὸς οὗτός ἐστιν Ἀναστασίου ἐξ Ἀλαμάνων ὁσίου καὶ ἁγίου ὃς καὶ γέγονεν ἐκ βάρων καθάπερ Θεοῦ βοηθοῦντος τε τοιοῦτοις χρόνοις, ἐπ' Ἀρχιθύτου ποιμένος Φιλοθέου σπουδῆ ἐξάρχου τε τοῦ Παναρέτου, παρ' οὗ γέγονε τῆς δαπάνης τὸ πλέον σὺν χριστιανῶν τῶν περὶ συνεργία, μάλιστα μόχθῳ εὐσεβῶν ἐγχωρίων. Ἰησοῦ Χριστὲ μισθὸν τὸν ἐπάξιον δίδου. Εἰκὼν Παναγίας τῆς Ὁδηγητρίας τοῦ 1757, Παναρέτου μνήσθητι Κύριε μοναχοῦ, Θεοῦ τὸ δῶρον, χειρὶ τοῦ Φιλαρέτου, ἀψνζ' Χριστοῦ. Εἰκὼν Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τοῦ 1766, Ἐγινεν καὶ ἡ παροῦσα σὺν τοῖς ἄλλοις ὑπὸ τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πάφου κυρίου Παναρέτου ἀψζς' Χριστοῦ. Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς αὐτῆς δυνάμεθα ν' ἀποδώσωμεν εἰς τὸν Πανάρετον καὶ τὰς ἄλλας δύο ὁμοτρόπους εἰκόνας τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Προδρόμου.

2) Λοῖζου Φιλίππου, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος Ἐπίσκοπος

Πάφου, Κύπρος 1936, σ. 2: Τὸ 1768 μὲ τὴ φροντίδα τοῦ ἀνοικοδομήθηκε ὁ ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Νικόκλειας.

3) Ἀρχιμ. Κυπριανοῦ, Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου, Ἐνετίησιν 1788, σ. 359: Ἄλλη Εἰκὼν τῆς Θεομήτορος θαυματουργὸς εὑρίσκεται εἰς τὸ Μοναστήριον λεγόμενον τῆς Χρυσορρωγιατίσεως εἰς τὴν Πάφον. Ἡ ἱερὰ ἐκεῖσε ἐκκλησία καὶ τὸ Μοναστήριον ἀνεκαινίσθη κατὰ τὸ 1770, ἐκ θεμελίων ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ νῦν ἀξιοπρεπῶς τὴν Ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῆς Πάφου ἰθύνοντος Πανιερωτάτου κυρίου Παναρέτου Μητροπολίτου, διὰ συνδρομῆς αὐτοῦ, τῶν Πατέρων τῆς Μονῆς, καὶ τῶν Χριστιανῶν τῆς Νήσου.

4) Λοῖζου Φιλίππου, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, ἐνθ. ἀν. σ. 2: Τὸ 1770 γίνηκε τὸ εἰκονοστάσι καὶ ζωγραφίστηκαν οἱ εἰκόνες στὸ Μοναστηριακὸ ναὸ τοῦ Σταυροῦ Μίθθης.

5) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σσ. 255-256: Μονὴ Σταυροῦ Ἀνώγυρας. Ὁ Πάφου Πανάρετος κατὰ τὸ ἔτος 1773 ἀνεκαίνισε τὴν Μονὴν καὶ μὲ προσωπικὴν δαπάνην ἐκόσμησε τὸν Σταυρὸν της, ὁ ὁποῖος ἀργότερον, χάριν ἀσφαλείας, παρεδόθη εἰς τὸν Ναὸν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Ὁμόδους καὶ ἐκεῖ ἔκτοτε φυλάσσεται, σ. 320 Ὁμοδος. Ὁ παλαιὸς Σταυρὸς τῆς Ἀνώγυρας, σ. 322 Ὁ Δεύτερος Σταυρὸς ξύλινος, μεγάλης παλαιότητος, 110X72, πλάτους πλευρῶν 10 καὶ πάχους 8 στολίζεται μὲ ἀργυρεπίχρυσον κάλυμμα, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀναγλύφως ἀποδίδεται τὸ ἐπὶ τοῦ ξύλου ζωγράφημα. Κατὰ τὴν βάσιν τοῦ Σταυροῦ ἡ ἐπιγραφή: Ἐγινε τὸ παρὸν κόσμημα διὰ δαπάνης τοῦ Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Πάφου κυρίου Παναρέτου, παρ' οὗ καὶ ἡ Μονὴ ἀνεκαινίσθη κατὰ τὸ ἁψογ'. (βλ. Ἀρχιμανδρίτου Κυπριανοῦ Ἱστορία χρονολογικὴ τῆς νήσου Κύπρου, Ἐνετίησιν 1788, σσ. 392-393: Μοναστήρια ὅπου σώζονται τὴν σήμερον. Τὰ ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν τῆς Πάφου... Σταυρὸς Ἀνώγυρας, Rupert Gunnis, Historic Cyprus, σ. 166 Anoyara, Ν. Γ. Κυριαζῆ Τὰ μοναστήρια ἐν Κύπρῳ, Λάρνακα 1950, σσ. 145-146 Σταυρὸς Ἀνώγυρας, Ν. Κληρίδη, Χωριά καὶ πολιτείες τῆς Κύπρου, Λευκωσία 1961, σ. 43 Ἀνώγυρα. Μικρὸ χωριὸ τῆς ἐπ. Λεμεσοῦ στὴν περιοχὴ τοῦ Πισσουριοῦ καὶ τῆς Αὐδήμου, A concise gazetteer of Cyprus, Nicosia 1982, σ. 14 Ἀνώγυρα, χωρίον, ἐπαρχία Λεμεσοῦ, V D 75 44, Ἀνδρέα Ν. Ἱεροδιακόνου, τὸ Μοναστήρι τοῦ Τιμίου Σταυροῦ Ὁμόδους, Λεμεσὸς 1988, σ. 12 Ὁ Σταυρὸς τοῦ Παναρέτου).

6) Λοῖζου Φιλίππου, Ὁ Ἅγιος Πανάρετος Ἐπίσκοπος Πάφου, Κύπρος 1936, σ. 2: κατὰ τὰ 23 χρόνια τῆς ἀρχιερατείας του πολλοὶ ναοὶ εὐπρεπισθήκανε μὲ τὰ ἀναγκαῖα σκεύη, ἐπιπλα, εἰκόνες ναῶν (ἐκκλησία Γαλαταριάς, εἰκόνες ναῶν Χλώρακας, Ἀμαργέτης, Ὁμόδους, Λετύμπους κ.ἄ.).

7) Ἰωάννου Π. Τσικνοπούλλου, Παναγία ἡ Χρυσορρωγιατίτισσα, Λευκωσία 1965, σσ. 37-38, τοῦ αὐτοῦ, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Πάφου, Λευκωσία 1971, σ. 184: Ἐκτίσε τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῆς Νικόκλειας καὶ τῆς Ἱ. Μονῆς τῆς Χρυσορρωγιατίσεως, εὐπρέπισε δὲ μὲ ἀνα-

καίνισιν, μὲ Εἰκόνας καὶ ἱερὰ σκευὴ πολλὰς ἄλλας ἐκκλησίας (Ἀνώγυρα, Ἀρμίνου, Γαλαταριά, Δρύμου, Θελέτρα, Λεμώνα, Σταυρὸς τῆς Μίθθας, Φιλοῦσα Κελοκεδάρων...).

η) Ἀναφορὰ περιηγητοῦ.

Cl. Cobham, *Excerpta Cypria*, 1908 Cambridge, Photo-offset reproduction, Nicosia 1969, σσ. 325, 331. Dr. J. Sibthorp. He visited Cyprus in 1787. Σημειώνει, May 8: The bishop, who had been informed of my arrival, wished to consult me. Like the Governor I found him with no other complaint than that of old age, and a weakened vis vitae. We were offered pipes, and entertained with coffee, liquers and perfumes.

θ) Ἐκλαϊκευτικαὶ ἐκδόσεις.

1) Βίος καὶ πολιτεία τριῶν Κυπρίων ἁγίων, Πολυδώρου, Παναρέτου, Γεωργίου καὶ Νεκταρίου Ἑλλάδος, Ἐν Λευκωσίᾳ (Κύπρου), Τύποις «Φωνῆς τῆς Κύπρου», 1960. Εἰς σ. 13 ὁ συντάξας τὸ φυλλάδιον μοναχὸς Νίκανδρος τῆς Μονῆς Σταυροβουνίου σημειώνει: «Ἡ ἄλυσις εὐρίσκεται σήμερον εἰς χεῖρας εὐσεβῶν μοναχῶν».

2) Ἀωνύμου μοναχοῦ Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου (Νικάνδρου Σταυροβουνιώτου), Χαιρετισμοὶ τῶν τελευταίως γνωσθέντων Κυπρίων ἁγίων Γεωργίου, Παναρέτου καὶ Πολυδώρου καὶ τῆς μεγαλομάρτυρος Μαρίνης καὶ εὐλογίαι των. Τυπογραφεῖον Ταλιαδώρου, Λευκωσία 1968.

ι) Χαιρετισμοί.

Ἕμνολόγιον τὸ χαρμόσυνον, ἤγουν χαιρετιστήριοι οἴκοι εἰς Ἁγίους καὶ ἑορτὰς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐκδοσις Ἱερᾶς Μονῆς Σταυροβουνίου, Κύπρος 1996, σσ. 445-456 Τῆ 1ῃ τοῦ μηνὸς Μαΐου, Χαιρετισμοὶ εἰς τὸν ὄσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Πανάρετον ἐπίσκοπον Πάφου. Ποίημα Χαραλάμπους Μπούσια.

ια) Λαογραφικὴ παράδοσις.

1) Χαρίκλειας Μιχαλοπούλου-Χαραλάμπους, *Περιστερωνοπηγή*. Ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι τὸ 1974, Λευκωσία-Κύπρος 1998, σσ. 180-187 Ὁ Ἅγιος Πανάρετος, σσ. 199-208. Τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀναστασίου.

2) Νεάρχου Κληρίδη, *Χωριὰ καὶ πολιτεῖες τῆς Κύπρου*, Λευκωσία-Κύπρου 1961, σσ. 201-203 *Περιστερώνα*, σσ. 188-190 *Παλουριώτισσα*.

3) Νεάρχου Κληρίδη, 25 μοναστήρια στὴν Κύπρο. Λευκωσία 1968, σσ. 6-9 Τὸ μοναστήρι τοῦ Ἁγίου Ἀναστασίου στὴν *Περιστερωνοπηγή*, σσ. 73-78 Τὸ μοναστήρι τῆς *Παλουριώτισσας*.

4) Ἄντρου Παυλίδη, *Περιστερώνα Ἀμμοχώστου*, «Μ.Κ.Ε.», τόμ. 11ος, Λευκωσία 1989, σσ. 270-271, αὐτόθι, τόμ. 9ος, Λευκωσία 1988, *Παλλουριώτισσα*, σσ.

149-150.

5) Μαργαρίτας Γεωργιάδου, Ὁ Ἐπίσκοπος Πάφου Ἅγιος Πανάρετος, Ἐφημερὶς «Σημερινή», 1ῃ Μαΐου 1990.

6) Ὑπηρεσία ἀνάπτυξης προγραμμάτων Ὑπουργεῖου Παιδείας, Ἡ κατεχόμενη γῆ μας, Λευκωσία 1991, σσ. 192, 193.

7) Σίμου Μενάρδου, *Τοπωνυμικὸν τῆς Κύπρου*, Ἐκδ. Κ.Ε.Ε., Λευκωσία 1970, σ. 47 *Περιστερώνα Ἀμμοχώστου*, *Περιστερώνα Μεσσαορίας*, σ. 48 *Περιστερωνοπηγή*.

8) Νεοκλῆ Κυριαζῆ, *Τὰ χωριὰ τῆς Κύπρου*, Λάρναξ 1952, σσ. 149-150 *Περιστερώνα*, Πηγὴ καὶ *Περιστερώνα*. Κώμη *Περιστερώνα* ἀναφέρεται 4 ἔτη μετὰ τὴν κατάκτησιν τὴν Φραγκικὴν, ἔπεται ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ «*Περιστερῶν*». Ἴσως ἐτρέφοντο ἐν Κύπρῳ ἀγγελιοφόρα περιστέρια.

9) Κώστα Ἀ. Πιλαβάκη, *Συναγωγὴ Κυπριακοῦ τοπωνυμικοῦ ὕλικου*. Παράρτημα «*Κυπριακῶν Σπουδῶν*», τόμ. ΜΑ΄, 1977, σ. 182 *Περιστερωνοπηγή*.

10) *A concise gazetteer of Cyprus*, Nicosia 1982, σ. 50, *Περιστερώνα*, χωρίον, ἐπαρχία Ἀμμοχώστου, WD 68 97 σ. 51 Πηγὴ, χωρίον, ἐπαρχία Ἀμμοχώστου, WD 69 98.

ιβ) Τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα τοῦ Ἁγίου.

Ὁ ἐκ *Περιστερωνοπηγῆς* κ. Πιερῆς Κυριάκου Ζηντίλης, συνταξιούχος ἀστυνόμος καὶ ἐκκλησιαστικὸς ἐπίτροπος ἰ. ν. Ἀποστόλου Ἀνδρέου εἰς Πλατύ, ἀφηγήθη τὴν Κυριακὴν 5ῃν Δεκεμβρίου 1999 εἰς τὸν ἐπιμελητὴν τῶν «*Κυπρίων Μηναιῶν*» κ. Θεοχάρην Σχίζαν τὰ ἀκόλουθα:

Τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα Πιέρας ἢ Πιερῆς, καθὼς καὶ τὸ ἐπίθετον Πιερίδης, τὰ ἔφεραν εἰς τὰ χωριὰ *Περιστερωνοπηγῆν*, *Λιμνιὰ* καὶ Ἅγιον Σέργιον, *Ζακυνθινοί*, οἱ ὅποιοι ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτά.

Ὁ ἅγιος Πανάρετος ἐγεννήθη εἰς *Περιστερώνα*. Ἐλέγετο εἰς τὸ χωριὸν ὅτι τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα τοῦ ἁγίου ἦτο Πιερῆς καί, ὅταν ἐμόνασε εἰς τὴν Μονὴν τοῦ ἁγίου Ἀναστασίου *Περιστερωνοπηγῆς*, μετωνομάσθη εἰς Πανάρετον.

Εἰς τὸ χωριὸν εἶχαμε ἓνα παπποῦν ἱερομόναχον, θεῖον τῆς μητέρας μου Ἀθανασίας Χατζηφραντζέσκου Ζηντίλη, ὁ ὅποιος ἀρχικῶς ἐλέγετο Πιερῆς καί, ὅταν ἐγίνετο ἱερομόναχος, μετωνομάσθη Πανάρετος καὶ μνημονεύεται μέχρι σήμερα: Παναρέτου ἱερομονάχου. Ἐλέγετο εἰς τὸ χωριὸν ὅτι ὁ ἱερομόναχος αὐτὸς κατήγετο ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν τῶν Πουλλήδων καὶ μετωνομάσθη Πανάρετος διὰ τὸν ἅγιον Πανάρετον.

Εἰς τὸ σπίτι τῆς θείας μου Κυριακοῦς, ἢ ὅποια ἦτο ἀδελφὴ τῆς μητέρας μου καὶ εἶχε ὡς συζυγικὸν ἐπίθετον Σιαμπάνη, ὑπῆρχε μία φωτογραφία, ἢ ὅποια παρουσίαζε τὸν ἱερομόναχον Πανάρετον καὶ τὴν θείαν μου Κυριακοῦν. Πάντα μᾶς ἔλεγαν ὅτι ὁ ἱερομόναχος ἦτο θεῖος μας καὶ ὅτι τὸ βαπτιστικὸν τοῦ ὄνομα ἦτο Πιερῆς, ἀλλά,

ὅταν ἐμόνασε, μετωνομάσθη Πανάρετος. Ἐγὼ ὀνομάσθηκα Πιερῆς, ἀντὶ Φραντζέσκος, τὸ ὄνομα τοῦ παπποῦ μου, ἀπὸ τὸ βαπτιστικὸν ὄνομα τοῦ θείου τῆς μητέρας μου Παναρέτου (βλ. Χ. Μιχαλοπούλου-Χαραλάμπους, Περιστερωνοπηγή. Λευκωσία 1998, σ. 79: Οἱ φορολογούμενοι τοῦ 1825, 14, Κυριάκος Πιερῆ, ἐπίσης σσ. 186 καὶ 376).

ιγ) Ἡ ἐπίδρασις τῆς ἀσκήσεως τοῦ Ἁγίου.

Ὅταν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1981 ὁ θεολόγος Θεοχάρης Ε. Σχίζας ἐρευνοῦσε διὰ τὴν συγκεντρώσιν πληροφορίας διὰ τὸν ἀντιγραφέα τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Πανηγυρίου ἱερέα Χριστόδουλον Μαλουνταῖον ἢ κάτοικος τοῦ χωρίου Μαλούντα Χατζηπαναγιωτοῦ Δημητρίου, 75 ἐτῶν ἀνέφερε ὅτι «ὁ ἱερεὺς Χριστόδουλος εἰς τὴν τοποθεσίαν Περβόλια, ὅπου εὐρίσκεται τῶρα τὸ Στρατόπεδον τῆς Ἑλληνικῆς Δυνάμεως Κύπρου, εἶχε ἓνα σῶσπιτο σὰν σπήλαιον, πὸ εἶχε μέσα εἰκόνες καὶ ἐπήγαινε ἐκεῖ κάθε μέρα καὶ ἐπροσεύχετο. Ὅταν ἀπέθανεν ὁ ἱερεὺς Χριστόδουλος εἰς τὰ σπιδικία του εἰς τὴν Μαλούντα καὶ ἐπήγαν

τὸν λαζαράσσουν εὐρήκαν ἄλυσον τρεῖς ὀκάδες εἰς τὸν λαιμόν του καὶ ἔρκετον σταυρὸς εἰς τὴν κόξαν καὶ ἐπήγαινε πίσω». Αὐτὸ ἔλεγον οἱ γονεῖς τῆς, ἡ Χριστινοῦ Χατζημηναῖ, ἡ γνωστὴ ὡς Χριστινοῦ «ἡ σιηράτη», ἡ ὁποία ἦτο γειτόνισσα καὶ εἶδε τὴν ἄλυσον καὶ ἄλλου. Τὴν πληροφορίαν αὐτὴν ἐπεβεβαίωσεν καὶ ὁ Σταῦρος Χαραλάμπους, ἐπίτροπος τοῦ ἱ.ν. Παναγίας Χρυσοπαντανάσσης Μαλούντας καὶ ἀριστερὸς ψάλτης αὐτοῦ, 80 ἐτῶν, ὅστις ἐπρόσθεσε ὅτι ἀπὸ τὰ πολλὰ χρόνια πὸ ἐφοροῦσε τὴν ἄλυσον, εἶχαν γίνεαι ἀυλακιῆς ἐπάνω εἰς τὸ σῶμά του.

Εἶναι προφανὲς ὅτι ὁ εὐλαβὴς ἀντιγραφεὺς τῶν Ἀκολουθιῶν ἱερεὺς Χριστόδουλος ὁ Μαλουνταῖος (1800-1878) ἐπηρεάσθη εἰς τὴν ἄσκησίν του ἀπὸ τὴν μορφήν τοῦ μεγάλου Κυπρίου ἁγίου τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος Παναρέτου ἐπισκόπου Πάφου, τὸν ὁποῖον ἐμιμήθη καὶ ἀλυσόδεσε τὸ σῶμά του. (βλ. Βενεδίκτου Ἐγγλεζάκη, Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου τὸν 18ο καὶ 19ο αἰῶνα, ἐν Διαλέξεις Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου, 1, Λευκωσία 1984, σσ. 311-312, τοῦ αὐτοῦ, Εἴκοσι μελέται διὰ τὴν Ἐκκλησίαν Κύπρου, Ἀθήναι 1996, σ. 339).

